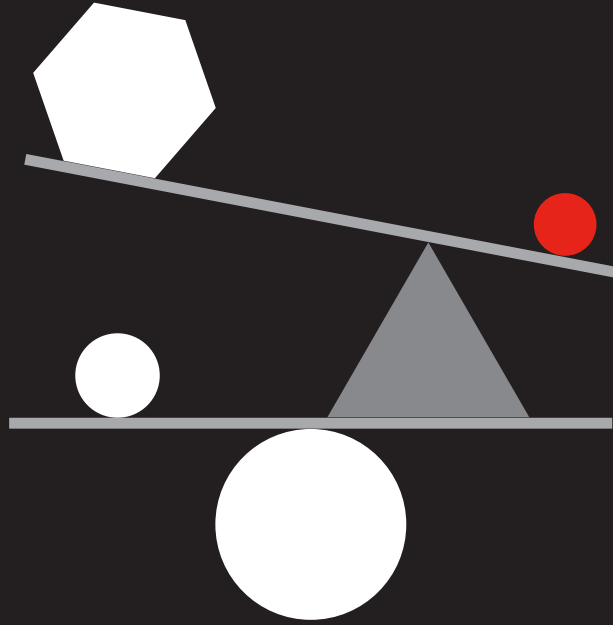

CİHANNÜMA DERGİ

www.cihannuma.org | SAYI 11 | YAZ | 2022

KAMU
DİPLOMASİSİ

Gündem

Kamu Diplomasisi
Kurumları

İzlenim

Kudüs Gezi
Notları

Analiz

Eğitim
Diplomasisi

Söyleşi

Dr. Serdar Çam

Sunuş

Doç. Dr. Ebubekir CEYLAN

Genel Yayın Yönetmeni

Diplomasi alanı son on yıllarda önemli bir demokratikleşme sürecinden geçmektedir. Bir taraftan geleneksel diplomasi araçlarının yanı sıra yeni diplomasi alanları açılmakta, diğer taraftan da devlet aygıtına ilaveten sivil unsurlar diplomasının yeni aktörleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kamu diplomasisi bu alanların belki de en öne çıkanı olsa da insani diplomasi, kültürel diplomasi, dijital diplomasi, dini diplomasi gibi pek çok alt başlıklarının olduğunu görmekteyiz. Diplomasi alanında sürekli yeni gelişmeler yaşanırken Türkiye bu sürece hızlıca adapte olmuştur. Özellikle insani diplomasi alanında ülkemiz başat bir rol oynamaktadır. Bütün bunları değerlendirerek dergimizin bu sayısını Kamu Diplomasisi konusuna ayırdık.

Özellikle 1990lardan sonra yeni bir safhaya giren kitle iletişim araçlarında yaşanan dijitalleşmenin hızıyla kontrolsüz bir alan olarak ortaya çıkan sosyal medyanın kamuoyu üzerindeki etkisi hızla artarken, toplumsal, siyasal ve hatta diplomatik bir sorun olarak dezenformasyon yoğun bir şekilde artmaktadır. Sahte haber ve bilgi savaşlarının yaşandığı bu dezenformasyon çağında kamu diplomasisi bir tepki olarak dijital diplomasiye dönüşmektedir.

Bu kapsamdaki önemli konulardan birisi de Türkiye gibi terörle mücadele eden bir ülkenin bu süreçte kamu diplomasisini nasıl kullandığıdır. Teröristlere karşı geleneksel olarak sert güç kullanımı devam ederken, terörü besleyen temel dayanaklardan birisi olan nefret duygusunu ve insanları terörist olmaya iten şartları yumuşak güç unsurlarıyla ortadan kaldırmak gerekmektedir.

Bu sayımızda diplomasının yeni alanlarından olan eğitim diplomasisi, dini diplomasi ve spor diplomasisi üzerine de yazılarımız bulunmaktadır. Geleneksel spor ve oyunların insan-çevre-kültür denkleminde barış ve dayanışmayı destekleyen yapısı ülkeler arasında kamu ve kültürel diplomasiyi geliştirmektedir. Bu minvalde Dünya Etnospor Konfederasyonu, Türk milletinin tarihsel vizyon ve misyonuna uygun olarak bir hoşgörü ilişkisi geliştirmeyi ve her toplumun kendi kültürel kodlarıyla konuşabildiği bir üst dili inşa etmeyi amaçlamaktadır. Kızılay, TİKA, Maarif Vakfı, Diyanet Vakfı ve diğer kurumların Türk kamu diplomasisindeki rollerine dair yazıları da bu sayımızda okuyabilirsiniz. Yumuşak güç unsuru olarak Hollywood üzerine yazımızın da sinemaseverlerin dikkatini çekeceğini ümit ediyoruz.

Bu sayımızdaki röportajımızı Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Dr. Serdar Çam ile gerçekleştirdik. Sayın Çam ile Türkiye'nin kamu diplomasisi alanındaki faaliyetlerini, fırsatları ve meydan okumaları konuştuk. Ayrıca bu sayımızdaki gezi yazısı bizleri Kudüs'e götürüyor. Duygu dolu satırlarıyla Kudüs Gezi notlarını okurken Kudüs'e davet edildiğinizi hissedeceksiniz.

Keyifle okuyacağınız bir sayı olması ümidiyle...

CİHANNÜMA DERGİ

50

SÖYLEŞİ

Dr. Serdar ÇAM

T.C. Kültür ve
Turizm Bakan Yardımcısı

**Tüm kurumlarımızın
dolaylı ve ikincil
vazifeleri kamu
diplomasi faaliyetlerine
katkı vermektedir.**

110

İZLENİM

**Dr. Mustafa Kasım
KARAHOCAGİL**

Kudüs Gezi Notları

Ben Gurion havaalanındayız, içeri girip giremeyeceğimizi bilmiyoruz, ama çok şükür içeri de girdik, havaalanında Hasidik Yahudilerin bakışları altında cemaatle namaz da kıldık, elhamdulillah.

8

ANALİZ

Numan AYGEN

**Küreselleşen Dünyada
Eğitim Diplomasisi ve
Türkiye**

429 eğitim kurumuyla ve 44 yurtla toplamda 50 bini aşkın öğrenciye hitap eden Türkiye Maarif Vakfı, eğitim sektöründe dünyaya güven veren bir marka haline gelerek ilk 5 ülke arasında Türkiye'yi temsil etmektedir.

İçindekiler

4 **Av. Rıza YORULMAZ**

Yol Uzun,
Yük Ağır...

15 **Necmeddin Bilal ERDOĞAN**

Etkin Bir Kamu
Diplomasisi
Örneği Olarak
"Dünya Etnospor
Konfederasyonu"

20 **Doç. Dr. Adem POLAT**

Batı-dışı Rusya ve
Aleksandr Dugin'in
Ortodoks Sakalı

24 **Doç. Dr. Kadir SANCAK**

Kamu Diplomasinin
Terörle Mücadelede
Önemi

30 **Ali ŞAHİN**

Batı, Doğu ve
Kamu Diplomasisi

36 **Doç. Dr. Muharrem EKŞİ**

Dezenformasyon
Çağında Kamu
Diplomasisi

43 **Doç. Dr. Selim ARGUN**

Dini Diploması ve
Diyanet İşleri
Başkanlığı

72 **Dr. Adil AKTAŞ**

Kamu Diplomasisi
Araç Olarak TİKA'nın
Kırgızistan'daki
Faaliyetlerinin
Değerlendirilmesi

81 **Dr. Kerem KINIK**

Bir İnsani Diploması
Aktörü Olarak
Türk Kızılay

86 **Dr. Öğr. Üyesi Recep ŞEHİTOĞLU**

Kamu Diplomasisinde
Düşünce Kuruluşlarının
Rolü: SETA, GMF ve SWP
Örnekleri

98 **Prof. Dr. Mehmet ÖZKAN**

Türkiye, Rutinleşen
Yumuşak Gücü Nasıl
Dönüştürmeli?

102 **Doç. Dr. Mustafa ASLAN**

Bir Yumuşak
Güç Unsuru Olarak
Hollywood

CIHANNÜMA DERGİ

Cihannüma Dayanışma ve
İşbirliği Derneği Adına
İmtiyaz Sahibi
Rıza YORULMAZ

Genel Yayın Yönetmeni
Doç. Dr. Ebubekir CEYLAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mustafa KARAHANCI

Editör
Özkan TEKİN

Cihannüma Dergi Yayın Kurulu

Prof. Dr. Bayram Ali Ersoy
Prof. Dr. Fatih Yardımcıoğlu

Prof. Dr. Mahmut Bilen
Doç. Dr. Ahmet Keşgin

Doç. Dr. Kemal Şamlioğlu
Dr. Abdullah Şengönül
Mustafa Bolat

Hüseyin Cerrahoğlu
Tahsin Hazırbulan
Yavuz Selim Kurt

Danışma Kurulu
Prof. Dr. Yusuf Tekin
Prof. Dr. Birol Akgün
Prof. Dr. Vatan Karakaya
Prof. Dr. Fatih Savaşan
Dr. Ömer Faruk Yelkenci

Dr. Hasan Taşçı
Erol Erdoğan
Şenel Kızılcıca

Lojistik
Erdem MÜHİRÇİ

Dağıtım
Mehmet ALMALI

ISSN 2687-6647

Tasarım
Ceyhun AKGÜN

ben@ceyhunakgun.com

Hacı Bayram Mah. Haşimi
(Kutlu) Sk. No. 12
Altındağ - ANKARA
info@cihannuma.org
www.cihannuma.org

Baskı: **USTA OFSET**
Davutpaşa Cad. Güven San.
Sit. B Blok No. 382 Topkapı,
Zeytinburnu İstanbul

Yol Uzun, Yük Ağır...

AV. RIZA YORULMAZ

MİLLİ Görüş Lideri merhum Erbakan Hocamızın 1969'da ektiği tohumlar 1990'larda meyvesini vermeye başlamış, Milli Gençlik kadrolarının omuz verdiği Refah Partisi önce meclise girmiş, ardından mahalli idareler seçimlerinde büyük başarı kazanmış ve nihayet birinci parti olarak hükümeti kurma görevini üstlenmişti. Bu başarı, Tanzimat'tan bu tarafa memleketin yönünü batıya kaydırmak isteyenlerle mücadelede uzun zaman sonra elde edilen en büyük kazanımdır. Bu mücadele aslında ilk insanın yaratılışından kıyamete kadar devam edecek olan hak batıl mücadelesinin bir yansımasıdır.

O yıllar; Balgat eğitimlerinden aldığımız teşkilat kültürüyle, fedakarlığın ve diğergâmlığın zirvede olduğu, davamız uğruna yılmadan ve yorulmadan çalıştığımız yıllardı.

Yaşlarımız genç, heyecanımız diri. İstikbale dair büyük hayaller kuruyor ve imkansızlıklar içerisinde muazzam bir hikâye yazıyorduk.

Ama bizim için iman varsa, imkân da vardı.

Kızıl Elmamız; “Yaşanabilir Bir Türkiye”, “Yeniden Büyük Türkiye” ve “Yeni Bir Dünya” kurma idealiydi.

Milli iradenin iktidar olmasından rahatsız olan zinde güçlerin harekete geçmesiyle gerçekleştirilen postmodern 28 Şubat darbesi, bu kadroları imamesi kopmuş tespah taneleri gibi dağıttı ve hikayeyi de yarım bıraktı.

Bu dönemde, partilerimiz kapatıldı, liderlerimiz siyasetten men edildi, başörtüsü engeli başta olmak üzere hayatın her alanı inançlı insanlar için kısıtlandı.

Ancak biz biliyorduk ki bütün bunların tarih sahnesinde nokta kadar ehemmiyeti yoktu ve “Yeniden Büyük Türkiye”yi, “Yeni ve Âdil Bir Dünya” yolundaki mücadeleyi hiçbir karar engelleyemezdi. Nitekim; son temyiz mercii olan milletin vicdanı, bu kararları bozarak kutlu yürüyüşü yeniden başlattı.

Cihannüma; 1990’lı yılların Milli Gençlik teşkilatlarından yetişen arkadaşlarımızın, bundan yaklaşık 10 yıl önce, aynı inanç ve ideallerle yeniden bir araya gelerek oluşturdukları bir gönül birliğinin, birlikteliğinin ve “Hikmet; müminin yitiğidir” şiarıyla, yitik kardeşleri bulma seferberliğinin adıdır.

Çünkü bu kadrolar, şartlar ne olursa olsun her daim millî; yaşlar ne olursa olsun her daim genç idiler.

Ve bizim davamızda emeklilik, ancak kabristanda olurdu.

Böylelikle yarım kalan hikayemiz bizi; yeni okumalarımızla, yeni birikimimizle ve yeni vizyonumuzla tekrar içine çekmeye başladı.

Üstelik; aynı inanç ve ideallere sahip olan, ancak yaşları itibariyle hikâyenin başlangıcına yetişememiş genç kuşağı da büyük bir hüsnükabulle bünyemize dahil etti. Bu hüsnükabul; aynı zamanda Cihannüma’nın geleceğine de atılmış bir imzadır.

Böylece Cihannüma; bilgi ile dinamizmi, tecrübe ile heyecanı, gelenekle geleceği birleştirerek, kalıcı ve yarınlara umutla bakan bir hüviyete büründü.

Bugün itibariyle, bütün illerimizde, büyük bir samimiyet ve özveriyle çalışmalarını sürdüren Cihannüma ailesi, her birimiz için sıcak bir yuva, güvenilir bir liman vazifesi görmektedir.

Cihannümâ, bir âidiyet, hesaptan öte hasbî bir dava birlikteliğidir. “Allah dilerse denizi ayaklarına getirir”in şuurunda, karada gemiler inşa ederek, aranılan ve adanmış insanlar olmayı önceler. Öyle bir adanmak ki; Yunus gibi dergâhın kapısına eğri odun bile sokmadan...

Cihannüma demek vefa demektir. En büyük kazancımız ve motivasyon kaynağımız; vefa ziyaretlerinde, ellerini öptüğümüz, Millî Görüşün yaşayan çınarlarının gözyaşlarına karışan dualarıdır.

Cihannüma; dünün Milli Gençlik kadroları olarak, bütün müktesebatını gençlerimizin ve ailesine, topluma ve ümmete faydalı bireyler olarak yetişmesi için çalışan bugünün Milli Gençlik kuruluşlarının istifadesine sunmayı vazife bilir.

*Cihannümâ, bir âidiyet,
hesaptan öte hasbî bir dava
birlikteliğidir.*

Cihannüma; entelektüel, akademik ve kültürel birikimini, yaşadığımız toplumun, ümmetin ve insanlığın hayrı için seferber etmeyi kendisine vazife bilir. Bu itibarla; kurduğu ihtisas atölyeleriyle, çıkardığı dergilerle, yaptığı sempozyum ve çalıştaylarla bu vazifesini ifa etmeye çalışmaktadır.

İki günü eşit olan ziyandadır anlayışıyla yaptığımız çalışmalarla bir taraftan safları sıklaştırıyor, diğer taraftan ilim, irfan, hikmet damlalarından nasipleniyoruz. Böylece Cihannüma'nın birikimi, Türkiye'nin birikimine katılan bir ırmak gibi akarak yoluna devam etmektedir.

Kaynağını; İslam Medeniyeti, Anadolu İrfanı ve Millî Görüş müktebatından alan bu birikim; bizlere yüksek bir şuur, bir bakış açısı ve bir duruş kazandırmaktadır.

Cihannüma; *"İçinizden hayra çağıran bir topluluk bulunsun"* emr-i ilahisinin gereği olarak maruf-münker çizgisinde, her türlü taassuptan ve aşırılıktan uzak, vasat ümmet duruşuna sahiptir.

Cihannüma; sahnedeki oyunu ve oyuncuyu değil, arkadaki oyun kurucuyu gören bir bakış açısıyla, tüm hadiseleri doğru bir analizle değerlendirir.

Cihannüma; söz sahibi olmadan evvel, öz sahibi olmayı önemser. Çünkü; özü sağlam olanın sözü de sağlam olur. Sözümüz, önce nefsimizedir.

Cihannüma; hasatçı değil, tohumcudur. Vakıf insan kaynağıyla, güzel niyet ve güzel gayretle, akıbet ve neticenin sadece ve sadece Allah'tan geleceğini bilir ve ona göre çalışır.

Cihannüma; kendi gündemini, memleketin gündeminin önüne geçirmez.

Cihannüma, ümmetin ve milletin derdini umur edinenlerin yoldaşındır. Ne için, nerede, kimin yanında ve kimin karşısında durması gerektiğinin idrakindedir. Bu sebeple Musa'nın yanında olmak yetmez, Fırvun'un da karşısında olmak gerekir. Siyasetle ilgilenmeyen Müslümanı; Müslümanla ilgilenmeyen siyasetçi yönetir. Bu itibarla siyasete mesafeli duramayız. Ancak, siyasetle ilgimiz aktif, güncel siyaset değil, hedefinde *"Yeniden Büyük Türkiye"* ve *"Adil ve Yeni Bir Dünya"* ideali olan büyük siyasettir.

Elbette ki, Cihannüma mensupları arasında aktif siyaset yapmak isteyenler ve yapanlar vardır ve olabilir. Bu, her Türk vatandaşı gibi mensuplarımızın da en tabii haklarıdır. Mensuplarımızın aktif siyasette en büyük azıkları Cihannüma ilkelerine sahip olmalarıdır. Bu ilkelerin özü Erbakan hocamızın veciz sözlerinde saklıdır. *"Bizim davamızda hiç kimse kendisi için yaşamaz. Herkes, kardeşi için yaşar"*.

Cihannüma; aktif ve güncel siyasete etki ve alan tutma rolünü kesinlikle reddeder.

Siyaset, bürokrasi ve hayatın tüm alanlarında ve elbette kendi içerisinde de adalet çerçevesinde hareket edilmesini önemser. Adalet; mülkün temeli, kâinatın ruhudur. Dünyanın imarı ancak adaletle mümkündür. Şeffaflık ve hesap verebilirlik temel şiarımızdır. Yaptığımız bütün çalışmaların masrafı, üye ve gönüldaşlarımızın helal kazançlarından verdikleri, miktarı az olsa da bereketlenen aidat/bağışlarla karşılanmaktadır. Başka bir yerden destek almadığımız gibi, kimseden de orantısız bağış kabul etmiyoruz.

Bizi tanımadan ve bize sormadan yapılan haksız ve mesnetsiz değerlendirmeler en basit ifadeyle kul hakkını ihlaldir. Kul hakkı, bizim inancımıza göre en büyük vebaldir.

Biz kimseyle polemige girmeden ve kısır tartışmalarla zaman kaybetmeden işimize odaklı olarak bütün arkadaşlarımızla beraber hak olan bu yolda sağlam ve sarsılmaz adımlarla yürümeye devam edeceğiz.

Millî Görüş lideri merhum Erbakan Hocamızın; *“Müslümanlığın gayesi, bütün insanların dünya ve ahiret saadetidir. İyi bir insan olabilmek ve dünya imtihanını kazanabilmek için her Müslüman; bütün insanların saadeti için, Cenâb-ı Hakk'ın verdiği meziyetlerle, bütün gücüyle çalışmayı vazife bilmeli ve bunu en büyük ibadet saymalıdır.”* sözlerinde özetlenen bir yürüyüşür bizimkisi.

Merhum Genel Başkanımız Adnan Demirtürk'ün heyecanı ve sadakatiyle, Millî Görüşün yaşayan çınarı Recai Kutun ağabeyimizin bilgeliğiyle, Sayın Cumhurbaşkanımızın küresel ve yerel vesayet odaklarına karşı verdiği mücadeledeki dik duruşu ve cesaretiyle daha büyük anlam kazanan bir yürüyüş...

Başta 15 Temmuz ihaneti olmak üzere, bütün engelleme çalışmalarına rağmen, istikamet üzere devam eden bu yürüyüşün, Türkiye'yi içerde ve dışarda, nereden nereye getirdiğinin farkındayız.

Türkiye'nin özellikle son 20 yılda elde ettiği kazanımların kıymetini en iyi anlayan ve bilenler Cihannüma kadrolarıdır. Bu kazanımlar, vaktiyle meydanlarda, uğrunda gençliğimizden, hürriyetimizden ve diplomalarımızdan vazgeçerek verdiğimiz hak ve özgürlük mücadelelerinin kazanımlarıdır.

Bu itibarla Cihannüma; bu kazanımların daha da artarak devam etmesi ve adalet temelinde *“Yeni Bir Dünya”*nın inşası için, kendini işte tam da bu yürüyüşün merkezinde konumlandırmaktadır.

Bu yolda yürümek cesaret ister, sabır ister, azim ister.

Ve, omuz omuza verince yol mu dayanır?

Musa'nın yanında olmak yetmez, Firavun'un da karşısında olmak gerekir.

Küreselleşen Dünyada Eğitim Diplomasisi Ve Türkiye

NUMAN AYGEN

ANALİZ

KÜRESELLEŞEN dünya siyasetinin etkili ve yeni bileşenleri arasında giren eğitim diplomasisi kavramı, yumuşak güç kapsamında değerlendirilmekte ve kamu diplomasisi çalışmalarının keşim alanına girmektedir. Ülkelerin uluslararası ilişkilerinde kamu diplomasisi aracı olarak kullandığı eğitim faaliyetleri, aynı zamanda kamu diplomasisinin bir alt kategorisi olarak da bilinmektedir. Dolayısıyla, eğitim diplomasisinin tanımı yapılırken kamu diplomasisinin tanımından yola çıkılabilir. Eğitim diplomasisi, bir ülkenin başka bir ülkenin vatandaşları ile eğitim amacıyla iletişim sağlama ve çeşitli faaliyetlerde bulunması olarak tanımlanabilir.

Eğitim diplomasisi ile ilgili literatüre bakıldığında kavrama yönelik iki ana anlayışın ve eğilimin olduğu görülmektedir. Birincisi, dünyanın eğitim sorunlarına çözüm için diplomasi faaliyetleri yürütmek ve eğitimi küreselleşme doğrultusunda içinde bulunulan zamanın ihtiyaçlarına göre dizayn etmek anlamına gelmektedir. Bu anlayışa göre diplomasi eğitim adına bir araç olarak görülmektedir. Kavrama yönelik ikinci anlayışa göre eğitim diplomasisi, devletin yumuşak gücünü ve dış politika gündemlerini güçlendirmek ve desteklemek için eğitimin kurum ve öğrenci olarak kullanılması

anlamına gelir. Bu anlayış, birincisinden farklı olarak eğitimi devletlerin uluslararası politikaları için bir araç olarak görmektedir. Eğitim diplomasisi kavramının tanımı bahsedilen iki ana anlayış doğrultusunda incelendiğinde konunun eğitimsel ve politik bakış açılarıyla tanımlanması hususları ortaya çıkmaktadır.

Eğitimsel Bakış Açısıyla Eğitim Diplomasisi

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1892 yılından bu yana kar amacı gütmeyen kuruluş olarak faaliyetlerini yürüten Eğitim Diplomasisi Merkezi "**diplomasi**" kavramını anlamlı, üretken ve işbirlikçi ilişkiler yaratma kapasitesini yönetmek ve genişletmek için duyarlılık, incelik, anlayış ve strateji kullanarak insanlarla ve gruplar arasında ilişkiler kurma sanatı olarak tanımlamaktadır. Aynı merkez, **eğitim diplomasi-si** kavramını ise küresel eğitim sektöründe diplomasi becerileri aracılığı ile eğitimdeki ilerlemeyi desteklemek için kullanılan yeni bir uygulama alanı şeklinde tanımlamaktadır.

Eğitim diplomasisi, bölgesel ve ulusal sınırlar arasında eğitimin verilmesinden sorumlu yerel topluluklarla iletişim kurmak için müzakere ve diğer diplomatik becerileri kullanarak, kavrama özel eğitim hedefleri doğrultusunda ilerlerken aynı zamanda karşılıklı yarar elde etmek için gereken iş birliği kapsamında güven ilişkisini geliştirmektir. Eğitim diplomasisi uygulaması, eğitim için olumlu bir politika ortamını şekillendirmeyi ve eğitim konularını yerel, ikili, bölgesel veya küresel düzeyde yönetmeyi amaçlayan, birden çok düzeyde ve birden çok aktörle etkileşimi kapsamaktadır. Bu etkileşim sayesinde, eğitimi ilerleten fikirlerin, teorilerin ve kavramların disiplinler arası ve ulusötesi paylaşımı gerçekleşir.

Küreselleşme ve eğitim diplomasisi birbiriyle yakından ilişkisi olan ve birbirini tamamlayan kavramlardır. Eğitim diplomasisi uygulamaları küreselleşme süreci ve ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Eğitim diplomasisi, eğitimin uluslararası gelişimindeki çelişkileri çözmeyi amaçlayan eğitim yönetiminin uygulama stratejilerinden biri olarak da görülmektedir. Bu bağlamda eğitim diplomasisi, küreselleşmiş bir dünyada eğitim politikasının etkin bir şekilde geliştirilmesi için bir araç olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla eğitim diplomasisi, etkili eğitim koalisyonlarının organizasyonunu kolaylaştırabilir, kurumlar arası işbirliğini niteliksel olarak yeni bir düzeye getirebilir ve eğitim içeriğinin formüle edilmesinin yanı sıra uluslararası eğitim yönetimi alanında ortaya çıkan sorunlara eğitim yöneticileri işbirliği ile çözüm oluşturularak bu çözümlerin ortak bir şekilde uygulanmasını sağlayabilir.

Eğitim diplomasisi uygulamaları, küreselleşme süreci ve ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmaktadır.

Eğitim diplomasisinin uygulanmasından sorumlu olan eğitim yöneticileri uluslararası ilişkiler bağlamında aynı zamanda eğitim diplomatlarıdır. Bu doğrultuda eğitim diplomatlarının, görev yaptıkları ülkelerin eğitim sistemini, sosyo-kültürel yapısını ve iletişim dilini iyi bilmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte eğitim diplomatlarının, etkili iletişim ve araştırma becerilerine, kültürel ve sosyal yeterliliğe, ikna etme, etkin kriz yönetimi ve çözümü kabiliyetine, entellektüel esnekliğe, analitik düşünme yetisine, diplomatik ilişkiler yürütme ve protokol kurallarını uygulama yeteneğine sahip olması gerekmektedir.

Politik Bakış Açısıyla Eğitim Diplomasisi

Eğitim diplomasisi kavramı politik bir bakış açısıyla incelendiğinde, devletlerin eğitimi kendi yumuşak güçlerini yani çekiciliğini ve imajını geliştirmek için kullandığı kamu diplomasisi kavramının alt bileşenidir. Bu nedenle devletler, yumuşak güç hedeflerine ulaşmak için eğitim diplomasisini değerli bir araç olarak görmektedir.

Eğitim diplomasisi, yabancı halklarla eğitim aracılığı ile verimli bir şekilde etkileşime geçmek için sistematik bir girişim olarak görülür.

Genel olarak bakıldığında kamu diplomasisinin eğitim yoluyla uygulanması, devletlerin dış politikalarını destekleyerek genişletme yönünde artan bir eğilim olarak ortaya çıkmıştır. Kamu diplomasisi kapsamında uygulanan eğitim diplomasisi, yabancı halklarla eğitim aracılığı ile verimli bir şekilde etkileşime geçmek için sistematik bir girişim olarak görülür. Bununla birlikte hem eğitim hem de diplomasi ulus-devletlerin yapısı ve çıkarlarıyla ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olduğu için eğitim diplomasi uygulamaları, kamu diplomasisi ve yumuşak gücün temel araçlarından biri olarak da görülmektedir. Tanımlardan ve devletlerin verdiği önemden de anlaşılacağı üzere eğitim diplomasisi, devletlerin politikalarında ve diplomatik faaliyetlerinde çok değerli bir varlık veya araç haline gelmiştir.

Özellikle uluslararası öğrencilere yükseköğrenim sağlanması, devletlerin çıkarları doğrultusunda yumuşak güç geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle yükseköğrenim ğrencilerinin değişimleri ülkenin imajını ve dış politikasını olumlu yönde etkilemektedir. Yumuşak güce katkı sağlayan ve kamu diplomasisinin önemli bir alanı olarak görülen uluslararası eğitim, bir ulusun politika önceliklerini ve çıkarlarını desteklemek, ticari değerler üreterek bir ülkenin ekonomik kalkınmasına ve yatırıma katkıda bulunmak gibi birçok avantaj sağlamaktadır. Bununla birlikte, uluslararası eğitim yoluyla yurt dışında eğitim gören öğrenciler, ülkeler tarafından resmi olmayan kültürel diplomatlar olarak görülmektedir.

ABD, İngiltere, Avustralya ve gelişmiş Avrupa Birliği lkeleri Fulbright Programı, Chevening dlleri ve Colombo Planı Bursları gibi birçok eğitim veya burs programı aracılığıyla eğitimi bir yumuşak güç aracı olarak

kullanmaktadır. Tanınmış ülkelerin yanı sıra Brunei Sultanlığı, Singapur ve Malezya gibi Doğu Asya ülkeleri de ulusal çıkarlarını korumak ve yumuşak güçlerini teşvik etmek amacıyla eğitim değişim programları aracılığıyla kamu diplomasisi uygulamakta ve uluslararası öğrencilere burs vermektedir. Çin'in ise tüm dünyaya yayılan Konfüçyüs Enstitüleri, kültürel diplomasi ve eğitim diplomasisinin bir aracı işlevi görmektedir.

Uluslararası eğitim değişimleri ve burslar, eğitim diplomasisinin iki temel aracıdır. Bu nedenle tanınmış gelişmiş ülkelerin yanı sıra Türkiye, Fas, Brezilya, Hindistan gibi gelişmekte olan ülkeler de bu araçları küresel sahnede güçlerini ve görünürlüklerini yükseltmek için kullanmaktadır.

Türkiye, yumuşak güç politikalarının ayrılmaz bir aracı olarak uyguladığı eğitim diplomasisi kapsamında bir taraftan işbirliği yaptığı ülkelerin sınırları içerisinde eğitim faaliyetleri yürütürken diğer taraftan yüksek öğrenim ve burs programlarını etkin bir şekilde uygulayarak öğrencileri Türkiye'ye çekmektedir. Türkiye bu çalışmaları ile eğitim diplomasisi yürüten ülkelere karşı önemli stratejiler geliştiren bir ülke olmuştur.

Türkiye'nin Eğitim Diplomasisi

Türkiye, eğitim diplomasisi faaliyetlerini değişim programları, kurum veya kuruluş açma, ortak programlar oluşturma, dil okulları ve kursları açma, bursluluk ve vakıflar aracılığı ile gerçekleştirmektedir. Özellikle hareketlilik programları, Türkiye Bursları ve direk sahada yaptığı çalışmalar, Türkiye'nin eğitim diplomasisi kapsamında önemli bir etkiye sahiptir.

Türkiye, yükseköğretim kademelerinde Erasmus, Mevlana ve Farabi gibi hareketlilik programları uygulamaktadır. Bununla birlikte Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) aracılığı ile "Türkiye Bursları" faaliyetleri yürütmektedir. Bu burs programının finansmanı kamu kaynaklarından sağlanmaktadır ve lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerini kapsamaktadır.

Burslar ve değişim yoluyla Türkiye'ye gelen öğrenciler, uzun bir süre Türkiye'de ikamet etmekte ve barınma, yeme içme ve eğitim masrafları gibi temel ihtiyaçlarını buldukları yerlerde gidermektedirler. Öğrencilerin bu ihtiyaçları doğrultusundaki harcamaları genel olarak değerlendirildiğinde, ekonomiye ciddi şekilde katkıları bulunmaktadır. Uluslararası öğrencilerin oluşturdukları ekonomik etkilerin yanı sıra siyasal, sosyal ve kültürel etkilerde bulunmaktadır.

YTB, Türkiye Maarif Vakfı (TMV) ve Yunus Emre Enstitüsü (YEE) faaliyetlerini direkt olarak Türkiye'nin işbirliği yaptığı ülkelerde (sahada) gerçekleştirmeleri nedeniyle, eğitim diplomasisi kapsamında en önemli kamu kurumları olmuşlardır. Bu doğrultuda her birinin ayrı ayrı incelenmesi önem arz etmektedir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

YTB 2010 yılında, Başbakanlığa bağlı müsteşarlık seviyesinde bir kamu kurumu olarak kurulmuştur. Kurumun görevi Türkiye'nin yurt dışındaki vatandaşlarının, kardeş olarak belirlediği toplulukların ve Türkiye'de öğrenim gören uluslararası burslu öğrencilere yönelik çalışmaların koordinesini sağlamaktır. Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Kurulu Kararı sonrasında 2012 yılı sonrasında yabancı uyruklu öğrencileri Türkiye Bursu adı altında Türkiye'ye getirerek, yol, yemek, eğitim ve birçok aktivitelerinin maliyetini "Türkiye Bursları" çalışması kapsamında kamu kaynaklarından karşılamaktadır. Türkiye bursları, başarılı öğrencilerin lisanstan başlayarak doktora kadar gerçekleştirdiği bütün eğitim kademelerini kapsamaktadır. YTB'nin faaliyet alanlarına baktığında genel olarak dünyanın bütün bölgelerinden öğrencilere burs verildiği görülse de eğitime ulaşamayan ya da kısıtlı ulaşabilen ülkelere daha fazla önem verildiği görülmektedir.

Türkiye bursları, başarılı öğrencilerin lisanstan başlayarak doktora kadar gerçekleştirdiği bütün eğitim kademelerini kapsamaktadır.

Türkiye Bursları ile okuyan birçok öğrenci ülkelerinde kritik görevler alarak iki ülke arasındaki ilişkilerin daha iyi bir seviyeye taşınmasına katkı sağlamaktadır. Örneğin, YTB burslusunu Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olan Abdulkadir Muhammed Nur, Somali İstihbaratı Başkan Yardımcılığı, Adalet Bakanlığı gibi önemli görevlerde bulunmuş ve halen Savunma Bakanı olarak görevini sürdürmektedir. Abdülkadir Muhammed Nur'un bakan olmasından hemen sonra Türkiye'yi ziyaret etmesi, Türkiye ile ilgili sürekli olumlu söylemlerde ve eylemlerde bulunması eğitim diplomasisinin önemini göstermektedir. YTB'nin Türkiye burslarının amacını, "Türkiye ile diğer ülkeler arasındaki ilişkileri geliştirmek ve küresel bilgi zenginliğine katkıda bulunmak" şeklinde açıklaması daha önce yapılan eğitim diplomasisi tanımları ile bire bir uyumaktadır.

Yunus Emre Enstitüsü (YEE)

Türkiye'nin diğer ülkeler ile yürüttüğü ilişkiler kapsamında kültür alışverişi gerçekleştirip, dostlukları geliştirmek amacıyla 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla birlikte Yunus Emre Vakfı Kurulmuştur. Yunus Emre Vakfı Türkiye'nin dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmayı ana hedefi olarak belirlemiştir. Bununla birlikte öncelikle Türkçe öğrenmek isteyenlere Türk dili öğretmek, Türk kültürü ve sanatını hakkında çalışmalar yapmayı da faaliyetleri arasına almıştır. YEE, aslında Yunus Emre Vakfı'na bağlı bir kuruluş olarak bu kurumun hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla 2009 yılından itibaren yurt dışında faaliyetlerini yürütebilmek için pek çok kültür merkezi kurmuştur. Yu-

nus Emre Enstitüsü bu merkezler aracılığı ile yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarınıyla birlikte, Türkiye'nin tanıtımı için kültür ve sanat faaliyetleri yürütmekte, bununla birlikte bilimsel çalışmalara gerekli destekleri vermektedir. YEE'nin faaliyetlerine genel olarak bakıldığında eğitim diplomasisinin ve kültür diplomasisinin birlikte yürütüldüğü de söylenebilir.

Türkiye Maarif Vakfı (TMV)

TMV, 17.06.2016 tarihli 6721 sayılı Kanun ile kurulmuştur. Yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına Millî Eğitim Bakanlığı haricinde eğitim kurumu açma ve işletme yetkisine sahip olan tek kuruluştur. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim eğitim kurumları TMV'nin ana faaliyet alanlarıdır. Türkiye Maarif Vakfı bu faaliyetlerine tamamlayıcı olarak laboratuvarlar, kütüphaneler, spor ve sanat tesisleri de kurabilmektedir. Mezunlarının kariyer planlarına destek sağlamak için rehberlik sistemi düzenlemektedir. TMV çalışmaları kapsamında, eğitim amaçlı programlar geliştirir, yayın ve organlar kurar, AR-GE çalışmaları yürütür. Süreli ve süresiz yayınlar yapar. Konferans ve çalıştay düzenler. Okul öncesinden üniversiteye kadar bütün kademelerdeki öğrencilere burs ve kırtasiye desteği sağlayabilir. Eğitim kurumlarındaki çalışanlar ve öğrenciler için yurt, pansiyon ve lojman gibi tesisleri kurabilir.

TMV kuruluş amacını, *"Türkiye Maarif Vakfı, kültür ve medeniyet etkileşimini 'ortak iyi' ye ulaştıracak bir yol olarak gören Türkiye'nin uluslararası eğitimde dünyaya açılan kapısıdır"* şeklinde, vizyonunu, *"İlmîni ve irfanını insanlığın barış ve huzuru için kullanacak iyi insanların yetiştiği öncü bir eğitim kurumu olmak"* şeklinde, misyonunu ise *"Bütün dünyada insanlığın ortak birikimini ve Anadolu'nun kadim irfan geleneğini esas alan kapsamlı eğitim faaliyetleri yürütmek"* şeklinde tanımlamaktadır. Toplamda 104 ülke ile resmi temas sağlayan TMV, 67 ülkede faaliyet göstermekte ve 37 ülkede resmi temaslarını sürdürmektedir. Toplamda 429 eğitim kurumuyla ve 44 yurtla toplamda 50 bini aşkın öğrenciye hitap eden TMV, küresel eğitim sektöründe dünyaya güven veren bir marka haline gelerek ilk 5 ülke arasında Türkiye'yi temsil etmektedir.

TMV'nin kuruluş amacına, vizyon ve misyonuna genel olarak bakıldığında daha önce yapılan eğitim diplomasisi tanımları ile bire bir uyduğu, kurulduğu günden bu yana eğitim kurumlarının, yurtlarının ve öğrenci sayılarının her geçen gün arttığı görülmektedir. Bununla birlikte, bahsedilen eğitim kurumlarında ve yurtlarda görev alan yerel ve Türk eğitim yöneticileri, Türkçe öğretmenleri, yerel öğretmenler ve destek personeli hitap ettiği öğrenciler ve veliler ile birlikte değerlendiril-

429 eğitim kurumuyla ve 44 yurtla toplamda 50 bini aşkın öğrenciye hitap eden Türkiye Maarif Vakfı, küresel eğitim sektöründe dünyaya güven veren bir marka haline gelerek ilk 5 ülke arasında Türkiye'yi temsil etmektedir.

dirildiğinde, kurumun Türkiye'nin eğitim diplomasisi kapsamında en nüfuslu ve etkili kurumu olduğu söylenebilir.

Sonuç Yerine

Diplomaside oluşan yeni yaklaşımlar nedeniyle ortaya çıkan ve her geçen gün gelişen eğitim diplomasisi, hayatın her alanında etkisini hissettirmektedir. İnsanların farklı kültür ve olgulara, dünyada gerçekleşen uluslararası etkisi olan olaylara, insani krizlere, ülkelerin birbiri ile ilişkilerine ve daha bir çok konuya bakış açıları eğitim ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle ülkeler açısından eğitim alanında diplomatik yaklaşımlar geliştirilmesi ve eğitim diplomasisinin etkin bir şekilde kullanılması uluslararası ilişkilerde kaçınılmaz bir zaruret haline gelmiştir. Bu durum ülkelerin sahada ve kendi ülke sınırlarında gerçekleştirmeyi planladıkları uluslararası eğitim faaliyetlerini, incelikli bir diplomasi anlayışı ile hazırlayıp, uygulayıcı olan eğitim yöneticileri ve akademisyenleri birer diplomat gibi yetiştirmeleri zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Uluslararası ilişkilerde uygulanan eğitim diplomasisi ülkelerin uluslararası imajına ve güvenliğine, saygınlığına ve ulusal çıkarlarına önemli katkılarda bulunmaktadır.

İngiltere, Amerika, Fransa, Rusya ve Çin gibi ülkeler eğitim diplomasisini sömürgecilik düzenlerini devam ettirmek için etkili bir araç olarak kullanmaktadır. Ana hedef, sömürgeciliğin kalıcı hale getirilmesi, yaygınlaştırılması ve sürdürülmesidir. Özellikle gelişmiş batılı ülkeler, eğitim diplomasisini ve eğitim yardımlarını işbirliğini geliştirmek yerine emperyalist davranışlarını daha da güçlendirmek için kullanmaktadır. Buna karşılık Türkiye, 2002 yılından bu yana daha etkin bir şekilde gerçekleştirdiği eğitim diplomasisi aracılığı ile işbirliği yaptığı ülkelerde kültürler arası etkileşimi sağlayarak ülkeler arasındaki anlayışı, hoş görüşü ve iletişimi arttırmış, gençlerin küresel topluma ve ekonomiye hazırlanmasında önemli katkılar sunmuştur.

Türkiye, diplomasi becerileri aracılığı ile ülkelerle işbirliğini geliştirerek eğitimin "küresel eğitim sektöründe" ilerlemesini desteklemektedir. Türkiye'nin, eğitim diplomasisi uyguladığı ülkelerde ilişkilerin dikey değil mümkün olduğunca yatay olmasına özen göstermesi ve kardeşçe yaklaşımı ülkeler tarafından oldukça olumlu karşılanmıştır. Türkiye, bu tutum sayesinde sömürü düzenine karşı bir alternatif olarak görülerek eğitim diplomasisinde İngiltere, Fransa, Amerika gibi ülkelerle rekabet eden bir ülke konumuna geçmiştir.

Türkiye, gerçekleştirdiği eğitim diplomasisi aracılığı ile işbirliği yaptığı ülkelerde kültürler arası etkileşimi sağlayarak ülkeler arasındaki anlayışı, hoş görüşü ve iletişimi arttırmış, gençlerin küresel topluma ve ekonomiye hazırlanmasında önemli katkılar sunmuştur.

Etkin Bir Kamu Diplomasisi Örneği Olarak “Dünya Etnospor Konfederasyonu”

NECMEDDİN BİLAL ERDOĞAN

Dünya Etnospor Konfederasyonu Başkanı

SPOR, kaynağını bizatihi insanın kendi varoluşundan alması yönüyle kişilerin ve toplumların hem bedenlerine hem de ruhlarına nüfuz eden en kadim ve sistematik olgulardandır. İnsanların kendi cinslerine veya doğa şartlarına karşı geliştirdiği mücadele üzerinden temellenen spor, zihinsel ve fiziksel becerilerimizin sınırlarını sürekli daha üst noktalara taşımaktadır. Dieter Voigt’in “*Spor Sosyolojisi*” eserinde “*Spor, bedende bilinçli bir tasarrufun belirli bir biçimidir*” şeklinde ifade ettiği gibi; akli melekelerin, bedensel faaliyetler üzerindeki kontrolünün eşsiz şekilde ortaya çıktığı bir etkinlik biçimidir. İnsan zihninin bedeniyle olan harmonisini kusursuzlaştırma çabası, zamanla tabii ki bireysel sınırlarda kalmayacak ve derin toplumsal etkileşimlere kapı açarak önemli sosyolojik fonksiyonlar icra edecektir.

M.Ö. 8. yüzyılda inanç temelli olarak yükselen olimpiyatlar, bütüleştirici ve kapsayıcı bir veçheye bürünmüştür. Büyük meydanlarda soyluların katılımıyla icra edilen spor, oyun, yarış ve gösteriler; toplumsallaşma motivasyonunu besleyen temel ritüeller olma özelliğine sahiptir. Merkezlerde gerçekleştirilen sportif etkinliklere çevre bölgelerden, kolonilerden hatta farklı toplumlardan katılımların olması, spo-

run kazanma-kaybetme, rekabet gibi motivasyonlara ek olarak amaç birliği, iş birliği, dayanışma gibi erdemleri de bünyesinde barındığını bize işaret etmektedir. Eski Türklerde de spor son derece önemli bir yere sahiptir; zira zorlu hayat şartlarına uyum sağlamının şart olduğu göçebe boylarda spor, bir toplumun varoluş mücadelesinin somutlaşmış hali olarak kendini göstermiştir. Ayrıca Türk tarihinde ve anlatılarında sıkça rastlanan şölenlerde sergilenen sportif gösteri ve oyunlar halkın büyük teveccühünü kazanmıştır. Bu yanıyla da spor hem hayatın içerisinde sosyal bir toplanma noktası hem de tören değerı taşıyan kültürel bir miras unsuru olagelmiştir. Dünyanın her yerinde, kolektif aklın ve kültürler arası dayanışmanın gelişimi için sporu vazgeçilmez bir unsur olarak gören toplumlar, farklı coğrafi şartlarda ürettiği spor ve oyunları bu amaca binaen yaşatmıştır.

Modern dönemde gerçekteşen felsefi ve politik değişimlerin zemin hazırladığı küreselleşme düşünceşi, doğal yollarla gerçekteşen kültürel etkileşimi daha farklı bir noktaya taşıymıştır. Nitekim hegemonik güçlerin önceleri sömürgeleştirmeyle icbar ettiği kültür; sonraki dönemlerde daha yumuşak bir tavra bürünerek kitle iletişim araçları vasıtasıyla topluluklara empoze edilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte, uluslararası örgütlerin ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının kurulmasıyla da devletler ve toplumlar arasında yakınlaşma sağlanmıştır. Bu yakınlaşma, uluslararası iletişim ağlarının genişlemesi ve yaygınlaşmasına da bağlı olarak farklı coğrafyalardaki kültürel kodların geçişini çok daha kolay hale getirmiştir. Bu sebeple de bir toplumun edindiği bilgi, inanç, hukuk, ahlak, sanat, töre vb. tüm pratiklerin toplamı olarak ele alınabilecek olan “*kültür*” kavramı; devletlerin bir diğerine ihraç etmek ya da uluslararası etkinliğini ve diplomatik süreçlerini olumlu yönde etkilemek hedefleri için kullandığı bir enstrüman haline gelmiştir. Bu şekliyle etkin bir kültürel diplomasi alanı olan “*kamu diplomasisi*” kavramı da bir devletin uluslararası ilişkilerde kendi milletinin kültürel değerlerini, ideallerini ve inançlarını, diğer devletlerle olan etkileşimlerini ve milletinin itibarını iyileştirme çabalarının tümünü ifade eder. Elbette bu çabalar, arka planında menfi ve müsbet amaçları taşıyabilmektedir. Öyle ki; diğer toplumların kültürleri üzerinde hegemonya inşa etmek ya da baskı kurmak isteyen menfaat gruplarınca da bu diplomatik faaliyetler tercih edilmektedir. Öte yandan, kültürlere barışçıl ve insani şartlarda bir araya gelme imkânı veren kamu diplomasisi, her toplumun yerel değerlerini uluslararası arenada sergilemesi maksadıyla da etkili bir biçimde kullanılabilir.

Bugün devletlerin politik yönlerinin yanında kültürel birer aktör de olduklarını kabul edersek, kamu diplomasisinin yumuşak bir güç olarak küresel barış ve dayanışma amaçlarına matuf biçimde ele alınabileceğini söy-

*Kültürlere barışçıl
ve insani şartlarda
bir araya gelme
imkânı veren
kamu diplomasisi,
her toplumun
yerel değerlerini
uluslararası arenada
sergilemesi için
etkili bir şekilde
kullanılabilir.*

lemek de mümkün olacaktır. Özellikle çağdaş dönemde gittikçe daha fazla üzerine çalışılan ve yayın yapılan alanlardan birisi olan spor sosyolojisi; ulusal ve uluslararası organizasyonlarda devletlerin ve toplumların bir araya gelerek ortaya koydukları temsiliyet bağlarını ve evrensel üst dilin toplumsal yapısını incelemektedir. Yukarıda ortaya konulan mevcut durum içerisinde Dünya Etnospor Konfederasyonunun faaliyetleri de kamu diplomasisi ve spor sosyolojisi düzleminde ayrıca ve önemle değerlendirilmelidir.

Dünya Etnospor Konfederasyonu'nun amaçları ve faaliyet sahası, özel ve genel bağlamda ayrı ayrı değerlendirilebilir. Bu iki farklı bağlam, çift yönlü bir iletişim ve etkileşim sahası sunmanın yanı sıra uzun vadede sürdürülebilirlik için de önem arz eden özellikler taşımaktadır.

Özel bağlamda değerlendirilecek olursa; Dünya Etnospor Konfederasyonunun uluslararası arenada gerçekleştirdiği faaliyetler, jeopolitik önemi günden güne yükselen bir bölgesel güç olan Türkiye Cumhuriyeti'nin titizlikle izlediği stratejiler açısından son derece önem arz etmektedir. Bu faaliyetlerin çok sayıda ülkeden temsilcilerin bulunduğu bir "konfederasyon" yani bir çatı kuruluş altında Türkiye merkezli olarak gerçekleştirilmesi, devletimizin bölgedeki ideallerini tamamlar ve bu ideal doğrultusundaki gayretlerini destekler niteliktedir. Çeşitli devletlerle liderlik ve bakanlık düzeylerinde iletişim kuran Dünya Etnospor Konfederasyonu, ilave olarak bürokratlar, diplomatlar ve üst düzey devlet görevlilerini de bir araya getirmektedir. Dünya Etnospor Konfederasyonu, düzenlediği festival, forum vb. etkinliklerde birçok devlet lideri, devlet bakanları ve bürokratları bir araya getirmiş; geleneksel spor ve oyunlar zemininde buluşan dost devletlerin temsilcileri arasında ortak bir bağlantı noktası ve etkin bir dayanışma mahfili tesis edilmesine katkıda bulunmuştur.

Konfederasyonumuz, merkezi Türkiye'de bulunan bir "uluslararası sivil toplum kuruluşu" olarak sürdürdüğü faaliyetleriyle, toplumlar ve kültürler arasında dostane ilişkiler geliştirilmesi adına oldukça stratejik bir konumda bulunmaktadır. Kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi sahasında devletlerden ziyade sivil toplum kuruluşlarının fail aktör olarak bulunmaları, yürütülen süreçlerin salt bir propaganda faaliyetine dönüşmemesi açısından daha olumlu karşılanan ve makbul görülen bir durumdur. Bu kabule binaen Dünya Etnospor Konfederasyonu, içinde çok sayıda kültür kodunun da bulunduğu geleneksel spor ve oyunlar, yerel mutfaklar, sanat dalları ve etnik müzikler etrafında uluslararası faaliyet gösteren dünya çapında pek çok kuruluşu bir araya getirmeye devam etmektedir.

Genel bağlama gelindiğinde; Dünya Etnospor Konfederasyonunun dış dönük faaliyetlerinin kültürel diplomasi tarafına tekabül eden yönü üye-

Dünya Etnospor Konfederasyonu, içinde çok sayıda kültür kodunun da bulunduğu geleneksel spor ve oyunlar, yerel mutfaklar, sanat dalları ve etnik müzikler etrafında uluslararası faaliyet gösteren dünya çapında pek çok kuruluşu bir araya getirmeye devam etmektedir.

*Ruhunu insanın
canlı ve sosyal bir
varlık oluşundan ve
bu varlığını devam
ettirme mücadelesinden
edinmiş olan geleneksel
spor ve oyunların
nesilden nesile
yaşatılmaya devam
edilmesi, doğrudan
insanlık için yapılan
büyük bir hizmettir.*

rinde de durmak gerekecektir. Çığ gibi büyüyen küreselleşme, uluslararası iletişim ve etkileşimi artırmış olsa da diğer taraftan tek tipleşmiş toplumların ortaya çıkmasına ve yaygın popüler kültürler vasıtasıyla toplumların benlik kaybına da sebebiyet vermiştir. Her kültürün kendi içerisinde bir özne olarak değerini ve sahip olduğu yaşama hakkını gözetmek bilinciyle hareket eden Dünya Etnospor Konfederasyonu, her sene Türkiye’de organize edilen “*Etnospor Kültür Festivali*”, çeşitli ülkelerde icra edilen “*Etnospor Forumu*” ve Dünya Etnospor Konfederasyonuna bağlı üye federasyonların ülkelerinde gerçekleşen çeşitli etkinlikler aracılığıyla kültürlerin sürdürülebilir ve nesiller arasında aktarılabilir olmasını amaçlamaktadır. Bu misyon doğrultusunda adeta bir kültür hamisi pozisyonunda gerçekleştirilen faaliyetler, ileriye yönelik gerek Türkiye gerekse bütün dünya adına ümit vaat edici gelişmeler doğurmaktadır.

Devlet ile toplum arasında bir çeşit kamusal vazife de yüklenmiş olan sivil toplum kuruluşlarının, bu vazifeleri doğrultusunda sürdürdükleri faaliyetler yalnızca devletler düzeyinde kalmamakta; aynı zamanda bu devletlerin idaresindeki toplumların da dayanışma ve kültürel yaklaşma çalışmalarına dahil edilmesini amaçlamaktadır. Dünya Etnospor Konfederasyonu da organize ettiği festival ve etkinliklerde bu durumu önceleyerek kamu diplomasisinin anahtar kavramı olan “*yumuşak güç*” politikasına katkıda bulunmaktadır. Sivil olmanın getirdiği dinamizm, esneklik ve tarafsızlık; kurumsal tecrübe ve uluslararası bürokratik destekle birleştiğinde, Konfederasyonumuzu sahip olduğu değerler çerçevesinden çıkmadan modern çağın gerekliliklerini yerine getirebilecek bir yapı hüviyetine kavuşturmuştur.

Günümüzde modern sporların büyük ölçüde maddi kazanımları önceliği göz ardı edilemez bir gerçektir. Yoğun olarak maddi çıkarların ve menfaat gruplarının etkisi altında kalan modern sporlar, çatışmayı tetiklemekte ve gerek ulusal gerek uluslararası alanda yer yer düşmanlığa dahi neden olmaktadır. Geleneksel spor ve oyunların yapısal özellikleri ise insan-çevre-kültür denkleminde barış ve dayanışmayı destekleyecek niteliktedir. Başta da bahsedildiği üzere, ruhunu insanın canlı ve sosyal bir varlık oluşundan ve bu varlığını devam ettirme mücadelesinden edinmiş olan geleneksel spor ve oyunların; hasılat, bahis, şike, doping gibi vahşi maddeci yaklaşımların ürünlerinden azade tutularak nesilden nesle yaşatılmaya devam edilmesi, doğrudan insanlık için yapılan büyük bir hizmet olarak görülmelidir. Bu hizmet çabasına dahil olan her bir fert, her bir federasyon ve her bir millet, gelecek ne-

sillere temiz ve insani bir miras bırakmış olmanın onurunu yaşama imkanına da sahip olacaktır. Böylesi bir amaç birliği “*kamu diplomasisi*” ve “*kültürel diplomasi*” açısından hem altın değerinde bir hareket noktası hem de aynı değerde bir sonuç noktası olarak düşünülebilecektir. Bahsi geçen değer ve unsurların Türkiye özelinde etkinlik kazanarak yaygınlaşması da ayrıca ülke bazındaki kamu diplomamızı olumlu manada etkileyecektir.

Yaşadığımız toplumları ileriye daha güçlü adımlarla taşıyacak olan değerler arasında spor, kültür, gelenek ve sanat gibi kâdim miraslar özel bir yer tutar. Bu kavramların altında bulunan yitirilmiş değerleri geri kazanmak, daha sonra hayatın bizatihi içerisinde yer alan değerleri koruyarak geleceğe taşımak insanlık adına oldukça önem taşımaktadır. Çokça bahsedildiği üzere, kültürlerin her biri kendi içerisinde eşsiz değerler taşır. Bir kültür, diğer kültürleri yok saymak, dönüştürmek ve kendini üstün görmek suretiyle varlığını sürdüremez. Kültürün ortadan kaldıran değil, var eden, inşa eden ve davet eden bir misyonu vardır. Her toplumun kültürü oldukça değerlidir ve daima saygıyı hak eder. Geleneksel spor ve oyunlara da bu düsturlarla yaklaşılmalıdır. Dünyanın dört bir köşesinde 7’den 77’ye yaşatılmakta olan sayısız spor ve oyun, insanlığın ortak mirası olarak görülmeli; en popüler olanlarından hâlen keşfedilmeyi bekleyenlere kadar hepsi “*etnospor*” kültürünün renkleri olarak bu zenginliğin içerisine dahil edilerek yaşatılmalıdır. Bu minvalde Türk milletinin tarihsel vizyon ve misyonuna uygun olarak bir hoşgörü ilişkisi geliştirmek ve her toplumun kendi kültürel kodlarıyla konuşabildiği bir üst dil inşa etmek de Dünya Etnospor Konfederasyonunun başlıca amaçlarındandır.

Sonuç olarak; Dünya Etnospor Konfederasyonu’nca organize edilen ve yürütülen “*Etnospor Kültür Festivali*”, “*Etnospor Forumu*”, “*Geleneksel Sporlar Ansiklopedisi*”, “*Dünya Etnospor Konfederasyonu Doktora Bursları*” ve daha pek çok faaliyet, özel ve genel bağlamda Konfederasyon üyelerinin bağlı bulunduğu başta Türkiye olmak üzere bütün devletlerin kamu ve kültür diplomasisi için büyük katkılar sağlamaktadır.

Dünya Etnospor Konfederasyonu, yerel halklar nezdinde hâlâ karşılığı olan veya unutulmaya yüz tutmuş olan sporların bütün insanlık için yeniden gündem olabilmesi ve bu çabaların devam etmesi adına elinden geleni yapma yükümlüğünü taşımaktadır. Medeniyetimizin tarihsel misyonunu bu kulvarda devam ettirerek yükümlü olduğumuz sorumlulukları yerine getirebilmek temennisisiyle...

Batı-dışı Rusya ve Aleksandr Dugin'in Ortodoks Sakalı

DOÇ. DR. ADEM POLAT

RUSYA'NIN Batı karşısında Putin'le beraber yeni paradigma değişimi, güncel uluslararası gelişmeler ışığında, diplomasinin başarısız olduğu ve sıcak çatışmaların yaşandığı şu günlerde bir kez daha üzerinde düşünölmeye değer bir problematik üretmiştir. Bu da, Ukrayna Savaşı'nı Rus siyasi düşüncesiyle birlikte analiz edip tarihsel malumatlardan bağımsız ele almamayı gerektirir. Bu tarihsel kökenlere dikkat yöneltmek, muhtemel bir küresel çatışma odağında öngörülebilir sonuçların neden olduğu anlaşmazlıkların diplomasi-dışığa itilmemesi adına önem iktiza etmektedir.

Sovyetler'in dağılmasıyla beraber iki kutuplu dünya düzenindeki sistematik çöküş, tek kutuplu küresel siyasi mevcudiyetin Rusya'yı agresif bir uygarlık bölünmüşlüğüne sürüklemesiyle kendini gösterdi. Tıpkı Osmanlı'nın Kızıl Elma tasavvurunda veya Kıta Avrupa'sı bağlamında Şarلمان (*Karolenj*), çok sonra Napolyon hatta çağımızda Avrupa Birliği gibi bütün konjonktürel siyasi birleşme denemelerinde olduğu gibi Rusya'nın da Slav dünyasını birleştirme çabası, 21. yüzyıl itibariyle post-siyasal bir yörüngeye oturmuş durumdadır. Rusya'nın Ukrayna'ya karşı meşruiyetini iddia ettiği lokal bölgelerin de bu çerçevede değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

Rusya'nın Ukrayna savaşına gidiş sürecini değerlendirirken savaşın hemen arifesinde Batı'nın nihai diplomatik girişimlerinin şifrelerini içeren olayda Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un Moskova'da devlet yetkilileri tarafından karşılanmayışı ve Putin'in yeni politik sembolü 'beş metrelik masa'da hem Macron'u hem de Alman Başbakan Scholz'u dinlemesi, Rusya'nın savaş istemiyoruz mesajının bir Doğu Avrupa şehri olan Kiev'de sirenler çalana değin akıllarda kalan son diplomasi çabalarıydı. Öngörülebilir olanın yeni olabilecek şeylerle bağlantısı, Batı-dışı Rusya'nın dünya gündemine oturmuş enerji, gıda ve askeri teknoloji konularının bir bilinmeze doğru hızla sürüklenişiyse yakından ilişkilidir.

1939'da Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı'nın imzalanmasından hemen sonra Polonya'nın bir yarısı Reich tarafından diğer yarısı da Sovyetler Birliği'nce işgal edildiğinde II. Dünya Savaşı çoktan başlamıştı. Sınır hattındaki Nazi askerleri 'yaşasın Kominizim', Sovyet askerleri ise 'yaşasın Nasyonal Sosyalizm' sloganları attıklarında, tarihe İkinci Dünya Savaşı olarak geçen hadise, dönemin gazeteleri için sadece Polonya'nın işgalinden ibaretti. Devamında Doğu Avrupa'nın işgal edilen şehirlerinden çıkan alevler, bir dünya savaşına dönüştü. Bu ön görülemeyen bir gerçeklikti.

İşte bu bakımdan Sovyet uydu devletleri içinde sanayi ve motor teknolojisi adına önemli bir alt yapıya sahip Ukrayna, Rusya'ya ait birleşme denemesi bağlamında yeni Rus paradigmasının yaklaşık yirmi yıllık bir süreç içindeki en önemli siyasi hadisesidir. Tarihsel bir periyotta bakılacak olursa 2008'de Rusya'nın Gürcistan özel operasyonu, Stalin'in doğduğu şehir Gori'nin bombalanışı, yine 2014'te Kırım'ın ilhakı, 2015'de ise Suriye'de muhaliflere yönelik Humus ve Hama'ya ilk hava harekâtını başlatması ve devamında kalıcı askeri üsler yoluyla Halep'in muhaliflerin elinden çıkmasına neden oluşu, tam da Aleksandr Dugin'in Atlantikçi üst akıl karşısında Rus birleşme idealinin birer denemesi olarak Slav post-siyasal yayılmacılığının Rus dünyasını bir araya getirme motivasyonunun birer parçası olarak görülebilir.

Aleksandr Dugin'in, dördüncü siyasi teorisi, Samuel Huntington'ın medeniyet kurucu dinamik bileşen olarak 'etno-dini' kimlik ve uygarlık karakteristiğine o kadar benzer ki Rus dünyasını birleştirme denemesi olarak Slav-Ortodoks medeniyet düşüncesiyle yaptığı şu açıklama bile: 'Sırbistan'ın Rus jeopolitik gündemine dönüşü ve Slavlığın canlandırılması da gerçekleşecek. Balkanlar'ın tamamına ilişkin hedeflerimizi formülize ettiğimizde göreceksiniz. Başladığımız şeyi bitirmemiz gerek' sözü konusu Avrasyacı Rus Jeopolitiğinin Batı-dışı kalışının emperyalizmden uzak ve masum bir görüntüde olmadığını kanıtı niteliğindedir. Bu

*Rusya'nın Slav dünyasını
birleştirme çabası,
21. yüzyıl itibarıyla
post-siyasal bir yörüngeye
oturmuş durumdadır.*

Rusya'nın sınırlı operasyon adı altında Kırım ve Donbas işgali, Slav yayılcılığı olarak Rus dünyasını birleştirme denemesi gibi görülmelidir.

bağlamda Rus dünyasını birleştirme idealinin Ukrayna ayağı Kırım ve Donbas (*Luhanks-Donetks*), başlangıçta sanal bir ütopya gibi görünse de Novorossiya'nın (*Yeni Rusya*) yani Ukrayna'yı ikiye bölen ve Batı ile irtibatını NATO-Avrupa topraklarından bir basamak geride restore eden amacın yani Dugin'e göre Rus Jeopolitiğinin bir refleksidir. Soğuk Savaş döneminde Berlin Duvar'ı ile ikiye bölünmüş Batı ve Doğu Federal Almanya'sının bir provasını andıran bu durum, Rusya'nın tarihsel diplomasiyi ve günceli iyi takip ettiğinin göstergesi olarak da yorumlanabilir.

Yine Aleksandr Dugin, Atlantik üst aklını ve savaş pratiklerini yorumlarken şu ifadeleri kullanır: '90'larda Pentagon ağ savaşları (*Networkwarfare*) yürütmek için sistemler geliştirdi, ilk aşamada geleneksel askeri çatışmalarda ölçeğin arttırılması ve bilgi süreçlerinin öneminin güçlendirilmesi ile ilgiliydi, ancak yavaş yavaş teori ve pratik Amerikalılar tarafından Yugoslavya, Irak, Afganistan'da sonra Avrupa'daki gelişmeler ve renkli Arap devrimlerinde bu teori o kadar gelişti ki, savaşın sadece bilgi alanında kazanılabileceği fikri ortaya çıktı.' Dugin, Rusya-Ukrayna savaşında yaşananların aslında propaganda formülü değil de gerçek durumun soğuk ve nesnel-bilimsel ifadesi olduğunu iddia ederek şunu söyler: 'Kiev'in ve Batı'nın Rusya'nın bir işgal başlatmaya hazır olduğuna dair tüm açıklamaları önleyici nitelikteydi. Kendinize saldırmaya hazırlanıyorsanız düşmanı suçlayın. Tüm dünya bilgi alanı sizin içinse, halk her şeye inanabilir, hiç kimse cephelerde gerçek durumu incelemeye gitmeyecektir.' Ayrıca Devlet Duması Başkanı Viacheslav Volodin'in 'Putin büyük bir savaşı engelledi, özel bir askeri operasyon başlatma kararı almasaydı, dünya aslında büyük bir savaşın başlamasının eşliğinde, bir uçurumla karşı karşıyaydı.' açıklamaları bile enformasyon kısmı itibariyle Dugin'in çizdiği stratejinin nasıl saat gibi işlediğini göz önüne sermiştir. Çünkü Rusya, iki kutuplu dünyanın Sovyetler'in dağılmasıyla kapandığının farkında olarak tek kutuplu Atlantikci yeni dünya düzeninin kendisini çevrelemesinden Putin'in göreve geldiği ilk günden beri rahatsızdır. Bu bakımdan Rus Jeopolitiği, Slav nüfuzunu bahane eden birleşme denemelerini de emperyalist bir görüntüde olmaması adına NATO ve Kıta Avrupası sınırları ile yaşadığı güvenlik sorunu olarak gösterme çabasıdadır.

Denilebilir ki fikir babası Dugin olan Rus Avrasyacılığının söz konusu süreçlerde Suriye'de gerek Esad rejimi ile sürdürmeye çalıştığı strateji, gerek Suriye'nin kuzeyindeki paramiliter Marksist örgütlerle kurduğu ilişki ve lojistik gerekse Amerika'nın Irak işgali sonrası bölgeye bıraktığı özel güvenlik şirketi Blackwater gibi Rus askeri istihbarat teşkilatına bağlı Wagner birliklerini kullanması, bir anlamda Rusya'nın eleştiri

odağına aldığı Atlantikci (*Amerika ve Kıta Avrupa'sı*) stratejinin kötü bir taklitçisi olmaktan öteye geçmemektedir. Dikkat edilecek olursa Amerika ve koalisyon güçlerinin Afganistan, Irak ve Suriye'de kuzeyden başlatılmış ayrılıkçı hareketlerle etnisite gruplarını, üniter devlet yapılarına karşı ayaklandırması ve silahlandırması, aynı yolu takip eden Rus Jeopolitiğinin ve Avrasyacılığının benzer savaş simülasyonunu Kafkasya'da Gürcistan için Abhazya ve Güney Osetya örneği ile Ukrayna için ise Doğu'dan yani Donbas örneği ile kurgulandığını görülmektedir. Bu bağlamda Dugin, 2014'te Rus TV'nin birinci kanalında Rusya Donbas'ı kaybederse Kırım'ı da kaybeder açıklamasını da ciddi diplomatik soğukkanlılıkla yapar. Dolayısıyla Rusya'nın sınırlı operasyon adı altında Kırım ve Donbas işgali, Slav yayılcılığı olarak Rus dünyasını birleştirme denemesi gibi görülmelidir. Başka bir açıdan 19. ve 20. yüzyıllarda Balkan coğrafyasındaki Devlet-i Aliye adına yaşanan hızlı çözülüşü, Slav milliyetçiliği ve Ortodoks nüfuzu bakımından anımsayacak olursak; Çarlık Rusya devrinde teorik olarak siyasal birer sonuç alma noktasındaki askeri saldırganlığın kısmen Sovyet döneminde Asya ana karasıyla sınırlanıp, Putin'li 21. yüzyılda yeniden Avrasyacı bir çizgiye evrildiğini yani Asya ana karasından çıktığını iddia etmek zorlama olmayacaktır.

Sonuç olarak Ukrayna-Rusya savaşının hem Batı hem de Rusya tarafından sonunun yakın zamanda kestirilemeyeceğine ilişkin resmi açıklamalara bakıldığında, Avrasyacı Rus Jeopolitiğinin görünen hedefler dışında hangi restorasyon planları içerdiği muammadır. Aleksandr Dugin'in geleneksel Ortodoks sakalının içinde ne tarz bir Slav mistisizminin saklandığı, hem Doğu Avrupa hem Balkanlar hem de Kafkasya için büyük bir bilmece mahiyetindedir. Rusya, tarihinde jeopolitik bir muharebe sahası olarak Osmanlı örneğinde olduğu gibi güçlü kara ordusuyla yaklaşık bir asırdır birçok kere karşı karşıya geldi. Bu da muhtemel karşılaşmalar için birçok günümüz devletinden daha tecrübeli bir savunma ve taarruz konseptine sahip olduğunu göstermektedir. Sovyet teknolojisini tam olarak modernize edemese de Ukrayna Savaşı, artık Rusya'nın hem simetrik hem de asimetrik olarak Asya'da uykuda kalmayacağını ve küresel ölçekli çatışmalara hevesli olabileceği tehlikesini daha görünür kılmaktadır.

Sanayi ve motor teknolojisi adına önemli bir alt yapıya sahip Ukrayna, Rusya'ya ait birleşme denemesi bağlamında yeni Rus paradigmasının yaklaşık yirmi yıllık bir süreç içindeki en önemli siyasi hadisesidir.

Kamu Diplomasinin Terörle Mücadelede Önemi

DOÇ. DR. KADİR SANCAK

Gümüşhane Üniversitesi

SİYASAL birimler olarak ortaya çıktıkları ilk zamanlardan itibaren devletler öncelikle varlıklarını muhafaza etmek ve sürdürmek amacıyla mücadele etmektedirler. Her devlet güvenlik içinde olma, yani varlığını tehlikelerden ve tehditlerden uzak tutma gayreti içerisinde. Bu bağlamda güvenlik konusu bir anlamda uluslararası ilişkiler tarihi ile eşzamanlıdır.

Tarihi süreç içerisinde devletlerin güvenliğini tehdit eden farklı birçok unsur vardır ve bunlardan bir tanesi de terördür. Üzerinde uzlaşılabilir bir tanım olmasa da terörü “*insani düşüncelerden uzakta, zorlama ve korku yolu ile eylemlerini geniş kitleler üzerinde uygulayan sistematik bir şiddet türü*” olarak tanımlamak mümkündür (Tacar, 1999, s. 43-47). Her ne kadar modern zamanların en önemli güvenlik meselelerinden biri olsa da terörün tarihi çok eski zamanlara uzanmaktadır. Öyle ki bu eylemleri Kabil’in Habil’i öldürmesi ile başlayan görüşler de mevcuttur (Altun, 2011, s. 60-61). Ancak bugünkü tanımlamalara uygun ilk terör faaliyetlerinin MS 50 yılında Filistin topraklarındaki Yahudi Sicariiler tarafından gerçekleştirildiği genel kabul görmektedir (Özman & Açıl,

2019, s. 22-35). Onlardan yaklaşık bin yıl sonra yaşamış olan Haşhaşiler ise bu alanda en bilinen örgütlerdendir. Öyle ki örgüt elemanlarının eğitiminde kullandıkları taktiklerle modern terörizme de katkı sağlamışlardır (Aşkın, 2020, s. 2-3). Daha yakın zamanlarda var olan Hindistan'daki Thug Örgütü ve Amerika'daki Ku Klux Klan örgütü de tarihteki başlıca terör örgütleri arasında sayılmaktadırlar (Kemiksiz, 2020, s. 22-23). Ancak terör kelimesi bugünkü anlamda ilk defa Fransız Devrimi'nden sonra başlayan, devrimciler ile hükümet arasında geçen sert ve kanlı çatışmaların yaşandığı dönemi tanımlamak için kullanılmıştır (Kanat, Kodaman, & İren, 2016, s. 570-571).

Terör örgütleri yakın zamanlara kadar daha ziyade bölgesel ölçekte faaliyet göstermekte iken son dönemde küresel boyutta eylemler gerçekleştirerek uluslararası güvenliğin en önemli tehdit kaynaklarından biri haline gelmişlerdir. Bugünün dünyasında birçok devlet terör sorunu ile bir şekilde muhatap olmuş ve onunla mücadele etmek durumunda kalmıştır. Ancak söz konusu devletler meseleyi sadece güvenlik boyutu ile ele almış ve geleneksel yöntemler olarak ifade edebileceğimiz askeri güç kullanımı ile sorunu çözebileceklerini düşünmüşlerdir.

Geleneksel yaklaşım terörle mücadeleyi teröristlerin etkisiz hale getirilmesiyle eşdeğer görmüş ve mücadelede sert güç kullanımını esas almıştır. Bu anlayış çerçevesinde zaman zaman yapılan askeri operasyonlarla terör örgütlerine karşı ağır kayıplar verdirilmiş ancak öldürülen her teröristin yerine bir başkası ya da başkaları örgüte katıldığında durum bir kısır döngüye dönüşmüştür. Bu tür müdahaleler terör örgütlerinin tabanlarını genişletmelerine de zemin hazırlamıştır. Özellikle askeri operasyonlar sırasında zaman zaman hukuk dışına çıkılması ve/veya aşırıya kaçan askeri operasyonlar yapılması terör örgütlerinin tezlerini haklılaştırmalarına ve yaptıkları eylemleri kamuoyu nezdinde meşrulaştırmalarına imkan sağlamıştır. Kullanılan yöntemin yanlışlığı devletten nefret eden insanların sayısında artışa yol açmış ve bu durum terör örgütlerinin militan devşirmelerini kolaylaştırarak tabanlarını genişletmesine neden olmuştur.

Terörle mücadele ederken öncelikle dikkat edilmesi gereken bir durum vardır. Her şeyden önce terörle mücadele ile teröristle mücadelenin farklı şeyler olduğunun ayrımına varılması ve mücadelenin de bu fark dikkate alınarak yapılması ehemmiyet arz etmektedir. Terörle mücadele, ülkelerin genel olarak toplumsal ve siyasi yapıları, tarihleri, kültürleri ve dini ve etnik yapıları ile alakalı çok boyutlu makro bir sorun alanıdır. Teröristle mücadele ise terörün beslenmesine uygun şartların

Terörle mücadele ile teröristle mücadelenin farklı şeyler olduğunun ayrımına varılması ve mücadelenin de bu fark dikkate alınarak yapılması ehemmiyet arz etmektedir.

Nefret, doğuştan gelen değil sonradan öğrenilen bir duygudur.

ortaya çıkardığı mikro ölçekli bir sorundur. Bu nedenle terörle mücadele stratejisi geliştirirken terörün beslendiği siyasi, kültürel, etnik ve dini zemindeki sorunlu alanları dikkate almak sorunun çözümü için büyük önem taşımaktadır (Saran, 2016).

Sağlık alanında “koruyucu sağlık hizmetleri” veya “koruyucu hekimlik” şeklinde bir tabir kullanılmaktadır. En yalın ifadeyle “hastalığın, hastalık ortaya çıkmadan alınan önlemlerle engellenmesi” şeklinde ifade edebileceğimiz bu yaklaşım sayesinde hastalıklara karşı hem daha etkin, hem de daha ekonomik bir mücadele yürütülmektedir. Benzeri bir yaklaşımı terörle mücadelede de kullanmak mümkündür.

Terörün dayanaklarından biri nefret duygusudur ve nefret duygusu terör psikolojisinin merkezinde yer almaktadır. Kategorik olarak farklı terör tipleri vardır ancak hepsinde ortak olan noktalardan biri düşman olarak nitelendikleri tarafa karşı duydukları nefrettir. Şiddet, nefret duygusundan beslenmekte ve eylemlerin temel motivasyon kaynağı olmaktadır. Nefret duygusu düşmanlık hissi meydana getirmekte ve bu bağlamda düşmanlaştırılan unsurun yok edilmesi arzulanmaktadır.

Nefret duygusunun doğuştan gelen değil sonradan öğrenilen bir duygu olduğu ifade edilmektedir. O, ırk, din, ekonomi ve kültür gibi çevresel faktörlerin etkisiyle oluşabilmektedir (Övet, 2013:116). Yani çevresel faktörlerle terörizmin motivasyon kaynağı olan nefret duygusu arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Terörü besleyen temel dinamiklerden biri nefret duygusu olduğuna göre terörle mücadelede kullanılacak yöntemleri belirlerken bu hususu göze almak doğru olacaktır. Bu bağlamda mücadele stratejisinin esası teröriste karşı değil, teröre karşı oluşturulmalıdır. Bu yapılırken de koruyucu hekimlik örneğinde olduğu gibi her şeyden önce terörün daha hayat bulmadan önlenmesi hedeflenmelidir. Mücadelenin temeli teröristleri etkisiz hale getirmek değil, insanların terörist olmasını engellemek olmalıdır. Bu nedenle de sert gücü esas alan askeri operasyonlar terörle mücadelede yetersiz kalmaktadır. Oysa gücün sert güç dışında bir başka yüzü daha vardır ve yumuşak güç olarak tabir edilen bu güç çeşidi de devletlerin istediklerini elde etmeleri bağlamında kullanılmaktadır.

Yumuşak güç, devletlerin sahip oldukları beğenilen, cazibe uyandıran bir takım değerleri ile başka halklar üzerinde etkili olma ve bu bağlamda başka ülkelerin politikalarında değişiklik yapabilme yeteneği anlamına gelmektedir. Başkalarına cazip gelen kültürel değerler, başkaları tarafından beğenilen siyasi değerler ve uluslararası kamuoyunun meşru gördüğü ve takdir ettiği dış politika uygulamaları bir ülkenin yumuşak

gücünün kaynaklarını meydana getirmektedir. Daha önce ifade edildiği gibi terörün motivasyon kaynağı olan nefret duygusunun oluşumunda ülkelerin sahip oldukları toplumsal ve siyasi yapılar, dini, etnik ve kültürel değerler ve benzeri unsurlar etkili olmaktadır. Sözü edilen bu unsurlar bir ülkenin yumuşak gücü ile doğrudan bağlantılı olduğu için terörle mücadelede yumuşak güç kullanımını güçlü bir seçenek olarak ortaya çıkarmaktadır.

Bir ülke sahip olduğu yumuşak güç kaynakları ile kendisini uluslararası kamuoyuna cazip ve sevilen bir ülke olarak tanıtabilmektedir. İnsan haklarını esas alan, ayrımcılığın ve ötekileştirmenin olmadığı ve toplumsal huzurun sağlandığı siyasal yapıya sahip olan bir ülkeye karşı nefret duygusunun ortaya çıkma ihtimali düşüktür. Aynı şekilde uluslararası alanda meşru bir dış politika yürüten, uluslararası hak ve hukuk kurallarına riayet eden ve barışçıl politikalar takip eden ülkeler de uluslararası kamuoyunca takdir görmektedir. Bu durum söz konusu ülkelere yönelik nefret duygusunun ortaya çıkmasını güçleştirmektedir. Binaenaleyh, söz konusu ülkeye yönelik terör faaliyetlerinin zemin bulması ve nefret duygusu üzerinden militan devşirmesi zorlaşmaktadır.

Son dönemde iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmenin doğal bir sonucu olarak yumuşak güç daha etkin ve daha önemli hale gelmiştir. Yumuşak güç algılara hitap eden bir güç çeşidi olduğu için siyasi sınırlarla hapsedilmesi mümkün değildir. Bir ülkenin yumuşak gücünün başka halklar üzerindeki etkisi, söz konusu ülkelerin yönetimlerinin iznine tabi değildir ve dünyada serbest bir şekilde dolanmaktadır. Bir ülkenin sahip olduğu yumuşak güç etkisi, muhatapları istemese de sınırlardan nüfuz edebilmektedir. Bu durum, ülkeler arasında teröre karşı işbirliğinin yapılamadığı durumlarda bile yumuşak gücün etkili olabileceğini göstermektedir.

Bir ülkenin yumuşak güç kaynaklarına sahip olması o kaynakların doğrudan güç ürettiği anlamına gelmez. Kaynaklar bir potansiyeli ifade eder ve bir yumuşak güç ilişkisinin ortaya çıkması için söz konusu kaynakların başkalarına tanıtılması ve onların algılarında değişim sağlaması gerekir. Bunu gerçekleştirecek olan da kamu diplomasisi uygulamalarıdır. Kamu diplomasisi en yalın haliyle başka ülke halklarını dinleme, anlama, kendi değerlerini her türlü meşru yolla ve doğru bilgi ile karşı tarafa aktararak onları etkileme faaliyetleridir. Bir ülkenin beğenilen ve hayranlık uyandıran değerlerini uluslararası kamuoyuna tanıttığı için yumuşak gücün önemli bir parçasıdır. Kamu diplomasisi faaliyetleri oldukça farklı alanlarda ve çeşitli araçlarla yürütülmektedir.

Terörle mücadelede her koşul ve zamanda başarılı sonuçlar veren bir yöntem yoktur.

*Sert güç ve yumuşak güç
birbirinin alternatifi değil,
destekleyicisidir.*

Okullardan spor etkinliklerine, turizm organizasyonlarından medyanın kullanımına kadar geniş bir yelpazede birçok farklı araç kullanılmaktadır.

Günümüzde büyük ölçüde küresel nitelik kazanmış bulunan terörle mücadeleyi sadece yurt içinde alınan tedbirlerle engellemek mümkün değildir. Terör örgütleri farklı uluslardan militan devşirmek, mali kaynak sağlamak ve propaganda yapmak için uluslararası alanı kullanmaktadırlar. Onlara karşı verilen mücadele de aynı alanda olmalıdır.

Kamu diplomasisi genel itibariyle uluslararası çevreyi yönetme faaliyetidir. Bir ülke yürüteceği doğru bilgi ve şeffaflık içeren başarılı kamu diplomasisi faaliyetleri ile terör örgütlerinin propagandalarını boşa çıkarabilir. Terör örgütlerinin başka ülkelerde zemin bulmasını ve kamuoyu desteği almasını zorlaştırır. Bu durum örgüte yeni militanların kazandırılmasını ve mali destek sağlanmasını da engeller.

Kamu diplomasisi faaliyetlerinin temel amacı başka hükümetlerin politikalarında arzu edilen değişikliği sağlamaktır. Bunun için de söz konusu ülke halklarının düşüncelerine tesir ederek onların kendi hükümetleri üzerinde baskı kurmaları istenir. Başarılı kamu diplomasisi politikaları ile uluslararası kamuoyunun desteğinin sağlanması yönetimler nezdinde terör örgütlerine verilen desteği engelleyebileceği gibi terörle mücadelede işbirliği imkanları da yaratabilir.

Terörle mücadelede kamu diplomasisi uygulamaları iki aşamada katkı sağlamaktadır. Birinci aşamayı daha önce sözü edilen terörün ortaya çıkmasını önlemek veya zeminini genişletmesine engel olmak için yapılan uygulamalar oluşturur iken ikinci aşamada terör örgütlerine karşı yapılan mücadele yer almaktadır.

Kamu diplomasisi faaliyetleri birçok farklı araçla yürütülmektedir ancak bunların hepsi terörle mücadele için aynı oranda elverişli değildir. Nitekim bu durum sert güç kullanımı için de geçerlidir ve terörle mücadelede askeri araçların hepsinden aynı sonucu almak mümkün olmaz.

Terör örgütleri, mücadelelerinde sadece askeri unsurları değil, propaganda yapacakları medya ve benzeri iletişim araçlarını da aktif şekilde kullanmaktadırlar. Bu nedenle onlara karşı yürütülecek mücadelede aynı alanlarda faaliyet göstermek gerekecektir. Başta medya olmak üzere iletişim araçları kamu diplomasisinin en yaygın kullandığı faaliyet araçlarından biridir ve bu bağlamda kamu diplomasisinin terörle mücadelede önemli katkılar sağlaması mümkündür.

Terör örgütlerinin eylemlerinde temel amaçlardan biri uluslararası kamuoyuna mesaj vermek vardır. Bu mesajlar için de kitle iletişim araçları kullanılmaktadır. Son dönemde nispeten denetimi zor olan sosyal

medya daha fazla tercih edilmektedir. Terör örgütleri ile etkin bir mücadeleye için aynı mecralarda manipülasyonları önleyen, uluslararası kamuoyunu doğru bilgi ile aydınlatan kamu diplomasisi faaliyetleri terör örgütlerinin bu çabalarının boşa çıkarılması için büyük ehemmiyet arz etmektedir.

Netice olarak denilebilir ki; terörle mücadelede her koşul ve zamanda başarılı sonuçlar veren bir yöntem yoktur. Geleneksel yöntemler olarak ifade edilen askeri operasyonlar terörün engellenmesi için yeterli değildir. Gücün bir diğer yüzü olan yumuşak güç ve onu aktif hale getirecek olan kamu diplomasisi faaliyetleri de -terörle mücadelede önemli olmakla birlikte- tek başına başarı sağlayamaz. Terörle mücadelede kamu diplomasisinden beklenen, terörü henüz ortaya çıkmadan engellemek, bu mümkün olmadığında etkinliğini azaltmak ve sert güç unsurları ile yürütülen mücadeleye destek vermektir. Sert güç ve yumuşak güç bu bağlamda birbirinin alternatifi değil, destekleyicisidir. Sonuç itibarıyla, terörle mücadelede sert güç ve yumuşak güç unsurlarının bir arada kullanılması anlamına gelen akıllı gücün en rasyonel yöntem olacağını söylemek mümkündür.

Kaynakça

- Altun, H. M (2011). Terör. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Aşkın, H (2020). Terör ve Algı Yönetimi. İzmir: Yayın B.
- Kanat, S., Kodaman, T., & İren, A. A (2016). İnsani Güvenlik ve Terörizmle Mücadele. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülte Dergisi, 567-588.
- Kemiksiz, N. N (2020). Küresel Terörün Gelişme Aşamaları: Hedefler, Motifler, Teknikler. H. Acar içinde, Küresel Terör ve Güvenlik Politikaları (s. 21-38). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Övet, T (2016). Terörizm, İslamofobi ve Nefret Suçu İlişkisi. Güvenlik Bilimleri Dergisi, 5 (1) , 109-140 . DOI: 10.28956/gbd.283056
- Özman, R., & Açıl, O (2019). Sicarii Örgütü ve Faaliyetleri. Tarih Araştırmaları Dergisi, 21-42.
- Saran, U (2016), “Terörle mücadele” mi “teröristle mücadele” mi?, <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/terorle-mucadele-mi-teroristlemucadele-mi>.
- Tacar, P. Y (1999). Terör ve Demokrasi. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Batı, Doğu ve Kamu Diplomasisi

ALİ ŞAHİN

AK Parti Gaziantep Milletvekili

DEVLETLERİN kurumları aracılığıyla bir başka ülke halkı üzerinde kendi menfaatleri doğrultusunda çeşitli mekanizmalarla yürüttüğü algı ve yönlendirme faaliyetleri şeklinde tanımlayabileceğimiz kamu diplomasisi uluslararası ilişkiler teorisinin önemli enstrümanlarından biridir.

Kamu diplomasisi, modern diplomasi ve uluslararası ilişkiler dünyası tarafından kavramsal olarak 2. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkmış ve 11 Eylül saldırıları sonrası pratiklik kazanmış şekilde kabul edilse de bu teori beni tatmin etmekten oldukça uzaktır.

Öncelikle altı önemle çizilmesi gereken bir gerçek varsa o da kamu diplomasisi gerçeğinin bir Batı değil Doğu yani İslam medeniyeti ürünü olduğu gerçeğidir. İslam toplumları müspet kamu diplomasisi faaliyetleri ile emrolunmuş toplumlardır.

“Emr-i bi'l ma'rûf ve nehy-i anil münker” İslam dininin temel kamu diplomasisi düsturlarından biridir ve Kur'an-ı Kerim birçok ayette emir kipiyle muhataplarına bu sorumluluğu yükler;

“Ey mü'minler! İçinizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü yasaklayan seçkin bir topluluk bulunsun. İşte onlar, doğru ve kalıcı yatırım yapıp kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.” (Âl-i İmrân Sûresi 104. Ayet)

“Müminlerin erkekleri de kadınları da birbirlerinin Velileridir; iyiliği teşvik eder, kötülükten alıkoyarlar, namazı kılarlar, zekâtı verirler, Allah ve Resulüne itaat ederler. İşte onları Allah merhametiyle kuşatacaktır. Kuşkusuz Allah mutlak güç ve hikmet sahibidir.” (Tevbe Sûresi 71. Ayet)

“Sizden önceki nesillerden, akıl ve idrak sahibi kimselerin, yeryüzünde insanları bozgunculuk yapmaktan engellemeleri gerekmez miydi? Fakat onlar arasından, ancak kendilerini kurtardığımız pek az kişi böyle yaptı. Varoluş gayesine aykırı davrananlar ise, kendilerine verilen refahın peşine düşüp şımardılar da, günaha gömülüp gittiler.” (Hûd Sûresi 116. Ayet)

Yukarıdaki ayetlerde geçen “Emr-i bi'l ma'rûf ve nehy-i anil münker” düsturu günümüzde kamu diplomasisi şeklinde tanımlanan sınır içi ve ötesi müspet ve yumuşak diplomasi hareketlerinin en özgün ve en seçkin tanımıdır.

Dolayısıyla bugün sadece menfaati ve sömürüyü merkez olan Batı menşei menfi ve sömürü merkezli kamu diplomasisi algısı İslam Medeniyetinin ortaya koymuş olduğu paylaşımı ve barışı merkez alan Emr-i bi'l ma'rûf ve nehy-i anil münker hareketinin bir bakıma tahrif edilmiş halidir.

Osmanlı devleti “Emr-i bi'l ma'rûf ve nehy-i anil münker” medeniyetinin en güçlü temsilcilerinden ve uygulayıcılarından biri olarak kamu diplomasisini çok güçlü ve başarılı bir şekilde uygulayıp fetihlerine yön vermiştir.

Osmanlı sultanları fethetmek istedikleri katı ve çok dirençli kimi coğrafyaları fetih öncesi yumuşatmak için önce gönül erlerini gönderdi. Diğer bir deyişle gönderdikleri kimi derviş ve gönül erleri ile önce Batı toplumlarının gönüllerini fethederek fiziki fethedilecek yerlere hazırlandılar. Bu yöntem belki de tarihin görmüş olduğunu en güçlü ve etkin kamu diplomasi hareketlerinden birisiydi.

Anadolu erenleri de denilen dervişler adeta gönül akıncıları gibi fetih coğrafyalarına önceden nüfuz ederek zaten zulüm ve yoksulluk içinde hayat süren batılı toplumların öncelikle gönüllerini aydınlatarak adil, paylaşımcı ve hoşgörülü bir hayat nizamını kendilerine sunarak bir bakıma gerçek fetihleri yani gönül fetihlerini gerçekleştirmişlerdir.

Söz konusu o günün kamu diplomatları, ya da gönül diplomatları dervişler, fetihden önce hayata geçirdikleri toplumsal yumuşatma hareketinin ardından askeri fetihler gerçekleştirildiğinde fethedilen yerlerde ahlaki, kültürel ve sosyal düzenin yerleşmesini sağlamak adına da fetih sonrası kamu diplomasisi misyonu üstlenmişlerdir.

Macaristan'ın fethi öncesi Kanuni Sultan Süleyman tarafından Macaristan'a gönderilen ve halen Budapeşte'de metfun olan Bektaşî dervişi Gül Baba, Osmanlının uyguladığı en güçlü, etkin ve sonuç odaklı kamu diplomasisi çalışmalarından birini hayata geçirmiştir. Gül Baba, II. Mehmed ile Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde benzer fetihlerde misyon

Osmanlı dönemi kamu diplomatları dervişler üzerinden kamu diplomasisini çok etkin bir fetih yöntemi olarak kullanmıştır.

*Türkiye, küresel ölçekte
çok güçlü bir kamu
diplomasi zeminine ve
potansiyeline sahiptir.*

üstlenmiş o dönemin önemli bir kamu diplomatı, bizim kültürümüzün diliyle gönül erlerindendi.

Osmanlı Batı'ya yönelen fetihlerinde dönemin kamu diplomatları dervişler üzerinden önce fetihlerin en güçlüsü olan Batılı gönülleri fetih etmiş ve kamu diplomasisini çok etkin bir fetih yöntemi olarak kullanmıştır.

Özetle kamu diplomasisi, Batı için 2. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkmış bir diplomasi yöntemi olsa da İslam tarihi ilk kamu diplomasi hareketi olarak “*Emr-i bi'l ma'rûf ve nehy-i anil münker*” ile İslam'ın ilk yıllarında tanışmış ve İslam'ın hüküm sürdüğü devirlerde de etkin bir şekilde kullanılmıştır.

Hem İslam medeniyetinin hem de Osmanlı'nın kalıtsal genetik kodlarını üzerinde taşıyan Türkiye, küresel ölçekte çok güçlü bir kamu diplomasi zeminine ve potansiyeline sahiptir.

Asya, Avrupa ve Afrika'da “*Emr-i bi'l ma'rûf ve nehy-i anil münker*” düsturu ile asırlarca hüküm sürmüş olan Osmanlı aradan geçen bir asra rağmen doğu ile batı, kuzey ile güney arasında bütün bir yeryüzünde hem insani, hem zeminsel, hem de potansiyel bağlamında çok güçlü bir kamu diplomasi zenginliğine sahiptir.

Sınırsızlığını çizdiğimiz bu zenginliğin boyutlarını geçtiğimiz günlerde yaşadığım bir hatıra ile somutlaştırmakta yarar görüyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Latin Amerika ve Karayipler Parlamentosu (*PARLATİNO*) Türk Delegasyonu başkanlığını yürütmekteyim. *PARLATİNO*, 23 ülkeden oluşan Latin Amerika ve Karayipler bölgesinin tabiri caiz ise Avrupa Parlamentosu. Bölgede kalkınma ve entegrasyonu sağlamak için 1964 yılında oluşturulmuş bölgesel bir parlamento.

Yeni kurduğumuz TBMM *PARLATİNO* Türk Delegasyonu ile parlamenter diplomasi zemininde Latin Amerika ve Karayipler bölgesi ile ilişkilerimizi güçlendirmek ve bölgenin Türkiye karşıtı unsurlarca enfekte edilmesinin önüne geçmek istiyoruz.

Geçtiğimiz Mayıs ayında (*24 Mayıs 2022*) Dominik Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Sayın Elvis Alam'ı, *PARLATİNO* Türk Delegasyonu Başkanı olarak TBMM'de kabul ettim. Çeşitli konuları görüşükten sonra dedesinin 1910'lu yıllarda Lübnan'dan Karayiplere göç etmiş bir Hristiyan olduğunu, bu nedenle kendisini bir Osmanlı gibi hissettiğini ve bu hissin kendisine diplomatlık görevinde büyük bir özgüven ve güç kattığını söyledi.

Aradan geçen bir asra rağmen Lübnan kökenli bir Hristiyan diplomatın kendini bir Osmanlı gibi kabul etmesi ve bunun kendini çok güçlü ve saygın hissettirdiğini söylemesi milletimizin Karayiplere kadar uzanan ok-

yanus ötesi, küresel ölçekte bir kamu diplomasi zemini, potansiyeli ve zenginliğine sahip olduğunu göstermesi bakımından muhteşem bir örnektir.

Türkiye olarak, bugün itibariyle Latin Amerika ve Kariyipler bölgesinde yaşayıp kendilerini Osmanlı bakiyesi bu topraklara ait hissedip ve yine kendilerini “El Turko” şeklinde tanımlayan 4 milyon civarında bölgemizin kültürel ve kalıtsal mirasını taşıyan beşeri sermaye potansiyeline sahibiz.

Dünyanın doğu ile batısı, kuzeyi ile güneyi arasında Asya’dan Latin Amerika ve Afrika’ya halen kendini Osmanlı kabul eden ve bundan güç olan toplumlar, milletler mevcut ve bu milletler Türk kamu diplomasisi için olağanüstü bir potansiyel ve güç teşkil etmektedir.

Bütün mesele küresel ölçekte kamu diplomasmize güç ve zenginlik katıp zemin sunacak bu potansiyellerimizi keşfederek bir Türk Kamu Diplomasi stratejisi oluşturmak ve bunu kurumsallaştırabilmektir.

Bugün kamu diplomasisi vazifesi gören TİKA, Yunus Emre ve Maarif Vakfı gibi kurumlarımız eğitim, kültür, sağlık altyapı vb. hizmetlerin farklı coğrafyalara taşınmasında başarılı ancak bu hizmetlerin algı yönetimiyle toplumların şuurlarında güçlü ve kalıcı bir Türkiye sempatisi ve aidiyetine dönüştürülmesinde yetersizler.

2014 yılında Moldova, Romanya ve Lüksemburg’u kapsayan 3 günlük temaslarımız esnasında kendilerine eğitim ve sağlık başta olmak üzere birçok alanda TİKA tarafından verilen hizmetlere rağmen Moldova’da yaşayan Gagavuz Türkleri, bizleri yakalarında Türkiye değil Rusya rozetleri ile karşılamışlardı.

TİKA, Maarif ve Yunus Emre tabiri caiz ise donanım sunmakta ama yazılım ve işletim sistemi yükleyememektedir. İşletim sistemi ve yazılım yükleyemeyince de bizim sunduğumuz donanımlar başkalarının işletim sistemi ile işletilmekte ve dolayısıyla yapılan yatırımlar Türkiye sempatisi ve algısı oluşturamamaktadır. Yurt dışına bu şekilde yapılan yatırımlar sonrası o yatırımların Türkiye sempatisi ve aidiyeti oluşturma süreçlerinin de profesyonel bir şekilde işletilmesi ve yönetilmesi gerekiyor. Aslında asıl süreçler yapılan hastane, okul, yol vb. alt ve üstyapı hizmetlerini hayata geçirdikten sonra başlaması gereken sempati ve aidiyet oluşturma süreçleridir.

Özetle; kamu diplomasisi süreçleri ile muvazzaf kurumların dışarıdaki her bir hizmet operasyonlarını sistemsel anlamda kurgulayarak kalıcı bir sempati ve aidiyete dönüştürmesi elzemdir.

Kamu diplomasmizin kurumsallaşması ve etkin hale dönüşmesi adına önemsedğim diğer bir husus ise sinema ve dizi sektörünün mutlak surette kamu diplomasmizin güçlü bir kompetandı haline gelmesi hususudur. Diriliş Ertuğrul dizisinin tek başına Pakistan, Afganistan ve

Sadece Diriliş Ertuğrul dizisi ile Hindistan, Pakistan, Afganistan ve Bangladeş’te yaşayan ve Türkiye’ye muzahir 650 milyonluk Sünni kitle üzerinde çok ciddi bir Türkiye sempatisi ve aidiyeti oluşturulmuştur.

Hindistan Müslümanları üzerinde dönüştürücü, diriltici ve uyandırıcı etkisi mutlak surette incelenmelidir. Sadece Diriliş Ertuğrul dizisi ile Hindistan, Pakistan, Afganistan ve Bangladeş'te yaşayan ve Türkiye'ye muzahir 650 milyonluk Sünni kitle adeta uyandırılmış ve çok ciddi bir Türkiye sempatisi ve aidiyeti oluşturulmuştur.

Kamu diplomasisi hareketimize içerik sunacak yer kürenin her noktasında çok zengin bir tarihimiz, hikâyelerimiz ve yaşanmışlıklarımız bulunuyor. Dünyanın tam 34 ülkesinde 78 noktasında şehitliği bulunan bir millete, devlete ve tarihsel zenginliğe sahibiz. Tüm bu değerler kamu diplomasisi üretimimiz için çok zengin, seçkin ve çeşitli bir içerik zenginliği sunmaktadır.

Örneğin; 1845 yılında bir İngiliz sömürgesi olan İrlanda'da baş gösteren açlığa sultan Abdülmecit'in İngilizlerin tüm engellemelerine rağmen gıda yardımı ile müdahale etmiş olması İrlandalılar arasında bugün bile minnetle anılmakta ve Türkiye'ye karşı güçlü bir sempati oluşturmaktadır. Bu tür yaşanmış gerçek küresel iyilik hikâyelerimizin senaryolaştırılması, dizi ve sinema perdelerine aktarılması kamu diplomasisimizin bir stratejisi haline gelmelidir.

Türk kamu diplomasisi için olmazsa olmaz unsurlardan birisi de algı yönetimi olmalıdır.

20. yüzyıl yeryüzünde ekonomik ve siyasi şekillendirmeler açısından önemli bir dönüşüme sahne oldu.

20. yüzyıl sonlarına kadar hedef ülkeler, hedef bölgeler, bölgesel ekonomik ve siyasi şekillendirmeler daha çok konvansiyonel savaş dediğimiz klasik savaşlarla gerçekleştirilirken 20. yüzyıl ile birlikte bir takım postmodern savaş yöntemlerinin devreye sokulduğunu gördük. Savaş uçakları, top, tank, tüfekle yapılan savaş şeklinde tanımladığımız konvansiyonel savaş yöntemlerinden postmodern savaş yöntemlerine geçişin birkaç önemli sebebi var.

Bunlardan ilki konvansiyonel savaşların sonuçlarının öngörülemez olması. Yani siz ne kadar büyük savaş gücü ve teknolojisine sahip olursanız olun ve düşmanınız ne kadar zayıf olursa olsun açtığınız savaşı kazanma garantiniz yok. Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a açtığı savaş böyle bir savaştı. Sonuç beklenenin aksine Sovyetler Birliği'nin dağılması ile sonuçlandı.

ABD'nin Vietnam'a açtığı savaş da yine sonucu itibariyle beklendiği gibi sonlanmayan bir savaştı. ABD'nin 2001 yılı Afganistan'a müdahalesi, yine ABD'nin Irak savaşları büyük savaş gücü farklarına rağmen sonuçları itibariyle öngörülemeyen şekilde bir bakıma kaybedilmiş savaşlardır.

Konvansiyonel savaşları rafa kaldırıp postmodern savaşları meydana indiren ikinci önemli faktör, konvansiyonel savaşların çok yüksek maliyetli savaşlar olması. Sonuçları öngörülemeyen, kazanma garantisi olmayan konvansiyonel savaşlar için ortaya konulan korkunç savaş bütçeleri ülke ekonomilerinde kapatılması oldukça güç açıklar, telafisi mümkün olmayan yıkımlar oluşturdu.

Irak ve Afganistan savaşlarının ABD ekonomisi üzerindeki olumsuz etkileri hala hissedilmektedir. ABD'yi Suriye'ye müdahaleden uzak tutan etkenlerden biri de Afganistan ve Irak savaşlarından zararlı çıkması ve bu savaşların Amerikan ekonomisi üzerinde oluşturduğu yorgunluktur.

Konvansiyonel savaşları rafa kaldıran üçüncü etken ise savaşlardaki askeri kayıplar oldu. Karşı tarafa ne kadar ağır kayıplar verdirilmiş olursa olsun, verilen küçük askeri kayıplar bile hükümetler için iç politikada ciddi eleştiri konusu oldu. Hükümetler yıprandı, seçimler kaybedildi. Savaştan sağ kurtulup dönebilen askerler ise yaşamlarını kâbusa dönüştüren sendromlara maruz kaldılar.

Tüm bu etkenler, küresel güçleri sonuçları daha öngörülebilir, daha az maliyetli ve daha az kayıplı postmodern savaş yöntemleri geliştirmeye zorladı.

Bunlardan ilki terör örgütleri üzerinden yürütülen vekâlet savaşları oldu.

Hedef rejimler, devletler ve bölgeler masaya yatırılarak çatışmalara duyarlı hassas dokuları tespit edildi ve her hedefin, her ülke ve bölgenin dokusuna uygun terör örgütleri üretildi. Kimisi etnik, kimisi dini ve mezhepsel, kimisi ideolojik kavgalar güden laboratuvar ürünü örgütler geliştirilerek belirlenen hedeflerin bünyelerine zerk edildi.

Konvansiyonel savaşların yerini alan diğer önemli postmodern savaş yöntemi ise halk hareketleri oldu. Arap baharı, kadife, yasemin devrimleri halk hareketlerine verilecek önemli örneklerdir.

Postmodern savaş yöntemlerinin belki de en önemlisi algı savaşlarıdır. Artık hedef liderler, hükümetler ve devletler oluşturulan algı stratejileri ile itibarsızlaştırılmakta, zayıflatılmakta ve çökertilmektedir.

Algı ve itibar yönetimi bu yönüyle kamu diplomasi faaliyetlerinin bugün için olmazsa olmaz unsurlarından biri olmak zorundadır. En basit ticari markaların dahi bugün için çok etkin algı ve itibar yönetim merkezleri bulunmaktadır.

Ana akım medyanın yerini alan sosyal medya en hızlı iletişim ve haberleşme ağı olması hasebiyle algı yönetiminin merkez üssü konumundadır. Toplumların şuurları sosyal medya üzerinden servis edilen ve doğruluğu genelde sorgulanmayan dezenformasyonlarla dizayn edilip yönlendirilebilmekte ve yönetilmektedir. 2016 ABD başkanlık seçimlerinin sosyal medya ağları üzerinden dijital varlıklar, veri madenciliği ve veri analizlerinin bir dijital algı stratejisi ile Cambridge Analytica Dijital Danışmanlık firması tarafından nasıl yönlendirildiği hepimizin malumudur.

Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkaslar gibi tarih boyunca savaş üreten istikrarsızlık ve çatışma üçgeninin tam merkezinde hayat sürmek zorunda olan Türkiye, etkin bir algı yönetimi modülünü kamu diplomasisi mekanizmasının tam merkezine oturtmak durumundadır.

Türkiye tarihsel ve kalıtsal mirasları, asırlara sari kadim devlet geleneği ve küresel ölçekte sahip olduğu coğrafi potansiyeli, kıtalara yayılmış beşeri sermayesi ile çok güçlü bir kamu diplomasisi zemin ve altyapı zenginliğine sahiptir. Bu potansiyel ve zenginliğin bir strateji ve politika ile işleyen kusursuz bir kurumsal hafıza ve mekanizmaya dönüştürülmesi gerekmektedir.

Dezenformasyon Çağında Kamu Diplomasisi

DOÇ. DR. MUHARREM EKŞİ

1960'LARDA bugünkü modern anlamıyla ortaya çıkan kamu diplomasisi, bir diplomasi yöntemi olarak genelde diplomasinin özelde kamu diplomasisinin dönüşümüyle çeşitli veçhelere bürünmekle birlikte, çağın niteliklerine göre yeni özellikler ve yeni meydan okumalarla karşı karşıya kalmıştır. 2000'lerde kamu diplomasisine hem en büyük meydan okuma ama aynı zamanda en temel düzeyde dönüşümün itici gücü dijitalleşme olmuştur. Çıkış noktası itibariyle esasen kamu diplomasisi, kitle iletişim araçlarının etkisiyle önem kazanan kamuoyu olgusuyla ortaya çıkmıştır (Ekşi, 2018:21). Dolayısıyla kamu diplomasisinin özünde iletişim ve bunun doğal uzantısı olan kitle iletişim araçlarının dönüştürücü etkisi bulunmaktadır. Ancak 1960'lardan 1990'lara kadar olan dönem, kamu diplomasisinin geleneksel/klasik ya da bugün itibariyle artık eski boyutunu teşkil etmektedir.

Bilgi ve iletişim araçlarının hızlı gelişimi ve beraberinde bunların çok boyutlu dönüştürücü etkileri, diplomasiye oranla yeni ortaya çıkmış kamu diplomasisini de eski hale getirmiştir. Öyle ki, 2000'lerde artık kamu diplomasisi, başta dijitalleşmenin etkisiyle dijital diplomasi, siber diplomasi, sosyal medya diplomasisi, pandemi'nin etkisiyle zoom diplo-

masisi, video-konferans diplomasisi, küresel siyasetteki gündem çeşitliliğinin bir yansıması olarak diaspora diplomasisi, kültür diplomasisi, dış yardım ve insani diplomasi, STK diplomasisi, yumuşak güç diplomasisi, marka diplomasisi, imaj diplomasisi gibi çeşitli nüanslarla adlandırılmaya başlanmıştır. Aslında bunların hepsi temelde kamu diplomasisinin boyutları, çeşitleri ve araçlarını oluşturmaktadır. Ancak bilişim teknolojileri ve onların ivme kazandırdığı teknolojik kapitalizm/küreselleşme, post-truth (*hakikat sonrası*) ve dezenformasyon gibi yeni olguların dönüştürücü etkisiyle kamu diplomasisi hem yeni veçherelere bürünmüş hem de yeni meydan okumalarla karşı karşıya kalmıştır.

Kamu diplomasisinin ortaya çıktığı tarihten itibaren belki de karşılaştığı en büyük meydan okumanın hakikat sonrası olgusunun olduğu ileri sürülebilir. Çünkü kamuoyunu etkilemede nesnel gerçekler, veriler ve doğrulardan daha ziyade duygular, kişisel inanç ve yalanların daha etkili olduğu durumu ifade eden hakikat sonrası olgusu, kamuoyuna doğru bilgilerle politikaları anlatma yöntemi olan kamu diplomasisine de en büyük meydan okuma haline gelmiştir. Bu nedenle hakikat sonrası olgusu bağlamında dezenformasyonun ortaya çıktığı ve kamu diplomasisinin sonunu getirecek düzeyde etkili olduğu iddia edilebilir. Aslında dezenformasyon, yeni bir olgu değil ama hakikat sonrası durum ile sosyal medyanın etkisinin kesişmesi nedeniyle tarihte hiç olmadığı kadar 2000'lerde siyasetten ekonomi ve diplomasiye kadar bütün sosyal hayatı derinden etkileyen bir sorun haline gelmiştir.

Hakikat sonrası durumun 2000'ler döneminin genel karakteristiği olduğu varsayımından hareketle hem dezenformasyon olgusunun kavranmasında hem de kamu diplomasisinin karşılaştığı meydan okumaların anlaşılması ve çözüm üretilmesinde analizin başlangıç noktası ve anahtar kavram olarak hakikat sonrası kritik öneme sahiptir. Nasıl ki, 1990'ların hem moda sözcüğü hem de anahtar analiz kavramı olan küreselleşme üzerinden değerlendirmeler ve tartışmalar söz konusu olduysa, 2000'lerin niteleyicisi olarak hakikat sonrası durumunun geçerli olduğunu söylemek mümkündür. İngilizce literatürde *post-truth* olarak ifade edilen kavramın Türkçede henüz tek bir karşılığı bulunmamıştır. Bunun yerine, Türkçe literatürde en çok *gerçek ötesi* ve *hakikat sonrası* kelimeleri kullanılmaktadır. Burada kamu diplomasisi anlayışından hareketle nesnel gerçekliğin zihinlerdeki yansımasını ifade etmesi nedeniyle *hakikat* kelimesi tercih edilmiştir.

Hakikat sonrası durum, tekil hakikat yerine çoğul ve göreceli hakikatı varsayan postmodernizm bağlamında ortaya çıkmıştır (*Cosentino, 2020:1*). Bu anlamda hakikat sonrası durum, epistemik kaynağını post-

*Hakikat sonrası denilen çağ,
aslında teknolojik düzeyde
dijital çağ, toplumsal
düzeyde sosyal medya
toplumunu ifade ediyor.*

Hangi bilgi ve resim daha çok paylaşırsa ve beğenilirse doğru, gerçek ve hakikat olmaktadır.

modern felsefeden almaktadır. Çünkü postmodernizmin görelilik anlayışı, mutlak doğruların olmadığı ve çoğul hakikatlerin olduğu varsayımı, aslında hakikat sonrası eğilimin düşünsel zeminini teşkil etmektedir. Hakikat sonrası, özü itibarıyla gerçeklik algısında rasyonalite yerine duygu ve inançların daha etkili olduğu, yalanın yumuşatılması, doğal karşılanması ve gerçeğin örtülmesi durumunu ifade etmektedir (Keyes, 2004). Hakikat sonrası durumda kısaca yalan, hakikat, gerçek ve sahte gibi kavram ve anlamların belirsizleşmesi gerçekleşmektedir.

Hakikat sonrası ifadesi her ne kadar ilk kez 1992 yılında Steve Tesich'in 'The Nation' adlı dergideki yazısında kullanılmış olsa da aslında dünya literatüründe, medya ve toplumda çok sık kullanılmaya ve günümüzün bir nevi moda sözcüğü haline gelmesi, 2016 yılında Oxford sözlükleri tarafından yılın kelimesi seçilmesinden sonra olmuştur. Yine 2016 yılında Amerika'da Trump seçimleri ve aynı yıl Brexit referandumunda hakikat sonrası, popüler siyasetin bir kavramı olarak yaygın bir kullanıma yükselmiştir. Bu iki seçim döneminde kamuoylarının nesnel gerçeklerden çok duygulara göre hareket etmesi, hem siyaset değerlendirmelerinde hakikat sonrası'nın anahtar kavram hem de dönemin açıklayıcı hatta akademik düzeyde analitik kavramı olarak öne çıkmasına neden olmuştur. Çünkü bu iki seçim dönemi, hakikat sonrası durum olarak ifade edilen kamuoylarının şekillenmesinde artık nesnel gerçeklerden çok duygular ve bireylerin kişisel inançlarına hitap edilmesinin daha etkili olduğunu ortaya koymuştur. Aslında bu durumda sadece Batı'ya özgü değil, küresel bir durumu yansıtmaktadır, çünkü bütün dünyada artık geçerli olan bir olgu haline gelmiştir.

Dünya var olduğundan beri yalan ve gerçek çatışması söz konusu olsa da 2000'lerde bilişim teknolojileri, dijitalleşme ve sosyal medya olgularının hakikat sonrası durumu ve dezenformasyonu tarihte olmadığı kadar artırdığı ve küresel düzeyde yayarak yoğunlaştırdığına şahitlik ediyoruz. Hakikat sonrası denilen çağ, aslında teknolojik düzeyde dijital çağ, toplumsal düzeyde sosyal medya toplumunu ifade ediyor. Tarım toplumundan sanayi toplumuna ve oradan da bilişim toplumuna evrilişte dönüşümün itici güçlerinin başında teknolojik gelişmeler gelmekte, teknoloji ve toplumun karşılıklı etkileşimi sonucu olarak da bugünkü hakikat sonrası toplum ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda hakikat sonrası durumda yalan ve dezenformasyon bu yeni toplumun temel karakteristiğini yansıtmaktadır. Çünkü bu toplumda duygular öne çıkmış durumda ve hakikat sonrası durum da duygular karşısında gerçeğin etkisini azaltmakta hatta şüpheli hale getirmektedir.

Bunda hakikat sonrası toplumun Guy Debord'un ifadesiyle "gösteri toplumu"na hatta resim toplumuna dönüşmesinin de etkisi yer almaktadır (Debord, 1996). Öyle ki, artık dijital toplum yapısı ortaya çıkmıştır. Bu toplumda Mark Deuze'nin ifade ettiği üzere hayat medyatikleşmiş durumdadır (Deuze and Prenger, 2019:139). Bunun anlamı, medya ile hatta medyada yaşıyoruz. Artık değer ölçümümüz, medyada var olmak ve dijital alanda görünürlüğümüz, beğeni, tıklanma ve retweet edilme ile orantılı olmaktadır. İşte bu toplum yapısı, medyatik kültürü ortaya çıkarmıştır. Gerçek, medyada yazılanlar olmakta ve bilgi kaynağı, medya olmakta; bilgi ve içerikler medyada üretilmekte ve paylaşılmaktadır. Hangi bilgi ve resim daha çok paylaşılırsa ve beğenilirse doğru, gerçek ve hakikat o olmaktadır. Bunun da ötesinde bu hakikat sonrası durumun sadece medya ile sınırlı olmayıp çağın genel karakteristiği olmasıdır. Başka bir ifadeyle bu durum, zamanın ruhu (*zeitgeist*) ve tarihsel moment (*ivme*) durumudur. Çağımızın ruhu olarak her yerde hazır ve nazır olan hakikat sonrası durumu kastediyoruz.

Hakikat sonrası durumun yeni toplum biçimi, Facebook, Instagram, Twitter ve Google ile bir anlamda Michel Foucault'nun dijital panoptikonunu yansıtmaktadır. 1990'larda ünlü İspanyol sosyolog Manuel Castells, bilişim araçlarının yapılandığı bu yeni toplumu, ağ toplumu, enformasyon toplumu olarak nitelendirmişti. Castells'e göre bu ağ toplumunda hayat enformasyon ve ağ temelinde örgütlenmektedir (Castells, 2010). Özellikle 1990'larda internet temelinde ve 2000'lerde sosyal medya temelinde dijital toplumu biçimi ortaya çıkmıştır.

2000'lerde bilişim alanında çok hızlı, baş döndürücü nitelikte teknolojik gelişmeler yaşanmıştır. 2003 yılında bir sosyal ağ olarak artık insanların iş alanında etkileşimini sağlayacak LinkedIn platformu, ardından 2004 yılında bugün de Meta olarak etkisini küresel düzeyde hala devam ettiren Facebook sosyal ağı kurulmuş, 2005 yılında Youtube adlı video paylaşım platformu, 2006 yılında Twitter, 2007 yılında artık bir uzvumuz haline gelen akıllı telefonlar hayatımıza girmiş, 2009 yılında anlık paylaşım platformu WhatsApp, 2010 yılında fotoğraf paylaşım ağı olarak Instagram gibi sosyal platformlar, yeni dijital toplumu ortaya çıkarmıştır. Bu sosyal ağlar da beraberinde yeni bir siber kültür, dijital kültür ya da sosyal medya kültürünü ortaya çıkarmıştır. Bu kültürün en temel özelliği, hız ya da hızlanma kültürüdür. Artık bu yeni dijital toplumda her şey çok hızlı üretilmekte, paylaşılmakta ve tüketilmektedir (Manor, 2019:47). 2000'lerdeki bu kültürde küresel sisteme hakim olan kapitalizm, 1990'larda küreselleşme ile evlenmişken bu sefer teknoloji özellikle bilişim teknolojisiyle evlenir ve tekno-kapitalizm halini alır. Hakikat

1990'larda internet temelinde ve 2000'lerde sosyal medya temelinde dijital toplum biçimi ortaya çıkmıştır.

*Aşırı enformasyon,
paradoksal biçimde bilgisizlik
ve cehaleti artırmaktadır.*

sonrası durum ise uluslararası sistemden toplum ve yaşam biçimize kadar hayatın bütün veçhelerini, işte bu tekno-kapitalizm çerçevesinde dönüştürmektedir (Oruç 2021:13).

Bu yeni hakikat sonrası durumda ve dijital toplumda artık birey ve kamuoyları, 1990'lar ama özellikle 2000'ler öncesi gibi yalanın, propagandanın ve manipülasyonun artık nesnesi, mağduru değil, öznesidir, çünkü bizatihi bu sosyal medya ağlarında artık bireylerin kendileri yalanı, propagandayı ve manipülasyonu üretmekte ve paylaşmaktadır. Bu bağlamda sosyal medya, makro düzeyde hakikat sonrası durumun yaygınlaşması ve çağın niteleyici hale gelmesinde başat faktör olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte sosyal medya, dezenformasyon sorunsalının tarihte hiç olmadığı kadar küresel düzeyde anlık yaygınlaşmasına ve toplumsal yaşamdan demokrasiye, siyasete ve diplomasiye kadar çok boyutlu bir meydan okumayla karşılaşmamıza yol açmıştır.

Öncelikle sosyal medya, uzman olsun ya da olmasın herkesin bilgi, enformasyon-malumat, haber ve içerik üretmesine imkan tanımıştır. Bu da sosyal medyada aşırı enformasyon, bilgi bolluğu hatta bilgi paradoksu sorunlarına yol açmıştır. Bu anlamda aşırı enformasyon, paradoksal biçimde bilgisizlik ve cehaleti artırmaktadır. Bunun da ötesinde sosyal medyada bilgi üretiminden malumat ve haber üretimine kadar artık uzmanların ve kurumların tekeli ortadan kalkmıştır. Çünkü sosyal medya, isteyen herkesi haber paylaştığında ve paylaştıkları haberler eğer çok beğeni aldıysa ya da çok retweet edildiye o kişiyi vatandaş gazeteci haline getirmektedir. Dolayısıyla sosyal medyada herkes gazeteci gibi haber-malumat paylaşımı yapma hatta içerik üretme imkanına sahip olmaktadır. Bu da editöryel süreçlerden geçmeyen kontrolsüz malumat, bilgi ve haberlerin üretilmesi ve paylaşılmasına neden olmakta ve bunun sonucunda da sosyal medya, tam bir dezenformasyon alanına dönüşmektedir. Bu bağlamda sosyal medya, dezenformasyonun üretildiği ve yaygınlaştığı platform olarak öne çıkmaktadır. Zira sosyal medyada herkesin metin, içerik ve haber üretebilmesi, aslında dezenformasyona yol açan en temel faktördür. Çünkü sosyal medyada herkesin içerik üretebilmesi, bilgiyi anonimleştirmektedir. Anonim içerikler de çoğunlukla dezenformasyon olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal medyanın hem bir haber kaynağı hem de bir bilgi kaynağı olarak yükselişi, temelde olgu ile kanaat, haber ile yorum arasındaki çığıyi muğlaklaştırarak hakikat sonrası durumu ortaya çıkarmaktadır. Sosyal medyada milyarlarca haber, malumat, bilgi ve anlatı içersinden kitle, mevcut önyarguları, inanç ve düşüncelerine en uygun olanı olağanüstü bir

hızla paylaştığında, en çok tıklanan, paylaşılan, retweet edilen en çok rağbet edilene doğru konumuna yükseltmekte, başka bir deyişle toplumsal değer haline getirmektedir. Çünkü hakikat sonrası durumda sosyal medya ortamında belirleyici olan veriler, bilimsel bilgiler ve olgular değil, kitlelerin duygularıdır. Bu nedenle hakikat sonrası durumda sosyal medyada herkes, vatandaş gazeteci olabiliyor, herkesin kendi duygu ve inançlarına göre doğruları olabiliyor, hatta herkes kendi doğrusunu ve bilimsel gerçekliğini üretip yayabiliyor. Sosyal medyada herkes kendi kimliği, ideolojisi ve değer yargılarına göre konu, olay, malumat ve haberleri anlamlandırabiliyor, yorumluyor ve inanıyor. Bu da duygu merkezli analiz, yorum ve haber içerikleri ve hamasetin sosyal medyada daha fazla rağbet görmesi durumunu ortaya çıkarmaktadır.

İşte bu durum, dezenformasyonun ortaya çıkışı ve küresel düzeyde yaygınlaşmasının temel dinamiğini teşkil etmektedir. Hakikat sonrası durumda gerçek dışı haber ve bilgilerin paylaşımının sosyal medya aracılığıyla hız kazanması ve küresel düzeyde yayılması, dezenformasyonun 2000'lerin en temel toplumsal meydan okuması haline gelmesine yol açmıştır. Bu durum Türkiye'yi de çok yakından ilgilendirmektedir. Nitekim 2018 yılında Oxford Üniversitesi Reuters Enstitüsü tarafından yayımlanan dezenformasyon araştırmasında Türkiye, % 49'luk bir oranda en çok dezenformasyona maruz kalan ülke olarak öne çıkmıştır (*Yanatma, 2018*). Bu da Türkiye'nin kamu diplomasisinin yeni hikaye anlatımından çok, büyük oranda yalan haber ve dezenformasyonla mücadeleye dönüşmesine yol açmıştır.

Dezenformasyon, temelde kasıtlı olarak yalan/sahte haber ve malumatların üretilmesi ve paylaşılmasını içermektedir. Burada dezenformasyonun üretilmesinden çok, asıl büyük sorun sosyal medya aracılığıyla çok hızlı bir şekilde küresel düzeyde paylaşılması ve yayılmasıdır. Bunda hakikat sonrası durum ve dijital toplumun ortaya çıkardığı hızlanma kültürü ve bunun bir sonucu olarak bilgiden habere kadar herşeyin bir an önce paylaşılması ve beğeni alma arzudur. İşte bu yüzden insanlık var olduğundan beri devam eden dezenformasyonu 2000'lerde toplumsal ve siyasal bir meydan okuma haline getiren bu hızlı paylaşma ve beğeni alma arzudur.

Sonuç olarak dezenformasyon, hem toplumsal, siyasal bir sorun hem de diplomatik bir sorundur. Bir yandan kamuoyunu şekillendirmede nesnel gerçeklerden çok duyguların hakim olması durumu olan hakikat sonrası öte yandan sosyal medyada bireylerden siyasetçilere kadar herkesin herhangi bir kaygı gütmeden dezenformasyonu yayması genelde siyasal iletişimi özelde kamu diplomasisine de büyük bir meydan oku-

2018 yılında yayımlanan dezenformasyon araştırmasında Türkiye, % 49'luk bir oranda en çok dezenformasyona maruz kalan ülke olarak öne çıkmıştır.

Kaynakça

- Castells, Manuel (2010), *The Information Age: Economy, Society, and Culture: The Rise of the Network Society, Volume I*, Wiley-Blackwell.
- Cosentino, Gabriele (2020), *Social Media and the Post-Truth World Order The Global Dynamics of Disinformation*, New York: Palgrave.
- Debord, Guy (1996), *Gösteri Toplumu*, 6. Basım, Ayrıntı Yayınları.
- Deuze, Mark and Mirjam Prenger (2019), *Making Media: Production, Practices, and Professions*, Amsterdam University Press.
- Ekşi, Muharrem (2018), *Kamu Diplomasisi ve AK Parti Dönemi Türk Dış Politikası*, 2. Baskı, Siyasal Kitabevi.
- Keyes, Ralph (2004). *The Post-Truth Era Dishonesty and Deception in Contemporary Life*, -St. Martin's Press.
- Manor, Ilan (2019), *"Public Diplomacy and the Digital Society"*, *The Digitalization of Public Diplomacy*, Palgrave Macmillan.
- Oruç, Mehmet Sebih (2021), *Post-Truth Durum: Sosyal Medya Çağında Bilgi ve Doğruluk*, Mahya Yayıncılık.
- Yanatma, Servet (2018), *Reuters Institute Digital News Report 2018 Turkey Supplementary Report*, Reuters Institute for the Study of Journalism. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2018-11/Digital%20News%20Report%20-%20Turkey%20Supplement%202018%20FINAL.pdf>.

madır. Çünkü dezenformasyon, bilgi savaşlarının tank, tüfek ve savaş uçağı gibi mühimmatları ve silah aracı haline gelmiştir. Aynı zamanda dezenformasyon, kasıtlı olarak sahte haber, yanlış bilgi ve malumatların sosyal medyada dolaşıma sokulması anlamında psikolojik bir silah aracı olarak da kullanılmaktadır. Bu şekilde dezenformasyonla kamuoylarının algıları şekillendirilmekte ve yönlendirilmektedir. Bu bağlamda dezenformasyon üzerinden kamuoylarına karşı algı operasyonları gerçekleştirilmektedir. Kamuoylarına doğru bilgiler üzerinden politikaları anlatma ve bu şekilde onları etkileme ve ikna etme yöntemi olan kamu diplomasisi de dezenformasyon meydan okumasıyla karşı karşıya kalmaktadır. Buna karşı kamu diplomasisi ilk önce reaktif biçimde davranarak dezenformasyonla mücadele yöntemini geliştirmiş ve yalan haberleri ortaya çıkarma yöntemini benimsemiştir. Daha sonra dezenformasyona karşı kriz yönetimi halini alan kamu diplomasisi, dezenformasyonun en çok üretildiği ve yayıldığı platform olan sosyal medyaya yönelik dijital diplomasi yöntemini benimsemiştir.

Son olarak ise kamu diplomasisi çerçevesinde dezenformasyonla mücadelede doğruluk kontrolü yöntemi benimsenmiştir. Ancak burada doğruluk kontrolü kuruluşlarının hangi bilgi, malumat ve haberin doğruluğunu teyit ederken bir yandan da kimin doğru kimin yanlış olduğuna karar vermesi durumu, ayrı bir sorunsal ortaya çıkarmaktadır. Bir yandan doğruluk platformları öte yandan sosyal medyanın kimin doğru kimin yanlış olduğunu belirleme konumuna yükselmesi, hiyerarşik güç edinme sorununa yol açmıştır. Zira en temelde iletişim ama özellikle siyasal iletişimin güçle ilişkili olduğu düşünülürse bu platformların norm belirleyici olarak bir güç merkezi haline gelmesi durumu da söz konusudur. Çünkü sosyal medya ve doğruluk kontrolü platformları bu şekilde normatif güç haline gelmektedir. Buna karşı devletlerin ve kamu diplomasisi birimlerinin ya kendi doğruluk platformlarını kurmaları ya da STK tarzındaki doğruluk kuruluşlarıyla entegre çalışmalarını gerektirmektedir.

Dini Diplomasi ve Diyanet İşleri Başkanlığı

DOÇ. DR. SELİM ARGUN

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı

DİPLOMASI, insanlığın ilk var oluşu kadar geçmişi olan ve her zaman etkinliğini sürdürmüş bir olgu ve uluslararası ilişkilerin diyalog ve barış yoluyla yürütülmesidir. Diplomasinin temel unsuru insandır. Aynı dil, kültür, tarih ve değerler sistemine sahip insanlar milletleri oluşturur. İnsanlar arasında güçlü bir iletişim ve etkileşim vardır. Bu iletişim ve etkileşim farklı dili konuşan, farklı kültüre ve tarihe sahip milletlerle gerçekleşirse bu diplomasi olmaktadır. İnsan toplumsal bir varlık olması ve bu ilişkilerin devamı ise diplomasiyi kaçınılmaz yapmaktadır. Günümüzde diplomasi geniş anlamda uluslararası ilişkiler, dar anlamında ise dışişleri bakanlığı ve ona bağlı olarak kişi ve kurumlar aracılığıyla yürütülen ilişkilerdir.

Hucûrât suresinin 13. âyeti,¹ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا (وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ) Müslümanlar'ın dünya görüşlerini ve değer ölçütlerini dayandırdıkları âyetlerden biridir. Fertler, gruplar, kavimler, ümmetler, milletler; siyasî, kültürel, biyolojik, coğrafi vb. farklarla birbirinden ayrılır; bu farklara bağlı olarak farklı kimlik sahibi olur, bu kimlikle tanınır ve tanışır. Ayrıca her biri kendi farkını, özelliğini bir gurur, değer ve övünç vesilesi yapar. Nitekim mezkûr âyet-i

¹ “Ey insanlar! Şüphesiz sizi bir erkek ile bir dişiden yarattık, tanışasınız diye sizi kavim ve kabilelere ayırdık, Allah katında en değerli olanınız O'na itaatsizlikten en fazla sakınmanızdır. Allah her şeyi hakkıyla bilmektedir, her şeyden haberdardır.”

Diplomasi de bir tür tanıma, tanınma ve tanışma süreci, bir ülkenin kendi doğrularını başkalarına anlatması ve onların doğrularını da dinlemesidir.

kerime farklı yaratılmanın “kimlik edinme ve bu kimlikle tanınma, tanışma” fonksiyon ve hikmetini onaylamaktadır. Ancak farklı sosyal ve etnik gruplara mensup olmanın üstünlük vesilesi olarak kullanılmasını reddetmektedir. İnsanın şeref ve değerini, kendi iradesi ile elde etmediği etnik aidiyete değil, kendi irade ve çabasıyla elde ettiği evrensel değerlere bağlamaktadır. Âyet-i kerimedeki “etka” kelimesinin içerdiği “takvâ” kavramı, evrensel değerleri, erdemleri edinme ve bunların zıtlarından titizlikle kaçınma ve sakınmayı ifade etmektedir. Bu bağlamda düşünülecek olursa diplomasi de bir tür tanıma, tanınma ve tanışma sürecidir. Bir ülkenin kendi doğrularını başkalarına anlatması ve onların doğrularını da dinlemesidir. Kendi çıkarlarını en iyi şekilde yönetmek, yürütmek için diğer ülkelerle etkili bir iletişim sürdürmesidir.

Diplomasi aynı zaman da bir devletin diğer devletlerle ilişkilerinin yürütülmesinde kullanılan teknik ve prosedürlerin kullanılmasının adıdır. Burada temel amaç iki devlet arasındaki ilişkileri geliştirmek, duygusallığa yer vermeden, rasyoneliteye göre hareket eden bir yöntem kullanmaktır.

Diplomasi, insanlığın ilk zamanlarından itibaren devletler arasında ilişkiler de yürütülen bir uygulamadır ve eskiden elçiler önemli konuları görüşmesi ve o anda çözmesi amacıyla gönderilirdi. Günümüzde ise ülkelerde daimî elçilikler açılmakta, iletişimin gelişmesine paralel olarak ilişkiler daha profesyonel yürütülmektedir.

İslam’ın Mekke’de doğuşuyla birlikte Hz. Peygamber’in diplomatik hamleleri ve keskin zekâsı sayesinde Müslümanlık Arap yarımadasında karşılık bularak etkili olmuştur. Hz. Peygamber’den sonra yerine gelen yöneticiler diğer ülkelerle diplomatik ilişkilerini daha da yukarıya taşıyarak İslam’ın diplomatik tarzını diğer ülke insanlarına ve yöneticilerine tanıtmaya imkânı bulmuşlardır. İslam diplomasisinin temel hedefi evrensel ve insani değerleri yeryüzüne yaymak ve tüm dünyada barışı üstün kılmak olmuştur.

Hz. Peygamber ve ondan sonra gelen halifeler tutum ve fiilleri ile insanı merkez alan ve çözüm odaklı diplomasiinin en güzel örneklerini sunmuşlardır. Şöyle ki: Hz. Peygamber’in İslam Devletinin ülke içinde siyasi birliği sağlamak için Mekke’nin ileri gelenleri ile yaptığı görüşmeler, Hudeybiye Barış Anlaşması ve Medine Vesikası bu anlamda atılmış tarihi adımlardır. Ardından yabancı devletlere gönderilen mektuplar Hz. Peygamber’in (sav) stratejik olarak diplomasi yoluyla barışı önceleyen tutumunu net olarak ortaya koymaktadır. Ayrıca bu diplomatik mektuplar doğduğu yarımada bile tam olarak bilinmeyen bir dini kıta dışına taşımıştır. Bu mektuplarda, İslam’ın temel inanç kaidesi tek Allah

inancına ve Hz. Muhammed'in (sav) Peygamberliğine vurgu yapılarak İslam'a davet de yapılmıştır. İslam dinin kurumsal bir yapıya büründüğü Medine Şehir Devleti'nin komşu devletlere tebliğ amaçlı elçiler göndermesi ve yine elçilerin kabul edilmesi Doğu toplumlarında diplomasi geleneğinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Böylelikle iki ülke karşılıklı olarak birbiri hakkında bilgi sahibi olmuş bir sonraki görüşme için strateji geliştirme imkânına sahip olmuştur.

Hz. Peygamber bu girişimleri yaparken kendi prensiplerine bağlı kalmış Richelieu veya Machiavelli tarzıyla hareket etmeyerek ahlakı ve siyaseti diplomasinin içerisinde tutmuştur. Hz. Peygamber gideceği ülkeyi tanıyan, o ülkenin dilini bilen, toplum sosyolojisini tanıyan iyi devlet adamlarının da yetişmesini sağlamıştır. Zeyd b. Sabit Hz. Muhammed'in (sav) katibidir. O'nun (sav) isteği üzerine İbranice ve Süryanice öğrenmiştir. Dihye b. Halife el-Kelbî Bizans İmparatoru Herakleios'a ilettiği mektubu bizzat kendi tercüme etmiştir.

Hz. Peygamber diplomaside şeffaflığa, verilen sözün yerine getirilmesine ve güvenin tesisine büyük önem vermiştir. Hudeybiye Antlaşması'nı zor şartlar altında da olsa imzalamış ve antlaşmayı bozan taraf da olmamıştır. Hz. Peygamber'in diplomatlar bir diğer özelliği kendi örneklidir. Hz. Peygamber yeni bir dini tebliğ etmiş olsa bile içinde yaşadığı toplumu ve uluslararası sistemi göz ardı etmemiştir. O diplomatik ilişkilerinde bu gerçeklikle hareket etmiştir. O Medine'de diplomatik, siyasi, sosyal ve kültürel konularda sahabeler ile görüşmek ve fikir alışverişinde bulunmak için Mescid-i Nebevî'yi kurmuş ve misafir gelen heyetleri burada ağırlamıştır. İslam öncesi dönemde olduğu gibi İslam sonrası dönemde de Kâbe önemini korumuştur.

İslam Medeniyet tarihi boyunca Müslüman ve gayri müslim devletler arasında elçilik ve arabuluculuk görevi üstlenen alimler olmuştur. Daha çok birbirinden farklı alanlarda telif etmiş oldukları ilmi eserlerle tanınan Maverdî, Sühreverdî, İbn Haldun, Urmevî, Kutbuddin Şirazî, Bâkîllânî, İbn Fadlan, Muhyiddin İbn el-Cevzî ve Ebu Sehl Numan Efendi gibi alimler aynı zamanda önemli elçilik faaliyetlerinde bulunmuş birer alim-diplomattılar. Diğer taraftan rahipler de elçi olarak Hristiyan devletler tarafından kullanılmıştır. Söz gelimi Pantokrator Manastırı başpapazı Prinkips başkanlığında bir heyet Hülagu Han'a gönderilmiştir. Bu anlamda dini diplomasiyi etkin olarak kullanan ilk devletlerin içinde Bizans imparatorluğunun var olduğu görülmektedir.

İslam Diplomasinin temel hedeflerini özetlemek gerekirse İslam dininin tanıtılması, esirleri kurtarmak, bilgi toplamak, antlaşmalar imzalamak, arabuluculuk yapmak, sosyal kültürel faaliyetler ve Dünya ba-

İslam Diplomasinin temel hedefleri İslam dininin tanıtılması, esirleri kurtarmak, bilgi toplamak, antlaşmalar imzalamak, arabuluculuk yapmak, sosyal kültürel faaliyetler ve Dünya barışının tesisine katkı sağlamak şeklinde ifade edilebilir.

Eğitim, kültür-sanat ve ekonomi yanında artık dini diplomasi de özellikle son yıllarda ön plana çıkmaktadır.

rışının tesisine katkı sağlamak şeklinde ifade edilebilir. Kökleri Hz. Peygamber ve sahabeler tarafından atılan İslam diplomasinin iyi bilinmesi günümüz mslmanlarına ışık tutması açısından önem arz etmektedir.

Osmanlı'da III. Selim döneminde 1793 yılında ilk daimi Büyükelçilik Londra'da açılmış ve buraya Yusuf Agah Efendi ilk Osmanlı Büyükelçisi olarak atanmıştı. Böylece Osmanlı, Avrupa'nın daha önce başlattığı sürekli temsil ve karşılıklılık esaslarına dayalı diplomasiyi uygulamaya başlamıştı. Avrupa lkelerinde görev yapan bu büyükelçiler, ikili ilişkilerin yürütülmesine ek olarak atandıkları ülkelerle ilgili bilgiler aktarmak suretiyle Osmanlı'nın batılılaşma ve reform sürecini hızlandırıcı bir rol oynamış, devlette modernleşmenin öncüleri olmuşlardır.

Diplomasinin çeşitliliğinin bir tercih olmaktan öte zorunluluk haline geldiği günümüz dünyasında artık ülkeler diplomatik faaliyetlerini konvansiyonel salon diplomasisi yanında resmi olmayan farklı yöntemlerle de yürütülmektedir. Bu yöntemler ülkelerin genel olarak yumuşak güç (*soft power*) olarak ifade ettiği yöntemler olmaktadır. Söz gelimi mevcut hâkim paradigmaların ötesinde kamu diplomasisi ülkelerin imajını, popülerliğini ve etkisini artıran, ekonomik ürünlerden, sanatçılar, sporcular, internet fenomenleri, diziler gibi kültür sanat faaliyetlerine kadar uzanan çok daha esnek, etki ve mücadele alanı daha geniş olan bir ilişki alanını ifade etmektedir. Kamu diplomasisi bu yönüyle devletlere çok geniş bir hareket alanı sağlamaktadır. nemli olan bu alanı etkin ve doğru olarak kullanmaktır. Bu alanların içerisinde eğitim, kültür-sanat ve ekonomi yanında artık dini diplomasi de özellikle son yıllarda ön plana çıkmaktadır. Yabancı bir ülkede kamuoyunu bilgilendirmek, o toplumda bir etki yaratmak ve bu etkinin sürdürülebilirliğini sağlamak, meydana gelen yanlış anlaşılmaları düzeltmek, ülkeler arası ikili ilişkiler için bir ortam oluşturmak ve bazı alanlarda ortak çalışmalar yapmak genel olarak kamu diplomasisinin hedeflerindedir.

Kamu diplomasinin uygulama alanlarından biri olan dinî diplomasi de toplumlar ve kurumlar arasında karşılıklı anlayışa dayalı bir iletişim zemini oluşturmayı hedeflemektedir. Devletin ilgili temsilciliklerini gerektiği zaman belli çevrelerle buluşturarak dış politikalarının şekillenmesinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda içerisinde yaşadığımız yüzyılda Diyanet İşleri Başkanlığı dünyanın hemen her yerinde yabancı kurumlara ve dindaşlara ulaşma noktasında önemli bir misyon üstlenmektedir. Bu nedenle Başkanlığın yurt dışı faaliyetlerinin bir anlamda dini diplomasi faaliyetleri olarak değerlendirmek mümkündür. Başkanlığımız bir bakıma dinî diplomasiyi, daha çok siyasi ve dini alanlar arasında bir iletişim sağlamak, dinî gruplar ve mezhepsel farklılığı bulunan g-

rüşler için bir iletişim mekanizması oluşturmak ve aradaki çatışmaları gidermek üzere kullanılmaktadır.

Tarihsel açıdan ele alındığında din ve diplomasi arasında güçlü bir ilişki hep olmuştur. Çünkü din, ilk insanla birlikte bireylerin ve toplumların en kadim realitesi olarak hep var ola gelmiştir. Hemen hemen bütün ilahî dinlere göre ilk insan aynı zamanda ilk peygamberdir. Diğer bir ifadeyle medeniyet tarihi aynı zamanda bir dinler tarihidir. Aynı kökten gelmeleri hasebiyle “Din”, “Medine” ve “Medeniyet” ayrılmaz üç kavramdır. Tarihte sayısız din ve inanç ortaya çıkmakla birlikte insanlığın mukadderâtını en çok etkileyen son üç din Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet olmuştur. Ayrıca din insan toplulukları açısından temel bir sosyolojik faktör olduğu için diplomaside de önemli bir yeri ve karşılığı vardır. Her diplomat, gittiği ülkenin dinine ve kültürüne önem vermek ve o din ve kültür ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmak durumundadır. Onların bayramlarını, kutsal günlerini, ibadetlerini bilmeli ve saygı çerçevesinde yaklaşmalıdır. Mesela ülkemizde birçok yabancı diplomat Ramazan ayı geldiğinde iftar organizasyonları düzenlerler. Oruç tutmadıkları halde bunu yaparlar. Bu durum dini diplomasiinin aktif olarak kullanılmasının güzel bir örneğidir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, görev tanımını gereği Türkiye’de dini alanda hizmet eden ve toplumu dini anlamda aydınlatan anayasal bir kurumdur. İnanç hususu uluslararası sahada hedeflenen kitleleri çok hızlı bir şekilde harekete geçiren en önemli dinamiklerinden birisi olması sebebiyle Başkanlığın yaptığı faaliyetler uluslararası sahada da kendine yer bulmaktadır. Başkanlık Anayasa’nın 62. Maddesinde belirtildiği üzere “Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır” ifadesiyle dünya üzerindeki Türk vatandaşlarının yanında yer alabilmektedir. “Dindaşlık” kavramı ise sadece Türkiye’de yaşayanları değil hedef kitle olarak tüm Müslümanları içine almaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde yurt dışında görev yapan Din Hizmetleri Müşavir ve Ataşeleri bu manada hem yurt dışındaki millet varlığımıza doğru dini bilginin ulaştırılmasında öncü rol oynamakta hem de inanç diplomasisi yaparak buldukları ülkelerde dini hayatın yaşanmasında karşı karşıya kalınan sorunların çözümüne imkân nispetinde katkı sağlamaktadır.

“Mosque Diplomacy” (Cami Diplomasisi) yeni bir kavramsallaştırma olarak diplomasi literatüründe yerini almıştır. Başkanlığımıza bağlı yurtdışındaki camilerimiz de farklı dinlere mensup insanlarla etkileşi-

Ülkemizde birçok yabancı diplomat Ramazan ayı geldiğinde, oruç tutmadıkları halde, iftar organizasyonları düzenlemesi diplomasiinin aktif olarak kullanılmasının güzel bir örneğidir.

min meydana geldiği önemli mekânlardan biridir. Camilerde gerçekleştirilen “Açık Kapı” günleri dini diplomasinin etkili ve fonksiyonel bir örneğidir.

Dinî diplomasiyi özellikle Müslüman ülkeler arasında ve diğer ülkeler arasında dayanışmayı artırmak, siyasi sorunların çözümüne katkı sağlayacak ve barış içerisinde bir arada yaşama kültürünün en önemli dayanaklarından olarak görmek gereklidir. Ayrıca dinî diplomasinin çatışmaları önleyici rolünü görmek ve kullanmak önemli bir husustur.

Diplomasi açısından önemli bir diğer kavram da *diaspora* kavramıdır. Diyanet İşleri Başkanlığından yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ve talep edilmesi halinde soydaş ve akraba toplulukların dini ihtiyaçlarını karşılaması beklenmektedir. Başkanlık, bu görev ve hizmetleri yurt dışındaki Din Hizmetleri Müşavirlik ve Ataşelikleri üzerinden bay ve bayan yurtdışı din görevlileri aracılığı ile tesis ettiği 120’ye yakın ülkedeki irtibat ve hizmet noktaları vasıtasıyla yoğun bir şekilde yürütmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın gerek sahip olduğu hizmet hacmi ve çeşitliliği, gerek ulus ötesi kurumsal gücü, vizyonu ve hedefleri ve gerekseengin bilgi ve tecrübe donanımı ile tüm dünya Müslümanları arasında dini diplomasi alanında önemli hizmetler yürüttüğünü ifade etmek mümkündür. Bu doğrultuda Başkanlığımızın gerçekleştirdiği uluslararası toplantılar serisi dinî diplomasi alanında etki gücü yüksek faaliyetlerdendir; Üç kez düzenlenen ve Bakan, ve Dini İdare Başkanı seviyesinde Afrika ülkelerinin tamamına yakınının temsilcilerin katıldığı “Afrika Dini Liderler Zirveleri”, 103 ülkeden 211 temsilcinin katıldığı “Dünya Müslüman Azınlıklar Zirvesi”, 40 ülkeden 76 dini liderin katıldığı “Latin Amerika Ülkeleri Müslüman Dini Liderler Zirvesi”, 37 ülkeden 127 temsilcinin katıldığı “Asya Pasifik Ülkeleri Müslüman Dini Liderler Zirvesi”, ayrıca “Avrasya İslam Şurası Teşkilatı Toplantıları”, “Balkan Ülkeleri Dini İdare Başkanları Toplantıları” ve son olarak da “Türk Devletleri Teşkilatı Dini İdare Başkanları Toplantıları” ülkemiz açısından fevkalade önemli uluslararası toplantılar olmuştur.

Ayrıca Başkanlığın merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarına ilaveten Başkanlık faaliyetlerini desteklemek amacıyla kurulan Türkiye Diyanet Vakfı üzerinden yapılan yurtdışı çalışmaların tamamı dinî ve insanî diplomasinin önemli unsurları olarak görölmektedir. Ramazan ve Kurban organizasyonları başta olmak üzere yapılan tüm insani yardım faaliyetleri başkanlığımızın ve ülkemizin tanıtımına önemli katkılar sağlamakta ve ayrıca yardıma muhtaç hale gelen müslüman ve gayri müslim topluluklarla kardeşlik bağlarının güçlenmesine imkan tanımaktadır.

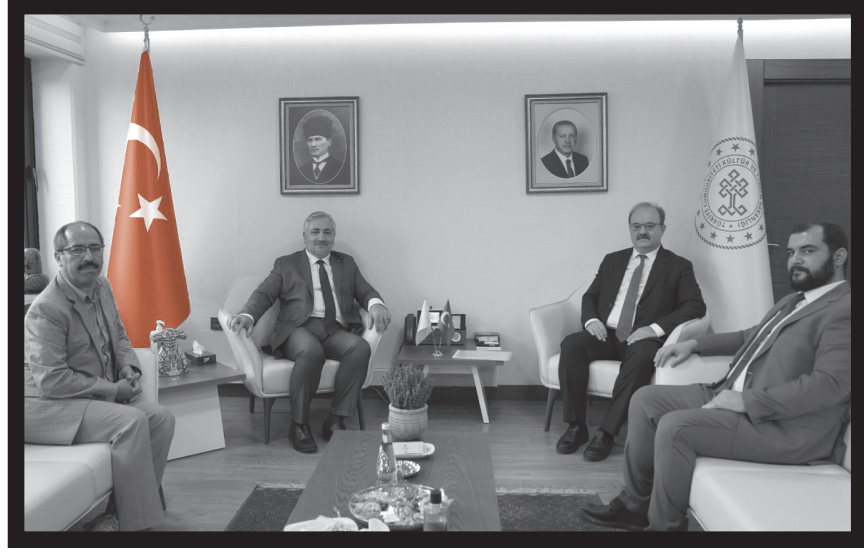
Modern literatürde kavramsallaştırma tarihi çok eskilere gitmeyen dini diplomasiye yardımcı unsurlar olarak Hac Diplomasisi, İnsani Diplomasi, Helal Gıda Diplomasisi, Eğitim Diplomasisi gibi alanlardan da söz etmek mümkündür. Başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere dünyadaki birçok dini yapı bu tür alanlarda hizmetlerini yürütmektedir. Söz gelimi Eğitim Diplomasisi alanında Türkiye

Diyanet Vakfı'nın verdiği burslar çerçevesinde Türkiye'de Uluslararası İlahiyat Projesi öğrencileri, Uluslararası İmam Hatip Lisesi öğrencileri, Lisansüstü Eğitim alan Uluslararası öğrenciler ve Konuk Din görevlileri gibi projeler vasıtasıyla binlerce yabancı uyruklu din kardeşimiz Türkiye'de misafir edilmektedir. Bu misafirlerimiz gördüğü eğitim ve öğretim sonrasında ülkelerine geri dönmeleri ile o ülkeler ile aramızda güçlü bir bağ ve kardeşlik oluşmaktadır. Bu tür hizmetleri de Diyanet İşleri Başkanlığı ve Diyanet Vakfı'nın Dini diplomasi alanında yaptığı başarılı faaliyetler arasında zikredilebilir.

Yurtdışında bulunan farklı türden akımlar ve aşırılıkla mücadelede Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yurtdışı teşkilatının önemli bir rol oynadığını ve toplumların iç güven ve huzurunun tesisinde önemli katkılar sunduğunu ifade etmek gerekir. Yurt dışına yönelik yürütülen tercüme, yayın ve dijital platform faaliyetleri de bu çerçevede bu hizmetlerin tamamlayıcı unsuru olduğunu ifade etmek gerekir.

Sonuç olarak, Diyanet İşleri Başkanlığı dünya çapında yaygın olan yurtdışı teşkilatı sayesinde, düzenli olarak gerçekleştirdiği uluslararası tematik toplantı ve organizasyonlara ilaveten, Türkiye Diyanet Vakfı aracılığıyla yapmış olduğu insani yardım faaliyetleri ile tüm dünyada Müslümanlar aleyhine oluşturulmak istenen olumsuz algıların tersine çevrilmesi için büyük çaba ve gayret göstermektedir. Başkanlık, yukarıda özetlemeye çalıştığımız ilkeler ışığında, hizmet anlayışını, bugüne kadar yaptığı ve yapmayı planladığı hizmetlerini imkanlar elverdiği ölçüde başta Avrupa olmak üzere, Asya, Afrika, Kuzey ve Latin Amerika'ya taşımış durumdadır. Bunu yaparken misyonerlik hedefi asla gütmemiş, itidal ve sağduyudan ayrılmamıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Diyanet İşleri Başkanlığı, dini diplomasinin merkezindedir ve uluslararası alanda çok geniş ve çok etkin bir dini diplomasi ağına sahiptir. Bugün bize düşen bu ağı güçlendirmek ve sürekliliğini sağlayacak ehliyetli ve liyakatlı nesilleri yetiştirmektir. Böylelikle de yeryüzünün huzur ve mutluluğuna güç ve imkânları nispetinde katkılar sunmaktır. Günümüzde bilhassa İslam dünyasında ve özellikle de Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Afrika'da şahit olduğumuz, olumsuz hadiseler Başkanlığımızın önemini gözler önüne sermektedir. Bütün insanlığı etkileyen küresel ölçekli ekonomik krizler, doğan afetler, fakirlik, açlık ve kıtlık ve bunların yanında toplumsal çalkantılar, küresel terör ve savaşları da dikkate aldığımızda bu önem daha da artmaktadır. Bu çerçevede Başkanlığımız nebevî mirasa dayanan bir iyilik ve hayır hareketi olarak, Türkiye Diyanet Vakfı ile birlikte, manevi rehberlik hizmetinin yanı sıra yaraları sarmak için yardım ellerini dünyanın dört bir yanındaki ihtiyaç sahiplerine uzatmaktaya devam edecek ve dünyayı daha yaşanılır kılmak için üzerine düşen görevi mezhepsel, ırksal, bölgesel aidiyetleri dikkate almadan sürdürmeye kararlılıkla devam edecektir.

Dr. Serdar ÇAM

T.C. Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı

”

Toplumların insana, insanlığa, ötekine ve dünyaya yönelik varoluşundan neşet eden tasavvurları, değerleri bir devletin takip ettiği kamu diplomasisinin de usul, esas ve amacını belirler.

Sayın Bakanım, öncelikle bugün gündeminizde vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz. Hemen konuya girmek ve kamu diplomasisinden başlamak istiyoruz...

Geleneksel diplomasinin sınırları oldukça genişledi. Ve son on yıllarda yeni diplomasi alanları açıldı. Bunlardan belki de en önemlisi kamu diplomasisi. Siz kamu diplomasisini nasıl tanımlıyorsunuz?

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşunun 100. yılını tamamlarken, dünyaya adeta insanlık dersi vermekte, elindeki imkanlarının bir kısmını paylaşarak maz-

lumların sesi olmaktadır. Garip gurabayı iyi anlayan ve çözümler üretmeyi iyi bilen bir siyasi hareket, adalet ve kalkınma odaklı bir devlet inşasına yönelik önemli icraatları tamamlamış güçlü bir iktidar 20 yıldır işbaşındadır. Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın ahlaki ve insani duruşu; TİKA, AFAD veya TÜRK KIZILAYI gibi yardım kurumlarımızın imkân ve kabiliyetinin her yıl artmasına ciddi güç sağlamış, tüm gelişmiş ülkeleri de hem şaşırtmış hem de kıskandırmıştır. Klasik tarzda bir "Kamu Diplomasi" anlayışını hedefleyerek bu atılımlar yapılmamış ama faaliyetlerin sonuçları ülkemize

kamu diplomasisi alanında başarıları dolaylı olarak sağlamıştır.

Kamu diplomasisi, uluslararası ilişkilerde ve diplomasi faaliyetlerinde geçmişten bugüne değerlendirildiğinde pek çok evre geçirerek gelişme göstermiştir. Kamu diplomasisi ile ilgili olarak literatürde yazılan çeşitli klasik evrensel ifadeler mevcuttur. Uluslararası ilişkiler bağlamında bir devletten başka bir devlete yapılan tanıtma faaliyetine ilişkin tanımlama olarak kısaca özetlemek mümkün. Ancak şunu da belirtmek özellikle gerekir ki; dünyada yeknesak bir kamu diplomasisi felsefesi ya da anlayışı yoktur. Bu diplomasi faaliyeti, “öteki kamu”lara dönük olduğu için, her devlet, kendisini oluşturan toplumun zihniyet dünyasındaki değerler ve anlayışlar ile bu faaliyetleri anlamlandırır ve uygulamaya koyar. Dolayısıyla toplumların insana, insanlığa, ötekine ve dünyaya yönelik varoluşundan neşet eden tasavvurları, değerleri aslında bir devletin takip ettiği kamu diplomasisinin de usul, esas ve amacını belirleyen temel felsefe ve saiktir.

Kamu diplomasisi, siyasi diplomasi kullanmadığı araçların muhatap ülke ve uluslararası toplum ile kurulacak ilişkiler için yine klasik diplomasiyi yürüten kurumların dışında kalan

kurumlarca yürütülür. Hem devletin imkânları hem ekonomik ve teknolojik imkânlar hem de kültür çatısı altında toplanabilecek topluma dair her şeyi kamu diplomasisine dâhil edebilirsiniz. Bu bir bakarsınız sağlık sisteminizdir, bir hastanedir, bir bakarsınız müteahhit firmalardır, bir bakarsınız bilimsel-teknolojik ilerlemenizdir. TeknoFest, Göçebe Oyunlarıdır, şehir hastaneleridir, sosyal güvenlik sistemidir, TİKA veya Türkiye Burslarıdır, spordur yahut acil durumlarda vermiş olduğunuz refleksin süratidir, gücüdür. Muhatabınız sadece diplomatik düzeyde sizinle aynı dili konuşan diplomatlar değil, toplumlar, bireyler, farklı kıtalar, uluslararası toplumdur.

Aslında bizim iklimimizde üretilmemiş kamu diplomasisi, yumuşak güç vb. ifade tarzları, sosyoloji ve siyaset sosyolojisi bağlamında, bizim kültürümüzü, bizim medeniyet derinliğimizi yansıtabilecek durumda değildir. Kullanım tarzlarına göre farklılık arz ederler. Sanayi Devrimi sonrasında gelişen ulus-devlet sistemlerinde, başka devletlere artık 20. yüzyılın askeri yöntemleri ve egemenlik anlayışıyla değil de, yeni bir terminoloji kullanarak diğer devletleri etki altında tutma çabalarını dikkate almak gerekiyor.

“

Kamu diplomasisi ifadesi günün sonunda çıkarıcı, başka devletlerin başka milletleri etkilemesi üzerine kurgulanmış ve çoğu kez de sömürü sistemlerinin bir enstrümanı haline dönüştürülmüş durumdadır.

”
Dünya çapında faaliyetlerini sürdüren tüm kurumlarımızın dolaylı ve ikincil vazifeleri aslında kamu diplomasi faaliyetlerine katkı vermektedir.

Son 20 yılda Türkiye Cumhuriyeti başta gönül coğrafyamız olmak üzere tüm dünyada yoğun bir şekilde kamu diplomasisi faaliyeti yürütse bile özü itibariyle farklılıklar arz etmektedir. Milletimizden çıkan her ne güzel faaliyet var ise bunu iyi niyet esasıyla ve tarihimizden günümüze kadar gelen tasadduk ve hayır anlayışımızla, vakıf medeniyetimizle ve en önemlisi Allah'ın rızasını kazanma üzerine kurgulanmış bir dünya görüşü ve kültürel tutumumuzdan kaynaklanmaktadır. İyi niyetin esas alındığı bizim kültürümüzde, kamu diplomasisi ifadesi maalesef günün sonunda çıkarıcı, başka devletlerin başka milletleri etkilemesi üzerine kurgulanmış ve maalesef çoğu kez de sömürü sistemlerinin bir enstrümanı haline dönüştürülmüş durumdadır. Yunus Emre'nin yüzlerce yıl önce bu topraklara ve bu topraklardan beslenen bizlerin zihin dünyasına mayalamış olduğu yetmiş iki millete aynı nazarla bakma inancı ve fikrinden ilham alan bir anlayışla Dünyanın kaynakları sınırsız değil diyen küresel bir müesses nizama dili, dini, milleti, rengi ne olursa olsun her insan-herkes dünyamızın nimetlerinden eşit ve adil bir şekilde yararlanabil-melidir dediğinizde, işte o müesses nizamdan ayrılıyorsunuz. Hatta kamu diplomasisi terimi, bahsettiğim bu derin ve yüksek

şuuru tanımlamaya da yetmediği için, bu felsefeyi taşıyabilecek kendi kavramlarımızı üretmemiz gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Dolayısıyla aynı terminolojiyi kullanarak bizi farklı farklı kılan yönlerimizi de ifade etmemiz kolay olmamaktadır. Yeni yeni terimleri de bir şekilde geliştirmemiz ve dünya literatürüne girmesini sağlamamız gerekiyor.

Devletimiz kamu diplomasisi faaliyetlerini hangi kamu kurumlarıyla yürütüyor?

Devletimizin pek çok kurumu doğrudan kamu diplomasisine katkı sağlayan çalışmalar yürütmektedir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nden sonra Başbakanlığımıza bağlı pek çok kurum ve kuruluş Bakanlığımızın uhdesine geçmiş bulunmakta; dolayısıyla bundan sonraki süreçte Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB), Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM), Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ve bünyesindeki Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi ve Atatürk Araştırma Merkezi ve buna benzer pek çok birimle, yeni kurulan ve özel sektör faaliyetiyle çalışma yapan Türkiye

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) Başkanlığıyla sanat gruplarımız, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğümüz pek çok kültür-sanat, tanıtım, ve bilimsel faaliyetleri icra ederek aslında geniş bir yelpazede diplomasi, siyasetin, askeriyenin yapamadığı noktalarda kurula- bilmek kanalları, alanları açabi- lecek, kamu diplomasisini teşkil eden kalkınma faaliyetleriyle, kalkınma yardımlarıyla, kültürel faaliyetlerle, dil ve sanat faaliyetleriyle bu ülkemizin diğer ülkelerle iletişim ve ilişkisini geliştirmesine ve ülkemizin sahip olduğu hazinenin dünyaya açılmasına, tanıtılmasına katkı sağlayan bir bakanlık konumu- na geldi. Haddi zatında dünya çapında faaliyetlerini sürdüren tüm kurumlarımızın dolaylı ve ikincil vazifeleri aslında kamu diplomasi faaliyetlerine katkı vermektedir. Başta Dışişleri Ba- kanlığımız olmak üzere hemen hemen her bakanlık faaliyetimiz aslında ayrı bir kamu diplomasi- si faaliyeti yürütmektedir. Yurt- dışı faaliyeti olsun ya da olma- sın bütün çalışmalarımız artık sadece fiziki mekânlarda değil aynı zamanda dijital platform- larla, sosyal medya aracılığıyla tüm dünyaya sunulmaktadır. Dolayısıyla ülkemize ilgi duyan, ülkemizle irtibatla olan gerek ticari, ekonomik ve kültürel ge- rekse siyasi, diplomatik ve hatta

güvenlikle alakalı tüm konular dolaylı olarak bu amaca hizmet etmektedir. Dolayısıyla çok so- mut gözükse de bu tür faaliyetlerin yanı sıra belki de hiç farkında olmadığımız şekilde yaptığımız her çalışma ve çaba olumlu ya da olumsuz bu amaca hizmet etmektedir.

Kamu kurumlarından bahset- tik. Peki STK'lar bu işin neresinde? Kamu diplomasi- sinde, STK'lar rakip mi pay- daş mı?

Uluslararası ilişkilerin ve her anlamda ve her alanda tekno- lojinin yapısal anlamda geçirdiği değişime bakıldığında, dış politikada artık yalnızca devlet kurumlarının ve görevlilerinin, diplomatların aktör olmadığı gö- rülmektedir. İş insanlarının, sivil toplum kuruluşlarının, kanaat önderlerinin, gazetecilerin, üni- versite ve eğitim kurumlarıyla düşünce kuruluşlarının, sanat- çıların, sosyal medya kanaat ön- deri diyebileceğimiz geniş kitle- lere hitap edebilen sosyal medya yazarlarının, insani ve kalkınma yardımlarının, turizmin ve her türlü insan hareketliliğinin için- de bulunduğu çok geniş bir şekle ve kapsama dönüştüğü gözlem- lenmektedir.

Sivil toplum kuruluşları özünde gönüllü teşekküller olmaları ha- sebiyle bu sistemin en önemli

“

Yurtdışı faaliyeti olsun ya da olmasın bütün çalışmalarımız artık sadece fiziki mekânlarda değil aynı zamanda dijital platformlarla, sosyal medya aracılığıyla tüm dünyaya sunulmaktadır.

Dr. Serdar ÇAM

T.C.Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı

1992'de Dış Ticaret Müsteşarlığı/Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri'nde Uzman Yardımcısı olarak çalışma hayatına başlayan Çam, 1994-95 yılları arasında Kırıkkale Üniversitesi'nde Araştırma Görevlisi olarak çalıştıktan sonra 1995-99 tarihleri arasında MÜSİAD Genel Sekreter Yardımcılığı görevini yürüttü. Bu tarihten 2002 yılına kadar İsviçre ve İstanbul'da özel şirketlerde dış ticaret alanında yöneticilik yaptı.

Dr. Serdar Çam, Eylül 2002-Ağustos 2009 tarihleri arasında T.C. Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde TBMM'deki makamında Özel Kalem Müdürü olarak görev yaptı. 2009-2011 yılları arasında da Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Özel Kalem Müdürlüğü görevini yürüttü. 2011-2019 yılları arasında o zaman T.C. Başbakanlık'a bağlı olan Türk İşbirliği ve Koornias-

yon Ajansı'nın Başkanlığı yaptı. Nisan 2016-Haziran 2020 yılları arasında Vakıf emeklilik Yönetim Kurulu üyeliği yaptı.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nden mezun olan Serdar Çam, Almanya ve Belçika'da Yüksek Lisans çalışmalarını yürüttü. Boston Üniversitesi'nden İşletme dalında Yüksek Lisans derecesini, Marmara Üniversitesi'nden Uluslararası Pazarlama dalında Doktorasını aldı. Babasının Dışişleri Bakanlığı'ndaki görevi nedeniyle ilköğrenimini Libya ve Fransa'da, ortaöğrenimini ise Lefkoşa Türk Maarif Koleji'nde tamamladı.

2019'da Kuzey Makedonya Cumhurbaşkanı Gyorge İvanov tarafından TİKA'nın faaliyetleri dolayısıyla 'Makedonya Liyakat Nişanı verilen Serdar Çam, 2016 yılında Filistin Devlet Başkanı Mahmut Abbas tarafından "Altın Mükemmellik Nişanı"na, 2017 yılında ise Macaristan Başbakanı Viktor Urban tarafından "Liyakat Nişanı"na ve yine aynı yıl Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev tarafından Türk Cumhuriyetlerinin Bağımsızlıklarının 25'inci Yılı anısına "Kazakistan Cumhuriyeti'nin Bağımsızlığının 25. Yılı Jübile Madalyası"na layık görüldü. Bunların yanı sıra Serdar Çam, 2015 yılında Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın elinden "Türk Patent Enstitüsü Uluslararası Kamu Markası" ödülünü ve 2017 yılında ise Hanımefendi Sayın Emine Erdoğan'ın elinden "Gazi Üniversitesi Akdeniz Havzası ve Afrika Medeniyetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Yılın Kurumu" ödülünü aldı.

19 Nisan 2019 tarihli 30750 sayılı Cumhurbaşkanlığı Atama Kararı ile T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Bakan Yardımcılığına atanmıştır.

30 Mart 1966 Ankara doğumlu olan Serdar Çam, iyi düzeyde İngilizce ve Fransızca ile temel düzeyde Almanca ve Arapça bilmektedir. Evli ve 3 çocuk babasıdır.

unsurlarından biridir. Bilinçli veya bilinçsiz böyledir. Bizim yurtdışında örgütlü iş insanlarımızın faaliyet gösterdikleri dernekler bunun en güzel örnekleridir. Yine Kızılay başta olmak üzere Türk insanının şefkat ve dostluk, kardeşlik elini tüm dünyaya ulaştıran dernekler, yardım kuruluşlarımız da ayrı birer değer ve güç kaynaklarıdır. Bir rakip olmadıkları gibi kamu diplomasisinin önemli unsurlarıdır.

Tabi bu tür çalışmaları yaparken ister istemez her kurum, her devlet belli bir takım yöntemleri veya ilkeleri takip etmek durumundadır. Yapılan çalışmaların zayi olmaması aynı zamanda farklı birkaç yönde de katma değer üretmesi için ince ve kapsamlı yaklaşımların yürütülmesi doğru olan bir devlet aklıdır. Kullanılan her kamu kaynağı, kişisel birikimler, hayır ve hasenatın çarçur edilmemesi icap eder. Başkaları bir yapıp on anlatırken, bizim on yapıp bir bile anlatmamız kabul edilemez. Bu alandaki faaliyetlerin hem iç hem de dış muhatap kamuoyuna, uluslararası topluma duyurulması, yapılan faaliyetlerin geniş kesimlere ulaştırılması konusuna biraz daha yoğunlaşılmalıdır. Bir vakfın veya derneğin bir ülkede gerçekleştirdiği faaliyetin, yabancı bir hastanın ülkemizde almış olduğu tedavinin, bir tu-

ristin muhatap olduğu misafirperverliğin değer kazanmasının çok önemli olduğu muhakkaktır.

Dolayısıyla, yine medeniyetimizden ilham alan, muhatap kitlelerin farklılıklarını zenginlik kabul edip saygıya değer bulan, tanış olup işi kolaylaştırmaya dönük bir iletişim dili ve politikası izlememiz gerekir. Kaynaklarımızın doğru bir şekilde kullanılarak dünyaya başta insana dair değerler olmak üzere medeniyetimizin mesajlarının verilmesi, her vesileyle en güzel şekilde anlatılması icap eder.

Kamu diplomasisi açısından dünyadaki yerimiz nedir, biz bu işi iyi yapıyoruz diyebilir miyiz?

Dünyada din, dil, ırk ayrımı yapmaksızın her türlü insani ve öncelikli kalkınma destekleri veren ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Veriyormuş gibi yapıp aslında yeraltı zenginliklerini, insan kaynaklarını, bütün onların ihtiyaç duyduğu varlıkları kendi devletlerine aktarmak üzere kurgulanmış olan sempatik ilişkilere dönük sistemler, adı ne olursa olsun ahlâkî değildir. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti, önüne gelen her acı ve sıkıntılı meselede özellikle son yıllarda Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde ortaya konulan siyasi yaklaşımlar çerçevesinde

“

Yapılan faaliyetlerin hem iç hem de dış muhatap kamuoyuna, uluslararası topluma duyurulması, geniş kesimlere ulaştırılması konusuna biraz daha yoğunlaşılmalıdır.

”

Samimi olarak yapılan hiçbir şey boşa gitmez, başka kültürlerin bilmediği ama bizim medeniyetimizin temelini teşkil eden “bereket” konusu devreye girer.

karınca kararınca katkı vermeye çaba sarf etmiştir. Ama tabii ki bir de bizim aksimize bazı devletlerin etnik yapıya, mezhepsel farklılıklara veya inanç/ideoloji farklılıklarına göre ayrımcılıklar üzerinden inşa ettikleri ilişkiler gözlemlenmektedir.

Bu bağlamda kamu diplomasisi yürüten kurumlarımızın da Türk Tipi Kalkınma İşbirliği Modeli'mizin de temel yaklaşımı, muhatap ülkenin her türlü hukukuna, iradesine ve idaresine saygı göstermektir. Misafir olduğunuz ülkede, eleştirdiğiniz sömürge düzeninin valileri gibi davranmaya kimsenin hakkı yoktur, hele de Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşıysanız. Diplomasinin esaslarına ve teamüllerine riayet esastır. İşbirliği imkânlarınıza ortaya koyarsınız, talep oluşturursunuz, yeni işbirlikleri tesis edersiniz.

İnsanın olduğu yerde rekabet her zaman olur, içeride de rekabet olur dışarıda da rekabet olur; kurumlar arasında rekabet olur, kişiler arasında da rekabet olur. Gerek kurumların yöneticilerininin gerekse siyasi iradenin bu dengeleri sağlıklı bir şekilde yürütmek üzere ağırlıklarını koymaları gerekir. Kurum milliyetçiliği yaparak biz çok daha fazlasını yapıyoruz şeklindeki algı oluşturma çabalarının aslında işin sonuna bakıldığında

çok fazla da bir fayda ifade etmediğini görmek mümkündür. Çünkü bizi üstün kılan şey samimiyettir. Samimi olarak yapılan hiçbir şey boşa gitmez, başka kültürlerin bilmediği ama bizim medeniyetimizin temelini teşkil eden “bereket” konusu devreye girer. Yeryüzündeki bütün amellerimiz aslında tek bir hedef için yapılır, tabii bizim inanç dünyamıza göre. Temel hedefimiz rızai Bârî'yi kazanmaktır. Allah'ın kudret elini koymasına için özel dualar yapılır, azı çok yapsın diye bereket niyaz edilir. Yapan da eden de odur aslında. Tabii ki hepimiz nefisler ile ilgili de imtihan halindeyiz. Beşeriz şaşarız, istemeden de olsa farkında olmadan bulunduğumuz atmosferin getirmiş olduğu rüzgâr ile bir takım kusurlar açığa çıkacaktır. Ancak temel farklılığımız dünyadaki diğer yaklaşımlarla karşılaştırıldığında; bereket, samimiyet, insanların duasını ve Allah'ın rızasını kazanmak üzere kurgulanması beklenir. İşte bundan dolayıdır ki tarihimizde her zaman; azımız çok olmuştur, eksikliğimiz, kusurumuz bu kavramlar bu samimi yaklaşımlar neticesinde kapatılmıştır ve karşımızdaki tüm güçlere karşı üstünlük oluşturmuşuzdur. Her kim bu samimiyet yaklaşımının dışına çıkar ise, şahsi ya da kurumsal üstünlük oluşturmak üzere bir çaba içine girer ise;

aslolan kamunun, milletin, Türkiyemizin dünya üzerinde güç ve kudretinin sağlanması noktasında bir gayretten uzaklaşılır, istediğimiz sonuca ulaşmak mümkün olmayacağı gibi girilen veballe de ahiretimizi berbat ederiz.

Bazen -çok rahat bir şekilde açıktan da gözlemlenebilir- bazı eller vardır ki bereketlidir, dokunduğu yerleri ihya eder, başladığı iş bittiğinde dua aldırır, insanları mutlu ettirir. Bazen de bazı eller devreye girer hafazallah dokunduğu yeri kurutur çürütür, insanları huzursuz eder mutsuz eder, yardım destek olsa bile hayır gelmez o işlerden, çok para harcar ama o paralar çarçur olur. İşte hiçbir konuda yersiz asabiyet yapmanın kimseye bir faydası olmaz, en güzel şekilde, en samimi şekilde bu dünyadaki vazifelerimizi rızayı kazanmak üzere kurgu yapıp tamamlayıp görüşmenin hazırlığını yapmak bizim için en önemli hedef olmalıdır.

İslam kültüründeki/geleneğindeki zekat, infak ve sadaka gibi kavramları kamu diplomasisi bağlamında bir yere oturtabilir miyiz? Bir taraftan “veren el, alan elden hayırlıdır” prensibiyle diğerkâmlık teşvik edilirken ve mazlumlara el uzatmak tavsiye edilirken, diğer taraftan yapılan hayırlı

işlerin gizli tutulması esastır. “Sağ elin verdiği sol elin bilmemesi” şeklinde özetlenebilecek bu prensip bugünkü kamu diplomasisi uygulamalarıyla örtüşmüyor gibi. Türkiye insani yardım konusunda dünyada liderliğe oynuyor ancak kayıt altına alınmayan ve özellikle de STK’ların Türkiye dışında yapmış olduğu birçok proje var. Bütün bunların tek bir elden koordine edilmesi ya da yapılan yardımların kaydedilmesi gibi çalışmalar yapılıyor mu?

Sivil toplum kuruluşlarını kıymetli yapan, uluslararası alanda rahat faaliyet yapmalarını sağlayan en temel özellikleri halka dayanmalarıdır. Devlet-hükümet tarafından kontrol edilmeleri, yönlendirilmeleri bu açıdan faaliyetlerine zarar verebilir. Ancak devletimizin kurumlarının bilgi ve birikimlerinden istifade etmeleri, onlar için ufuk açıcı, katma değeri daha yüksek çalışmalar yapmalarına vesile olabilir. Sivil toplum kuruluşlarımızın önlerinin açılması, işbirliği alanlarının zenginleştirilmesi her zaman kıymetlidir. Bu geliştirilmelidir.

Özellikle ülkemizdeki vakıf ve derneklerimiz, meslek ve iş dünyasının çatı örgütleri, yine kamu kuruluşlarımız gibi önemli çalışmalarını ifa etmektedir. Hatta

“

Arkalarında devasa finansal güçleri barındıran çok güçlü vakıflar ve dernekler devletlerin siyasetini etki etmekte hatta bizatihi yönetmektedir.

”
5-6 asrı aşan bir
tecrübe ile ör-
gütlü çok uluslu
teşkilatların
samimiyet
problemleri olsa
bile tecrübe
ve kapasiteleri
asla hafife
alınmamalı.

bazı sivil kuruluşlarımız devlet kurumlarımızın dahi gidemediği yerlere kadar uzanır muhtaçlara yardım eder, hem kendileri için hem de ülkeleri için bol bol garip gurebanın duasını alır. Ama kamu kurumları için vurgulamış olduğumuz samimiyet ve bereket kavramı onlar için de geçerlidir hatta onlar için biraz daha fazla geçerlidir çünkü gönüllülük esasıyla, karşılığında herhangi bir menfaat beklentisi olmadan yapmaktadırlar.

Hiçbir kurum kuruluş birilerinin ikbali ve kariyeri için basamak olarak kullanılmamalı. Kamu görevleri, milletimize ait olan vergilerden toparlanmış kamu kaynaklarını devletimizin uluslararası bir takım ihtiyaçlar ve dengeler çerçevesinde planlamış olduğu harcamalar için titiz bir şekilde yapılmalıdır. Aynı şekilde hayır kurumları, vakıf, dernek veya ilgili sivil hareketler hep başışçıların, hayır sahiplerinin rızasına ve onayına uygun bir şekilde harcamalarını gerçekleştirmeleri gerekir. Dolayısıyla bereket kavramı çerçevesinde uygun hareket eden her kurum hem hayır yapar hem de tabii halde kamu diplomasisi görevini en güzel şekilde ifa eder.

Buna en güzel örnek 2011 yılında Sayın Cumhurbaşkanımızın Somali'ye yapmış oldukları ziyaret sonrasında başlatılan insani ve

kalkınma yardımları kampanyasındaki başarılarıdır. İnanılmaz bir şekilde Somali'nin gidişatını değiştiren bu süreç dünya insanlık tarihine altın harflerle girmiştir. Kamu - STK işbirliği ile yürütülen bu çalışmalar iyi incelenmeli, eksiğiyle fazlasıyla geleceğe yönelik tespitler iyi yapılmalı.

Başta yakın coğrafyamız olmak üzere gönül dünyamıza ait pek çok beldede yaşanan doğal afetler, terör saldırıları, savaşlar, göçler, ekonomik ve siyasi krizler, hizmet üreten STK'larımızın her alanda kapasitelerinin de gelişmelerine katkı sağladı. Bölgesel veya konu bazlı yetişmiş, iyi diller bilen ve yerel şartlara çok kolay intibak eden, gönül erleri dünyayı karış karış dolaşıp bayrağımızı gururla taşıyorlar, bir nevi kamu görevi ifa ediyorlar.

Tabii bu vesile ile belirtmemiz gerekir ki yerindelik ve verimlilik konusunda her teşkilat kendini sorgulamalı, denetlemeli ve her gün biraz daha kendi kendini geliştirme yarışına katılmalı. Zira bu küresel ölçekte STK'ların birbirleriyle olan yarışları hiç bitmez. Yardım kuruluşları, misyonerlik teşkilatları, kiliseler, rahipler, rahibeler vb. örgütlerin nesilden nesile uzanan coğrafi bilgiler ve iştilgal sahalarına yönelik köklü hafıza birikimleri vardır.

Portekizli kâşif Vasco De Gama'nın Ümit Burnu'na ulaşması ve kıtayı keşfetmesi ile başlayan "Beyaz Adam"ın Afrika hikayesi aynı zamanda sömürü tarihinin temellerini de oluşturmuştur.

5-6 asrı aşan bir tecrübe ile örgütlü çok uluslu teşkilatların samimiyet problemleri olsa bile tecrübe ve kapasiteleri asla hafife alınmamalı. Batı'da yardım kuruluşlarının sermaye grupları, finans kuruluşları ve üniversitelerdeki akademik çalışmalar ile birlikte organizasyonlar (philantropies) düzenlemekte, her yıl güçlerine güç katmaktadır. Artık devlet yapıları yönetim zaafiyetleri yaşarken, koalisyonlarla gelip devletin sistemine yönetimine muktedir olamayan hükümetler dünyada ağırlık kazanırken, arkalarında devasa finansal güçleri barındıran çok güçlü vakıflar ve dernekler devletlerin siyasetini etki etmekte hatta bizatihi yönetmektedir.

İşte karşımızda bu kadar güçlü ve köklü rakip STK'lar dururken, bizim medeniyet dünyamızın temsilcileri olan STK'larımız da bu rekabet yarışında sürekli bir performans artışını sağlamak üzere AR-GE çalışmaları yapması, kapasite artışlarını sağlama ya yönelik daha fazla gayret sarf etmesi gerekiyor. STK'larımızın mutlaka samimiyet konusundaki hassasiyeti ihmal etmemesi,

güç ve paraya yaklaştıkça hatalara düşmeyecek şekilde idare ve denetim sistemlerini artırıcı önlemlerini geliştirmesi gerekiyor. STK'ların en önemli kaynağı bağışçılar, hayır sahipleri veya zaman zaman kamu kurumlarıdır. Bu kanallardan güçlü desteklerin gelebilmesinde en etkili etken güven ve şeffaflıktır. Özellikle 2013-2016 FETÖ belasının darbe girişimlerinden sonra bazı STK'larımıza yönelik kaynak transferinde bir süre tereddütler ve güven sorunları yaşandı. Daha sonra yavaş yavaş bu husus normale dönmeye başlamış olsa da arada çıkan bazı yanlış örneklerden dolayı doğru kanallarımızın da zarar görme ihtimalleri oluşabilmektedir. Nadiren de olsa bazı STK'ların abartılı şekilde acılar ve krizler üzerinden kamuoyunun ve bağışçıların duygularını sömürmeye, en masum yaklaşımla ifade edilirse; kaynakları doğru kullanmayan, ehem mühim dengelerini kuramayan, yardımdan ziyade görüntü vermeye, yoğun halkla ilişkiler etkinlikleri ile rahatsız edici hallere girdiklerine üzülen şahit oluyoruz. Küçük ve sığ hedeflere asla tevessül etmeden iddialı hedeflere koşmaya, küresel etkinlik ve güç oluşturmaya yönelik ciddi çalışma takvimlerine yoğunlaşmak gerekiyor. STK'ların kendi aralarında da gereksiz rekabete

“

Kamu diplomasisi sadece yardım faaliyetleri ile ele alınamayacak kadar kapsamlı içerik ve hedefleri olan geniş bir çalışmadır.

”

Türkiye kalkınmanın/refahın ancak komşularınızı eşit ve samimi bir ilişkiye dâhil etmekle mümkün olacağına inanmaktadır.

girmemeleri ve mahdut enerjilerini birbirine karşı kullanmalarını hususu da önemlidir.

Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri yaptığı sahalarda en çok zorlandığı bölgeler ya da ülkeler hangileridir?

Türkiye, insani yardımlar ve kalkınma faaliyetleri çerçevesinde değerlendirecek olursak kamu diplomasi alanında çok iddialı bir konuma gelmiş durumdadır. Ancak kamu diplomasisi sadece yardım faaliyetleri ile ele alınmayacak kadar kapsamlı içerik ve hedefleri olan geniş bir çalışmadır. Türkiye Cumhuriyeti dış yardımlar konusunda dünya genelinde üst üste birinci olup bazı rekorları kırmış, insanlık adına imkanlarının çok ötesinde yükler almıştır. Bunu dünyadaki pek çok ülke takdirle karşılamış ancak yine de bazıları ülkemize yönelik husumetten ve düşmanlıktan vaz geçmemiştir. Maalesef bilindiği üzere bir takım ülkeler ikircikli yaklaşımlar ile ülkemize yönelik aleni ya da örtülü faaliyetlerinden vazgeçmiyor. Bir taraftan alkışlarken, masanın altından tekme atmaya çalışıyor. Bazen de tam tersi, iç siyaset gereği yüzümüze karşı sert üsluplar sergilerken, masanın altından el uzatıp toka etmeye çalışıyor ve maalesef bu gibi çabalara da diplomasi deniyor.

Devletimiz, özellikle bin yıllık Anadolu'daki mücadelesinde her türlü desise ve tuzak karşısında kendi koruma kalkanlarını ve savunma becerilerini geliştirmiştir. Her kim yanlış yollardan halkımıza ulaşmış, kamu diplomasisi faaliyeti adı altında bir takım gizli ve kirli çabaları oluyor ise görüyor, müdahalelerini yapıyor. Bizim de son dönemlerde eğitim, sosyal, kültürel, iktisadi veya ticari çalışmalarımızda giderek artan karşı hamleler yaptığımız bölgeler tabii ki olmaktadır. Tabii ki daha gitmemiz gereken bir hayli mesafe vardır. Özellikle 1789'dan sonra kurulan yeni ulus devletler sisteminde, büyük oyuncuların birbirleriyle rekabeti, iki Dünya savaşının geçirilmesi, başta Marshall yardımları olmak üzere çeşitli kalkınma faaliyetleri adı altında diğer devletleri askeri ve siyasi mekanizmalar ile değil de, kamu diplomasisi faaliyetleri ile kontrol etmek isteyen müesses nizamın merkezinde, Türkiye'nin de doğal olarak bu alandaki kapasitesini sürekli geliştirmesi icap ediyor.

Neden kamu diplomasisine kaynak ayırıyoruz, bu faaliyetler sonucu ne elde etmeyi amaçlıyoruz. Kısaca biz bu işi niye yapıyoruz?

Türkiye olarak aslında kanaatimce kamu diplomasisi faaliyetlerine öyle başka devletler kadar

direkt olarak kaynak ayırmıyoruz. Ama dolaylı olarak harcanan bir takım kaynakların, sonuçları itibariyle başkalarının kaynaklarından çok daha fazla gözükecek şekilde klima sesi bütçesi olarak algılanması mümkündür. Tabii ki bizim en başta bu coğrafyada bulunmamızın getirmiş olduğu zorluklar bulunmaktadır; bunun da en başında terörle mücadele gelmektedir. Hepimizin malumları 15 Temmuz darbe girişimi ve sonrasında devletimiz inanılmaz bir şekilde yeniden yapılanma ve sistemi güçlendirme çalışmalarını yürüttü. Ülkemizin güvenliğine kast edenlere karşı büyük bir mücadele başlatıldı. Bu mücadelenin dünyada çarpıtılmaması ve doğru bir şekilde anlatılması için devletimizin ilgili kurumları yoğun çaba sarf etti, halen de devam ediyor. Diğer taraftan dünyadaki ilk on ekonominin arasında olma hedefleri doğrultusunda da büyük bir gayretin içindeyiz. Türkiye Turizm Geliştirme ve Tanıtım Ajansı olarak kurduğumuz kurumumuz aracılığıyla dünyada 200 küsur noktada ülkemizin tanıtımını yapmaktayız. Her ne kadar turizmi geliştirme gibi algılansa da aslında bu kurumumuzla ülkemize yönelik oluşturulmak istenen haksız imajın bertaraf edilmesi, aleyhte yürütülen propagandaların boşa çıkartılması ve ülkemizin tüm zenginliklerinin doğru bir şekilde

anlatılması için yoğun çalışmalar yürütmekteyiz.

Bunun yanında devletimizin özellikle beyaz adamın zulmünden, sömürüden, imkansızlıklardan, terörden çekmiş ve hâlâ da bu durumun acılarını çeken mazlum coğrafyalara ve tüm insanlığa vermeye çalıştığı mesajlar var. Daha adil bir dünyanın mümkün olduğu, dünyanın nimetinin dar bir çevrede toplanıp külfetin büyük çoğunluğa kalmasıyla insanlığın huzur bulamayacağı, yeter ki eşit, adil ve birlikte paylaşım anlayışıyla hareket edilmesi gerektiği bu mesajların başlıcalarıdır. Bu nedenle devletimiz girişimci ve insani bir dış politika anlayışını tüm dünyaya ilan etmiştir. Türkiye kalkınmanın/refahın ancak komşularınızı eşit ve samimi bir ilişkiye dâhil etmekle mümkün olacağına inanmaktadır.

2011 yılında İstanbul'da düzenlenen Dördüncü Birleşmiş Milletler En Az Gelişmiş Ülkeler Konferansı, 2016 yılında İstanbul'da düzenlenen ilk Küresel İnsani Zirvesi, 2017 yılında Antalya'da düzenlenen Küresel Güney-Güney Kalkınma Fuarı hem diplomatik hem de birer kamu diplomasisi faaliyeti olarak dünya genelinde mâkes bulan son derece önemli ve etkili girişimlerdir.

Devletimizin dış politikasının bir tanımı da olan insani ve girişim-

”

Almaktan, sömürmekten ziyade paylaşmaya dönük, beraberce güçlenmeye dönük bir siyaset anlayışını geliştirdik.

ci diplomasi ifadesi bir lafz-ı latif değildir. Bunun en somut örneği, Rusya-Ukrayna savaşında Sayın Cumhurbaşkanımızın güçlü ve elbette samimi liderlik vasfıyla devletimizin tüm kurumlarıyla ortaya konulan iradedir. Bu irade hem bir cesaret hem de bir cesamet meseledir. Tüm dünyanın en temel gıda hammaddesi tahılda en büyük iki tedarikçi, piyasaya ürün arzını durdurmuştu. Türkiye Cumhuriyeti'nin az önce bahsettiğim niteliklerdeki diplomatik çabaları neticesinde tabir-i caizse özellikle Akdeniz, Avrupa, Uzakdoğu ve Afrika'da muazzam bir açlık, sefalet ve bunun sonucunda ortaya çıkabilecek bir küresel göç dalgasının önü alınmıştır. Gelişmiş hatta dünyadaki sistem içerisinde kendilerini söz sahibi gören ülkeler, krizin ötesinde insanlık tarihinin görebileceği en büyük felaketlerden birine ramak kalmışken, yalnızca izlemekle yetindiler. Oysa devletimiz, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından bugüne kadar çeşitli vesilelerle tekrar tekrar ortaya konan insanı, adaleti ve güçlünün değil mazlumun yanında olan anlayıştan mütevellit bir politikayla, riskleri de göze alarak insanlık adına tarihe not olarak düşülen bir inisiyatif ortaya koydu.

Ama bunun ötesinde Türkiye ne-reye ne kadar para harcadıysa

hiçbirisi boşa gitmemiştir. Tabii ki bazı ülkeler gibi **“Sarf ettiğim-her bir dolar için kaç dolar para alacağım”** mantığı ile yapılanlar bir yardım değildir, o bir sömürü sistemidir.

Devletimizin insanlığın sorunlarına bakışını, bu sorunları nasıl tespit ettiğini ve bunlara ilişkin çözüm önerilerini Cumhurbaşkanımız, tarihimizden ve medeniyetimizden sadır olan düsturlarla gerek yurt içinde gerekse yurt dışında her platformda dile getirmektedir. Veren al, alan elden üstündür diyor, sürekli bunu vurguluyor, yani paylaşmaya vurgu yapıyor. Almaktan, sömürmekten ziyade paylaşmaya dönük, beraberce güçlenmeye dönük bir siyaset anlayışını geliştirmiştir ve zaman zaman da bunun siyasi olarak eleştirilerini almıştır. Bununla ilişkili diğer bir önemli ilke olan dünyada sıfır açlık hedefini 2011'de Türkiye'nin evsahipliğinde İstanbul'da düzenlenen BM En Az Gelişmiş Ülkeler Konferansı'nda ortaya koymuştu. Bunun yanında yine aynı toplantıda Sayın Cumhurbaşkanımız Türkiye'nin 10 yıl boyunca her yıl en az gelişmiş ülkelere 200 milyon dolar yardım yapacağını –ki bu da 2 milyar dolar demek- taahhüt ederek dünya kamuoyunu da bu sürece davet etmişti.

Dünya kamuoyuna verilen bu mesajlar ve Cumhurbaşkanımız

tarafından ülkemiz adına ortaya konulan bu güçlü iradenin bir sonucu olarak biz bu 2 milyar dolarların çok ötesine geçtik. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansımızla (TİKA), Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığımızla (AFAD), Kızılay'la ve devletimizin pek çok birimiyle, kurumlarımızla milyarlarca dolarlık yardımlarımızı az ya da çok dünyanın neredeyse 150-160 ülkesine ulaştırdık. Bu sayede Türkiye Cumhuriyeti'nin de katkılarıyla en az gelişmiş ülkeler sayısı 49 ülkeden 39 ülkeye indi ve inşallah bu adım-adım 35 ülkeye kadar inecek. Yani günde 1 dolarla geçinmeye çalışan insanların o yaşam mücadelelerinde milletimizin vermiş olduğu hayırlar, yardımlar ve vergiler sayesinde biz dünyada bu paylaşımı yaptık.

Devletimiz, en az gelişmiş ülkelerin dertlerine deva niteliğindeki ve dünyadaki açlık sorunun ortadan kaldırılmasına ilişkin Sayın Cumhurbaşkanımızın 2011'de İstanbul'da ortaya koyduğu küresel politika önerisinin ne denli samimi ve gerçekçi olduğunu, suya yazılan bir yazı olmadığını göstererek harekete geçmiştir. Nitekim 2011'de OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilat-Organization for Economic Co-operation and Development) ülkeleri içerisinde %99'luk artışla yardım hızı en fazla artan

ülke olduk. Taahhüt ettiğimiz 10 yılda 2 milyar dolar dolar hedefinin çok ötesine geçilerek en az gelişmiş ülkelere 2,45 milyar dolarlık yardım yapılmıştır.

OECD/DAC (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı / Kalkınma Yardımları Komitesi/ OECD/DAC-Organization for Economic Co-operation and Development/ Development Assistance Committee) olarak ifade edilen, bir nevi gelişmiş ülkeleri "**Zenginler Kulübü olarak ifade eden**" bu komitenin verilerine göre Türkiye arka arkaya dünyada rekor üstüne rekorlar kırdı. Acil ve insani yardımlarda 2015-2016-2017-2018-2019 yıllarında ülkemiz 5 yıldır üst üste milli gelire oranla dünyanın en cömert ülkesi olmuştur. Son 3 yıldır ise (2017, 2018, 2019) acil-insani yardımlarda hem miktar hem de milli gelire oranla dünyada birinci sıradayız. 2020 rakamları OECD tarafından henüz yayınlanmadı. İnşallah benzer şekilde sonuçlar alacağız.

Türkiye Resmi Kalkınma Yardımları, 2011-2020 yılları arasında büyük bir artış göstererek yaklaşık 54,6 milyar dolarlık tutarıyla dünyanın en gelişmiş ekonomilerden daha fazla yardımı ihtiyaç sahiplerine ulaştırdı. Türkiye, 2011'de yapmış olduğu 1.273 milyar dolar ve 2012'de 2.533 milyar dolarlık kalkınma

“

10 yılda 2 milyar dolar hedefinin çok ötesine geçilerek en az gelişmiş ülkelere 2,45 milyar dolarlık yardım yapılmıştır.

”

Acil ve insani yardımlarda 2015-2016-2017-2018-2019 yıllarında ülkemiz 5 yıldır üst üste milli gelire oranla dünyanın en cömert ülkesi olmuştur.

yardımlarıyla OECD ülkeleri arasında birinci, 2013'de 3.308 milyar dolarlık kalkınma yardımıyla da ikinci sırada yer almıştır.

İnsani yardımlarda yine ülkemiz 2013'teki 1,63 milyar dolarlık yardımla 3. En Büyük İnsani Yardım Bağışçısı Ülke olmuştur. 2015'te ise 3,2 milyar dolarlık yardım ile ABD'den sonra en büyük 2. Donör Ülke'dir, 2016'da ise En Cömert Ülke'dir.

2017 yılına geldiğimizde de 7.277 milyar, 2018'de 7.351 milyar ve 2019'daki 7.541 milyar dolarlık insani yardımla Türkiye ABD'yi (7 milyar dolar), Almanya'yı (3,3 milyar dolar) ve İngiltere'yi (3,1 milyar dolar) geride bırakarak üst üste üç yıl Dünyanın En Cömert Ülkesi olmuştur.

Kim olduğuna, dinine, rengine, ırkına bakmadan insana ve insanlığa karşılık beklemeden, az ya da çokla hayırlı işler yapmak üzere felsefiyle, çok farklı uygulamalarıyla oluşmuş devasa bir mirasın sahipleri olarak bizler yeni bir sistem inşa etmeliydik, hamdolsun milletimizin desteğiyle ettik de. Yunusça tanış olup insanca yaşamının, birlikte kalkınmanın ve gelişmenin eşit ağırlıklı bir sistemini, tarımsal kalkınma projeleri geliştirerek, hayvancılık projeleri geliştirerek, sanayileşmeye veya sağlığa dönük

çalışmalarla gerçekleştirilmeye çalıştık. Devletimiz tüm bu gayretlerinde teknik alanlar kadar, eğitimden sağlığa, bilgi ve tecrübe paylaşımına kadar insana dokunan hususları da her daim gözetmiştir. Bu kamu diplomasisi anlayışıyla **“siz buradamedüreffeh oldukça gelişmeler ışığında birbirimizi destekleyeceğiz”** dediğimiz muhatap ülkelerle her alanda dış ticaret hacmini arttırmışız. Ama aynı zamanda bizim başkalarının, 500 yıldır Vasco da Gama'nın Afrika'ya girip işte ne bileyim köle ticaretlerinin yürütüldüğü dönemler ve işte Birinci Dünya Savaşındaki işgaller ve sömürüler sisteminde vesairede Afrika'da oluşturulan o Batı imajının çok ötesinde tertemiz, berrak, her şeyiyle paylaşmaya hazır, siz gelerseniz; bize hiçbir zaman kötülük yapmazsınız diyen Müslim ya da gayrimüslim toplulukların gönüllerini fethe ederek aslında son 10-15 yılda Afrika açılımıyla birlikte kamu diplomasisine de farklı ve belki de asimetrik bir boyut kazandıran Türkiye bakış açısı var.

Cumhurbaşkanımızın, devletimizin, sistem olarak dünyaya sürekli verdiği bir diğer mesaj da; **“Türkiye, Türkiye'den büyüktür. Fiziki sınırlarımız başkadır, gönül coğrafyamızın sınırları başkadır”** şeklindedir. Dolayısıyla bizim 85 milyon

luk Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki vermiş olduğumuz bir başarı mücadelemiz var, ama ait olduğumuz medeniyetin getirmiş olduğu bir perspektifle çok daha geniş bir coğrafyada etkin olmamız ve bizden bir takım ihtiyaçların giderilmesi noktasında talepte bulunan devletlere ve milletlere vermemiz gereken bir enerji var.

Dolayısıyla bu çerçevede Türkiye Cumhuriyeti son 20 yıldır sürekli olarak çok daha geniş bir vuküfiyetle, çok daha geniş bir vizyonla önce yakın coğrafyamız olmak üzere Balkanlar, Ortadoğu, Orta Asya, Kuzey Afrika'dan Afrika'nın en uç noktalarına kadar, Latin Amerika'nın en uç noktalarına kadar, Karayip bölgesine kadar, Filipinlere kadar bütün okyanusları aşarak bütün dünyayı dönecek şekilde Benin Körfezinden Karayip bölgesine kadar her noktada faaliyetlerini geliştirmiş, yardımlarını artırmış ve bunları yaparken de, kendine özgü kamu diplomasisi anlayışıyla ve sömürü sisteminin doğurduğu ziyana tadil ederek yapmıştır. Birliktelik, beraberlik ve paylaşım esasları temelinde oluşan devlet politikamız, Yunus Emre'nin bölüşürsek tok oluruz, bölünürsek yok oluruz ve Hacı Bektaş-ı Veli'nin bir olalım, iri olalım, diri olalım felsefesiyle inşa edilmiş bir devlet aklının, millet idrakinin ve medeniyet tasavvurunun tabii sonucudur.

Bunun yanında, yaşadığımız pandemi sürecini de hatırlayalım. Aynı tarihin, kültürün, coğrafyanın mensubu devletlerin, ilaç başta olmak üzere gıda ve temel ihtiyaçları birbirlerinden esirgediklerine şahit olduk. Pandemi, tıbbi anlamda insanlığa çok zor bir iki yıl yaşattı. Ancak esas tahribatı, modern ve gelişmiş toplumlarda yaptı. Bugüne kadar tüm medeni kavramları tanımlayan

ve sahiplenen devletler ve toplumlar, yüzyılımızda yaşanan bu küresel kriz karşısında sergiledikleri tutum ve ortaya koydukları uygulamalarla büyük bir savrulma yaşadılar. Oysa devletimiz yine hiçbir ayırım gözetmeden yüz altmışın üzerinde ülkeye ve Birleşmiş Milletler bünyesindeki UNICEF ve OCHA'dan Dünya Sağlık Örgütü ve Afrika Birliği'ne kadar on dört uluslararası kuruluşa aynı ve nakdi yardımda bulundu. Türkiye'nin sergilediği bu samimi, adil, net ve cihannüma duruşun, uluslararası ilişkilerimizde ve özellikle yurtdışındaki etkinliklerde muhataplarımız tarafından yüksek sesle dile getirilmesinin bir anlamı olduğuna inanıyorum. Dolayısıyla başta da ifade ettiğim gibi, devletimizin-milletimizin ortaya koymuş olduğu cihan şümül bu medeni tavrı ve politikayı tanımlayabilmek, anlamlandırabilmek için kamu diplomasisi ya da yumuşak güç kavramları ziyadesiyle yetersiz kalmaktadır.

Tabii bunları yaparken hiçbir gayret karşılıksız kalmamıştır. Yani dünyada illa zenginleşebilmeniz için birilerini sömürmeniz gerekmiyor, 1 koyup 10 almanız gerekmiyor. 1 koyup 2 alalım, 1 sizde kalsın, 1 de bizde kalsın mantığıyla pekâla Doğu Afrika'da, Batı Afrika'da, Somali'de, Nijerya'da, Nijer'de, her alanda büyük zenginlikleri, büyük paylaşımları yapmışız. Nereye gidersek gidelim, gerek tarihimizden gelen birikimlerimizle, gerekse şu anki yapmış olduğumuz çalışmalarla hiçbir devlete nasip olmayacak şekilde kapıların ardına kadar açıldığı, büyük bir saygının, sevginin, muhabbetin ve kabulün olduğu bir süreci yürüterek, büyük bir başarıyı elde etmiş durumdayız.

Rahmetli Erbakan Hocamızın D-8, İslam Birliği gibi birçok önemli söylem ve adımları olmuştur. O adımların bugün kamu diplomasisine bir etkisi var mı? Varsa bu etkiyi anlatır mısınız?

Merhum Başbakan Erbakan hocamızın D-8 kapsamında Afrika ziyaretinde ben de vardım. MÜSİAD Genel Sekreter yardımcısı olarak heyette yer almıştım. O yıllarda bu çerçevede yapılmış anlamlı bir çıkıştı. Kısa vadede sonuçları çıkmamış olsa bile bugünler için alt yapı oluşturmuş oldu. Ezberleri bozabilmek ancak güçlü liderlerin ve vizyon sahibi insanların yapacağı çalışmalar ile mümkündür.

D-8 girişimi basit bir ekonomik işbirliği faaliyeti değildi. Bunu belki de bu açıdan değerlendiren tek kamuoyu bizimki oldu. Aslında D-8 ile yapılmak istenen, potansiyeli yüksek, tarihi ve kardeşlik bağları olan, farklı coğrafyalardaki 8 devletin güçlerini birleştirmesiydi. Bu da en güzel kamu diplomasisi örneklerinden biriydi. D-8 girişimi ile İslam ülkelerine daha işlevsel yapıların kurulabileceği, işbirliği için illa sınır bütünlüğünün olmasının gerekmediği anlatılmış oldu. Bu vizyonun devam ettirilmesi gereklidir. Klasik bir gümrük birliği, ticaret işbirliği genelinde sınırdaş ülkeler arasında

olur. Ancak D-8 farklı kıtalardaki ülkeleri bir araya getirdi. Böyle bir yapıdan siz birinci derecede ekonomik işbirliği faaliyeti çıkaramazsınız ama güçlü bir diplomatik iş birliği potansiyeli çıkarabilirsiniz. D-8 dünyaca iyi anlaşıldı, kamuoyumuz bunun anlamını o günlerde maalesef anlayamadı. Daha sonra benzer işbirliklerini ikili ve çok taraflı olmak üzere 2002 den bugüne gerçekleştirmeye devam ettik, ediyoruz. Fransa başta olmak üzere bizim bu politikamız pek çok kıskançlıkla karşılaşmıştır. Kimilerine göre Afrika'da ve Güney Asya'da bizim olmamız gerekmektedir. Ne sınırimız var, ne de büyük ticaretimiz ancak D-8 den sonra bakın bu ülkelerle hem diplomatik hem de ekonomik anlamda ticaretimiz büyük oranda artmış bulunmaktadır. Kıskançlıklar boşuna değil.

Kamu diplomasi faaliyetlerinde geleceğin nasıl olacağını düşünüyorsunuz? Dijitalleşmenin yoğun olarak yaşandığını dünyamızda bu sürecin kamu diplomasisine etkileri nasıl olacaktır? Önümüzdeki yıllarda küresel ve ulusal durum ne olur sizce?

Geçmiş dönemin kriptolu haberleşme tekniklerinin kullanıldığı diplomasi den, nota-ultimatoma-ittifak, kamplaşmış devletler anlayışının yanında

”

D-8 ile yapılmak istenen, potansiyeli yüksek, tarihi ve kardeşlik bağları olan, farklı coğrafyalardaki 8 devletin güçlerini birleştirmesiydi.

artık sürekli güncellenen ilişkilerin olduğu bir dış politika yaşanıyor dünyada. Eskiden devletlerin ilişkileri olurdu ancak toplumların doğrudan ilişki içerisinde olduğu bir çağa geldik. Bu nedenle tüm unsurların işin içinde olduğu diplomasi anlayışı giderek daha da büyüyecektir. Bakınız Polonya, Litvanya hatta bize ambargo uygulayan Kanada'da halk para toplayıp Bayraktar SİHA alıp Ukrayna'ya hediye ettiler. Bu geleneksel diplomasi-nin yapabileceği bir iş değildir. Düşünün Kanada devletinin kamera vermediği bu araçları Kanada halkı satın aldı ve bir başka ülkeye bağışladı. Kanada'ya geleneksel diplomasi ile bu cevabı veremezdik. Ama teknolojimiz ve milli anlayışa sahip şirketimiz ve elbette Kanada halkıyla bu güzel cevabı verdik.

Ancak şunu da burada belirtmek isterim. Kamu diplomasisi tabii ki giderek dönüşüp değişebilir, daha da farklı teknolojik araçları kullanabilir, iletişimin zirveye çıkmasıyla birlikte her alanda çok daha yeni buluşlar yeni yöntemler de keşfe edilecektir. Ancak belli bir süre sonra belki kamu diplomasisi faaliyetlerinin de artık bir fayda vermeyeceği durumlar yaşanıp vazgeçilebilir. Çünkü sığılmış, yüzeysel, samimiyetten uzak ve herkesin birbirine benzer kopya

çalışmalarla propaganda yaptığı bir dünyada bu tür çalışmaların artık bir karşılığı da belki olmayacaktır. Dolayısıyla az önce verdiğim örnekte olduğu gibi önce zirvelere çıkacaktır sonra da dip noktalara kadar gelecektir diye düşünüyorum.

Kamu diplomasisinde nihai amaç başka halkları etkileyerek onların kendi hükümetleri üzerinde bizim lehimize baskı kurmasını sağlamak olduğuna göre, kamu diplomasisi faaliyetlerimizin başarılı olduğunu söyleyebilir miyiz?

Yurtdışında yapılan çalışmaların değerlendirme sonuçlarını en güzel o ülkelerde yaşayan insanlardan ve tepkilerinden ölçmek mümkün. Ama yine de hangi çaba ve bütçe harcanıyorsa mutlaka az ya da çok sonuçlarının ölçülmesi lazım. Bu anlamda batılılar gibi her şeyi matematiğe koyarak yapma imkânı yok çünkü biz farklı bir ruh hali ve anlayışla yapıyoruz. Her yaptığımız işin bir maddi karşılığı olacağını düşünerek hareket etmiyoruz. Analitik olarak ölçümlenebilen kısımları mutlaka ölçülmeli ve verimlilik testleri yapılmalı fakat ölçülemeyen kısımlar içinde düzgün bir şekilde takip ve denetim sistemi kurulması gerekiyor. Bu noktada tabii ki her devlet kendini sürekli ge-

“

Bize ambargo uygulayan Kanada'da halk para toplayıp Bayraktar SİHA alıp Ukrayna'ya hediye etmesi geleneksel diplomasi-nin yapabileceği bir iş değildir.

”

Her şeyden önce görsel sanatlar üzerinden gerçekleşen tanıtım faaliyetleri, kendi kendini finanse edebildiği gibi ülke ekonomisine katkı sağlaması ve yüksek bedelli tanıtım faaliyetlerinden daha etkili olması yönleriyle büyük avantajlara sahiptir.

liştirmeye çalışsa da eksiklikleri olacaktır, Türkiye’de bu anlamda pek çok şeyi yapmaya gayret gösteriyor.

İnsani ve kalkınma yardımları yapmak, her zaman toplumsal karşılık sağlama imkânı veremeyebilir. Milletın ihtiyaçlarını giderebiliyorsunuz ancak yine de devleti yöneten elitlerin memnuniyetini kazanamayabiliyorsunuz. Kapitalist zihniyetin metotlarıyla gitmez iseniz elitleri besleyip mazluma sahip çıkmazsanız, medyayı kontrol etmezseniz, siyasete dışardan müdahale etmezseniz, ahlaki kurallara önem verirsiniz o ülkelerde başka devletlerin fonlarının etkisi ile zayıf düşebilirsiniz. Ancak bu bir bahane olamaz, rakibiniz hangi alanda üstünlük oluşturmuş ise sizin de o alanı tahkim etmeniz gerekiyor.

Burada şunu da belirtmekte yarar var. Az önce de belirttiğim üzere gelişen iletişim ve bilişim teknolojileri, aslında hayatımızdaki her alanda olduğu gibi kamu diplomasisinin araçlarını da yenilemekte, güncellemektedir. Sosyal medya ağları ya da sahip olduğu haberleşme cihazlarıyla yirmi dört saat kendini dünyaya ve milyonlarca insana entegre edebilen her bireyin tek başına bir haber kaynağına dönüştüğü günümüzde, kültür olgusu da bir diplomasi çeşidine,

hatta başlı başına bir endüstriye dönüşerek kamu diplomasisinin önemli ve etkin bir aracı olmuştur. Günümüz dünyasında kültür olgusu yalnızca bir duygu meselesi olmayıp, en önemli endüstrilerden birisine dönüşmüştür. Gelişen teknoloji, bilhassa bilişim ve iletişim teknolojilerindeki yenilikler, yeni, etkin, hızlı ve çok kolay ulaşılabilir, günün her anında bireyle birlikte olan dijital araç ve platformlar; kültürü geleneksel anlam ve özelliklerinden bir başka yere taşımıştır.

Bu çerçevede Türkiye, son yıllarda dünya dizi ihracatı pazarında ikinci ülke olmuştur. Uluslararası öğrenci hareketliliğinde Türkiye’nin öneminin artmasından tutun da ülkemizi ziyaret eden turistlerin bugünkü sayılara ulaşmasında, Türk dizilerinin önemli katkısı olduğu söylenebilir. Her şeyden önce görsel sanatlar üzerinden gerçekleşen tanıtım faaliyetleri, kendi kendini finanse edebildiği gibi ülke ekonomisine katkı sağlaması ve yüksek bedelli tanıtım faaliyetlerinden daha etkili olması yönleriyle büyük avantajlara sahiptir. Ortadoğu’da, Orta Asya’da, Latin Amerika, Balkanlar ve Afrika’da, Türk dizileri üzerinden hatırı sayılır bir kamuoyu oluşmuş, milyonların zihninde bir Türkiye algısı ve merakı gelişmiştir.

Türkiye, insani yardım konusunda ekonomik olarak dünyanın en güçlü devletlerini bile geride bırakarak çok ciddi mesafeler kat etti. Birçok mazlum halkların gönüllerini fethetti. Ancak diğer taraftan çok büyük bütçeler ayrılmasına rağmen Kıbrıs gibi yerlerde kamuoyunu kazanmakta ülke olarak güçlük çekiyoruz. Bunu nasıl yorumlamalıyız?

Çeşitli fonların, çıkar gruplarının, özel sömürgeci zihniyetlerle kontrol altında olan vakıfların sizin aleyhinize yapacağı çalışmalar ile mücadelede çok derin ve teknik çalışmak gerekiyor. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de bu anlamda maalesef benzer sıkıntılar vardır. En başta Rum tarafının Avrupa Birliği'nden aldığı güç ile ve müesses nizamın kurduğu kontrol noktaları ile adada önemli çalışmalar yürütülmektedir. Sürekli göç verilen bir ada olarak dışarıya gidenlerin insan kaynağı ve ekonomik güçle birlikte gitmesi adaya kan kaybettirmektedir. İdeolojik sistemlerin arkasına sığınan Yunanistan'ın geçmişten bugüne adayı bir Helen adası konumuna getirmek üzere kullandığı çeşitli enstrümanlar vardır. Özellikle gençler nezdinde; barış, sevgi, adallık, insan hakları, cinsiyetçi yaklaşımlar

vs. çeşitli konuları süsleyerek halkı yanlış yönlendirme noktasında çabalar sarf etmektedir. İşte böyle durumlarda devletin diplomat ve bürokratlar ile yapılabilecek çalışmaları sınırlıdır. Çok daha köklü tecrübeleri olan sivil toplum örgütlerinin orada yerel dokuya uygun olarak, vatandaşla iç içe yaşayacak şekilde etkileşim içinde olması lazım. Anadolu'dan ilham alan, huzur ve refah içinde birlikte yaşama tarzını uygun bir yöntemle aktarabilmesi, geliştirebilmesi ve buna ilişkin bir iletişim lisanını bulması gerekiyor.

Türkiye'nin kamu diplomasi faaliyetleri sırasında en çok zorlandığı konu başlıkları neler?

Türkiye, her alanda geliştirdiği uluslararası kamu diplomasisi faaliyetleri açısından başarılı bir performans sergilemektedir. Yine de rakiplerine göre dezavantajları vardır ve zorlandığı konular olacaktır. Çünkü ilkelere olan, davası olan, her şeyin mübah olmadığı ve sınırları olan bir medeniyet yürüyüşü içinde hedeflerini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Halbuki rakiplerin durumu öyle mi? Para, kadın, makam, mevki, çıkar veya her türlü tehdit ve şantajla kontrol mekanizmalarını kolayca geliştirebilmektedir.

“

Mesele mezunlarınızı takip etmek değil, mezunlarınızla iletişim içinde olmak olmalıdır.

Amerika'da, Avrupa'da, körfez ülkelerinde veya dünyanın başka bölgelerinde Türkiye aleyhinde pek çok sistemli propaganda yürütülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti imparatorluk bakiyesi bir ülkedir. Onlarca devletin içinden çıktığı, büyük devletlerin dışarıdan geliştirdiği fitne ve ayrımcılık politikaları çerçevesinde oluşturduğu bir gelenek ve insan kaynağı mevcuttur. Geçmişte Ermeni lobisi, PKK lobisi, çeşitli ırkçı ayrımcı gruplar ve şimdilerde FETÖ'den dolayı kaçan grupların o devletler nezdinde kurduğu ahlaksız lobi faaliyetleri ile ülkemiz aleyhinde çalışmalar yürütülmektedir. En az 2-3 asırlık yürütülen bir çalışmanın son şeklidir. Sonunda zaferin bizim olacağı aslında insanlık tarihinden itibaren başlayan bir rekabetin gelişmiş şeklidir.

Yeryüzünde ilk günden itibaren İblis'in Yaratıcıya olan isyanı ile başlayan, hadsizce meydan okuyan ve kıyamete kadar devam edecek olan Hak ile batılın mücadelesidir bu. Dolayısıyla kamu diplomasisi adı altında şeytani mekanizmaların en sofistike araçları kullanıldıkça sürekli karşılıklı rekabetin başarı kriterleri de güncellenmektedir.

Her toplumun içine sızmış ve küresel anlamda birbiriyle entegre, şeytandan daha şeytan-

laşmış, kan-barut-gözyaşı ve acılarla beslenen, tüm dünyayı hakimiyeti içine almaya çalışan bu büyük kavganın içinde milletimiz ve devletimiz temiz pınarlarını akıtmaya, selamı yani barışı yaymaya devam etmektedir. Haklı olmamız bir bedel ödemememiz anlamına gelmiyor. Her idealin bir maliyeti vardır. O bedel neyse milletimiz hep ödedi, bundan sonra da ödeyecek. Dikensiz gül bahçesi hayal etmediğimiz sürece pek çok acılar yaşansa da, sonu hayır ile tamamlanacak. İnşallah bütün dünyaya gül kokusunun yayılmasını sağlayan bir millet olarak bu büyük mücadelede hep birlikte yerimizi tam kadro almamız gerekiyor.

Sayın Bakanım, Ülkemizdeki Uluslararası öğrenci sayısı her geçen yıl artıyor. Bu öğrencilerin ülkelerine döndüklerinde Türkiye ile ilişkilerinin devam edip etmediğini takip edebileceğimiz ve tam anlamıyla işleyen bir mekanizmamız hala yok diye biliyoruz, bu bağlamda yapılan çalışmalar nelerdir?

Geçmiş 1990'lı yıllara dayanan, 2012 yılından itibaren de Türkiye Bursları adını alan uluslararası burs programıyla her yıl dünyanın dört bir yanından yaklaşık 5 bin uluslararası öğrenci ülkemizde yükseköğre-

”

Bugüne kadar otuz ülkede otuz dört mezun derneğinin kuruluşuna destek verilerek, elliden fazla ülkede doksan altı mezunlar buluşması düzenlenmiştir.

nim görmektedir. Türkiye Bursları programını Bakanlığımıza bağlı Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığımızca başarıyla yürütülmektedir.

Türkiye Bursları Programını sadece lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde uluslararası öğrencilere sunulan bir eğitim imkânı ya da kamu diplomasisi aracı olarak değerlendirmek eksik olur. Dünyanın çok farklı ülkelerinden gençlerimiz, yalnızca ülkemizi ve kültürümüzü tanımakla kalmayıp, kendi aralarında da uzun yıllar devam edecek sürdürülebilir ilişkiler kuruyorlar, kaynaşıyorlar. Bu durum tam da bizim Yunus'un **gelin tanış olalım işi kolay kılalım** anlayışının en somut örneği. Çünkü bu öğrencilerimizin her biri ülkeleriyle ülkemiz arasında bir köprü olmanın yanında, burada birlikte eğitim aldıkları dünyanın farklı coğrafyalarından arkadaşlarıyla kurdukları dostluklarla ülkeleriyle başka ülkeler arasında da istikbalde çok farklı alanlarda kurulacak pek çok yeni ilişkinin de mimarı olma imkânını ülkelere taşıyorlar. Böyle bir beşerî kapasite ile ülkemiz, küresel ölçekte diplomasiden ticarete uluslararası alanda tesis edilecek yeni ilişkilere de önemli bir katkı vermiş oluyor.

Mezun öğrencilerimizin ülkemizle ve kendi aralarındaki ilişkiyi, iletişimi ve işbirliğini sürdürmek ve geliştirmek amacıyla her bir ülkenin mezunları, Yurtdışı Türkler ve Ak-

raba Toplulukları Başkanlığımızın da (YTB) katkılarıyla kendi mezun derneklerini kuruyorlar. Zaten mesele mezunlarınızı takip etmek değil, mezunlarınızla iletişim içinde olmak olmalıdır. Siz bu iletişimi farklı yollarla yapabilirsiniz. Bu iletişimi yurtdışında Türk filmleri haftaları, spor müsabakaları, Türkiye günleri, güzel Türk yemekleri sunan restoranlar, ticari ilişkilerde bu arkadaşlarımızı desteklemek, iş dünyamızın çatı örgütleri, STK'lar ve firmalarımızla ilişkilendirmek vb. pek çok yolla iletişimi ve ilişkileri sürdürmek mümkündür. Bazı ülkelerde bunun çok güzel uygulandığını görüyoruz. Bu güzel örneklerin diğer ülkelerde de örnek alınmakta olması da ayrı sevindirici bir olaydır. YTB tarafından bugüne kadar otuz ülkede otuz dört mezun derneğinin kuruluşuna destek verilerek, elliden fazla ülkede doksan altı mezunlar buluşması düzenlenmiştir. Ayrıca YTB aralarında devlet başkanları, başbakanlar, bakanlar, rektörler, iş insanları, büyükelçiler olan yüz elli binden fazla Türkiye mezununa ulaşmış ve iletişim halindedir.

Sayın Bakanım, verdiğiniz detaylı cevaplardan müstefid olduk. Zevkle okunacağını düşündüğümüz bir sohbet oldu. Cihannüma Dergi'ye vakit ayırdığınız için tekrar teşekkürlerimizi sunarız...

Kamu Diplomasisi Aracı Olarak TİKA'nın Kırgızistan'daki Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi

DR. ADİL AKTAŞ

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Günümüz yeni dünya düzeninde, insan davranışlarından toplumsal yapıya ve hatta devlet yapısına kadar birçok konuda, tarihte hiç olmadığı kadar hızlı değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler, teknolojinin ve kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve kullanım alanının yaygınlaşması ile eş zamanlı gerçekleşmektedir. Küreselleşmenin başaktör olduğu bu süreçte katalizör görevi yapan teknoloji artık sadece nicelik olarak daha fazla kullanıcıya ulaşmakla kalmayıp, niteliksel olarak da sürekli gelişmekte, insan hayatında daha fazla yer tutarak doğrudan yaşam tarzına etki etmektedir.

Toplumsal yapının sanayiye dayalı üretimden bilginin üretimi ve yayımı temelli bir toplum çeşidine evrilmesiyle başlayan bu yeni düzende toplumlar artık daha fazla iletişim ve etkileşim içerisinde bulunmaktadır. İnsanların gündelik yaşamında görülen değişikliklerin toplumsal boyuta ulaşmasıyla yaşanan bu değişimler, ülkelerin tek başına üstesinden gelemeyeceği terör, düzensiz göç, kıtlık, küresel iklim değişiklikleri, pandemi vb. sorunların çözümünde birlikte hareket etme zorunluluğunu ortaya çıkarmakta ve böylece toplumlar birbirine daha yakın, daha bağımlı, yönlendir(il)meye ve etkileşime açık hale gelmektedir. Bu da devletlerin diplomasi anlayışını doğrudan etkilemekte, sert güç, gizlilik esasına dayalı bildiri, muhtıra veya inisiyatif gibi geleneksel diplomasi uygulamalarının yanı sıra daha açık, hesap verilebilir, çoğulcu, sivil toplumun aktif kullanıldığı ve yumuşak gücün uygulandığı kamu diplomasisi anlayışının benimsenmesini zorunlu hale getirmektedir.

Kuşkusuz, diplomatik faaliyetlerin temelinde devletler arasında devam eden etkileşim, güç ve üstün çıkma mücadelesi olduğu için tarih boyunca devletler bu sürecin en önemli aktörleri olmuşlardır. Ancak bugün gelinen noktada yaşanan gelişmeler devleti diplomasinin başaktörü olmaktan çıkararak kamuya yaklaştırmış, yeni araçlar ve aktörler bu faaliyetlerde öne çıkmıştır. Bu araç ve aktörler içerisinde sivil toplum kuruluşları, düşünce kuruluşları, uluslararası örgütler, eğitim faaliyeti ve kültürel faaliyet yürüten kurumlar, medya kuruluşları, spor kulüpleri, sanatçılar, kanaat önderleri, markalar vb. sayılabilir. Bu araç ve aktörler kimi zaman devlet tarafından kullanılarak partner veya yardımcı pozisyonunda, kimi zaman da tamamen özerk olarak kamu diplomasisi sürecinde yer almaktadır.

Türkiye’de kamu diplomasisinin aktif olarak uygulanabilmesi 2000’li yıllarla birlikte mümkün olmuştur. Uzun yıllar darbelerle, siyasi ve ekonomik krizlerle mücadele etmek zorunda kalan Türkiye, bu dönemle birlikte yeni atılımlara girerek birçok alanda belli bir gelişmişlik düzeyine ulaşmıştır. İmajın, hakikatin önüne geçtiği dünya siyasetinde daha etkili ve görünür olmak için “köprü değil merkez ülke, vizyoner ve çok boyutlu dış politika, proaktif diplomasi, ritmik diplomasi, model ülke, akıl ülke, donör ülke, bölgesel süper güç, küresel aktör, medeniyetler beşiği vb.” söylemlerle hem ekonomik, askeri ve teknolojik üstünlük sağlamaya, hem de tarihi birikim ve kültürel derinliğinden beslendiği değerleri yaşatmaya ve yaymaya yönelik bir dış politika yürütmeye başlamıştır. Bu dış politikayı da yumuşak güç ve kamu diplomasisi temelli oluşturarak devletler arası ilişkilerde geliştireceği politikaları bu anlayışa göre düzenlemektedir. Hatta yeni dönem Türk dış politikası ve kamu diplomasisi birbiri içine girmiş, kamu diplomasisi dış politikanın en önemli araçlarından biri haline gelmiştir.

Türk kamu diplomasisinde devlet, kendi kurum ve kuruluşlarıyla uygulama sürecine doğrudan dahil olduğu gibi STK’lar, düşünce kuruluşları, kanaat önderleri vb. aracılığıyla dolaylı yollardan destek vererek bu sürecin amaca uygun bir şekilde sürdürülebilmesini sağlamaktadır. Bu kurumlar içerisinde Türkiye’nin en önemli kamu diplomasisi uygulayıcı kurumu TİKA’dır. TİKA 1992 yılında kurulmuş olmakla birlikte 30 yıllık ömrünün ilk on yılında düşük bir performansla varlığını sürdürmüş, ancak hizmet içeriği, kurumsal kapasite ve hizmet alanı bakımından son 20 yılda atağa kalkarak dikkatleri üzerine çekmiştir. İlk 10 yıl yurtdışında 12 temsilciliğe sahip olan TİKA’nın son 20 yılda 50 temsilciliği daha açılmış olup; mevcut ofis sayısı 62’dir. İlk on yılında düşük bir performans göstermesinin nedeni olarak, Sovyetlerden ayrıldıktan sonra yeni bir sürece giren Orta Asya Cumhuriyetleri’nin devletleşme ve kurumsallaşma sü-

2011’de TİKA’nın adındaki “kalkınma” kelimesinin “koordinasyon” olarak değiştirilmesi ve 2018’de Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlanması, Türk kamu diplomasisinin yönünü göstermesi açısından manidardır.

TİKA, faaliyetleriyle tarihi ve kültürel arka planı canlandırmakta ve Türkiye'ye karşı sevgi ve sempatinin artmasına katkı sağlamaktadır.

reçlerini kolaylaştırmak, yeniden yapılanma, uyum ve kalkınma ihtiyaçlarına cevap vermek, kültürel erozyona uğramadan kendi kimliklerini ve siyasi haklarını korumalarını sağlamak amacıyla ani bir devlet refleksiyle yeni kurulmuş olması gösterilebilir. Ayrıca dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Orta Asya'ya yönelik çabalarıyla uyumlu olarak faaliyete başlayan TİKA'nın Özal sonrası dış politikadaki değişimlerden etkilenmesi ve koalisyon hükümetleriyle yönetilen Türkiye'nin o yıllarda, içerisinde bulunduğu ekonomik ve siyasi problemlerden dolayı enerjisini ve dikkatini başka alanlara yöneltmiş olması TİKA'nın geri planda kalmasına neden olarak gösterilebilir.

Kurulduğu yıllarda Orta Asya başta olmak üzere Kafkaslar, Balkanlar ve Afrika'daki birkaç ülkede kalkınma yardımı şeklinde faaliyet yürüten TİKA, yeni yapılanmalarla Türkiye'nin adını uluslararası düzeye taşımış ve "dünyanın en cömert ülkesi" unvanını almasını sağlamıştır. Dış politikada sürekli değişen koşullar ve yeni ihtiyaçlar çerçevesinde bir yandan kurumsal gelişimini de tamamlamaya çalışan TİKA, iyileştirmeye açık boyutlarıyla da dikkat çekmekte ve aynı zamanda kendini inşa etmeye devam etmektedir. Kurumun yeni yapılanmalara giderek yapmış olduğu revizyonlar, kurumsallaşmasını sağlayabilme ve kendini inşa etme adına atmış olduğu adımlar olarak kabul edilebilir. İlk olarak 1992'de Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak kalkınma yardımı sağlamak amacıyla ve "Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı" adıyla kurulan kurumun, 1999'da Başbakanlık'a bağlanması bu revizyonlardan ilki olmuştur. 2011'de kurumun adındaki "kalkınma" kelimesinin "koordinasyon" olarak değiştirilmesi ve 2018'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlanması, Türk kamu diplomasisinin yönünü göstermesi açısından manidardır. Türkiye'nin tanıtımında önemli bir yere sahip olan Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde faaliyetlerine devam edecek olması ve önceleri nakdi olarak yapılan kalkınma yardımlarının artık proje tabanlı faaliyetlere dönüştürülmesi, TİKA vasıtasıyla Türkiye'nin, kamu diplomasisi faaliyetlerinde en iyi sonuca ulaşmak istediğinin göstergesidir.

Yapılan faaliyetler incelendiğinde TİKA'nın, faaliyetlerini BM'nin bin yıllık kalkınma hedefleriyle önemli ölçüde örtüşen doğrultuda şekillendirdiği görülmektedir. TİKA bu hedefler doğrultusunda idari, sosyal, ekonomik altyapıların ve üretim sektörlerinin geliştirilmesi, toplumlararası iletişimin, barış ve kültürel işbirliğinin sağlanması, acil insani ve sosyal yardımlar şeklinde faaliyet yürütmektedir.

TİKA'nın yapmış olduğu tüm faaliyetlerde asıl amacın, farklı platformlarda ifade edildiği üzere "vakıf medeniyetini temsil ederek dost, soydaş, dindaş ve komşu coğrafyalar başta olmak üzere dünyadaki sorunların çözümüne

katkı sunmak” şeklinde tanımlanması mümkündür. Türkiye’nin Girişimci ve İnsani Dış Politikası¹ ile de uyumlu şekilde tüm dünyada daha adil koşullar oluşturulması ve mağdurların kollandığı, sistemik sorunların ortadan kaldırılmaya çalışıldığı bir dünya düzenine geçilmesi, Türkiye’nin son dönemde asıl politik önceliği olmuştur. BM dahil bir çok platformda “dünya beşten büyüktür” vb. çıkışlarla resmen vurgulanan girişimci ve insani dış politika söylemi, sığınmacı politikası ve tahıl koridoru örneklerinde görüldüğü üzere fiili olarak eyleme de dönüştürülerek tutarlı bir gerçeklik yakalamıştır. Bu yaklaşımın uluslararası ilişkiler bağlamında beklenen çıktılarının, Türkiye’nin dış politikasını çeşitlendirmek, beslemek ve yumuşak güç üreterek faaliyet yürütülen ülkelerde tarihsel, kültürel ve toplumsal bağları güçlendirerek, uygulanacak politikalara uygun zemin hazırlamak olduğu söylenebilir. Böylece TİKA, faaliyetleriyle tarihi ve kültürel arka planı canlandırmakta ve bu anlamda Türkiye’ye karşı sevgi ve sempatinin artmasını sağlamaktadır. Bu anlamda yapmış olduğu faaliyetler TİKA’yı, kalkınma yardımı yapan diğer ülke kuruluşlarından ayırmaktadır. Öyle ki bu kuruluşlar genelde, jeostratejik çıkarları geliştirmek, ülke ve bölgesel ittifakları güçlendirmek için yakın coğrafyalarında ve tarihsel ilişkileri bulunan eski koloni ülkelerinde, yeraltı kaynaklarına, stratejik öneme veya enerji hatlarına sahip donör ülkelerde faaliyetlerini yoğunlaştırmaktadırlar. TİKA ise “*Türk Tipi Kalkınma Modeli*” oluşturarak karşılık beklemeden, çıkar ilişkisinden uzak, barışa, huzura ve insanlığa hizmet boyutuyla anlamlandırılacak faaliyetler yürütmektedir. Buradaki “*karşılık, çıkar*” yaklaşımını, sömürge amaçlı yer altı kaynaklarının, doğal zenginliklerin veya insan gücünün elde edilmesi şeklinde yorumlamak gerekmektedir. Çünkü yürütülen faaliyetler sonucunda ülkelerle ekonomik, tarihi, kültürel vb. yakınlığın sağlanması bir çıkar değil, kamu diplomasisinde ulaşılmaya hedeflenen beklendiği bir davranıştır.

TİKA’nın faaliyet coğrafyasına bakıldığında farklı kültür, din, dil, etnik gruplara sahip birçok ülkede sömürü anlayışından ve menfaat beklemeden özellikle acil insani ve sosyal yardım sektöründe faaliyet yürütmekle birlikte, tarihi ve kültürel arka planını canlandırabileceği, dolayısıyla da bu açıdan kendine yakın hissettiği Orta Asya, Kafkaslar, Balkanlar, Orta Doğu ve Afrika ülkelerini öncelendiği görülmektedir. Kurulduğu ilk yıllarda sadece Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Tacikistan, Özbekistan, Gürcistan, Moğolistan, Moldova, Bosna-Hersek, Ukrayna-Kırım, Kosova Afganistan, Etiyopya, Arnavutluk ve Kafkaslar’da faaliyet yürütmüştür.

¹ <https://www.mfa.gov.tr/dis-politika-genel.tr.mfa>

Sonraki yıllarda TİKA, hedef ülkelerin tüm kurumlarıyla koordineli bir şekilde projeye dayalı koordinasyon sağlayıcı bir kurum kimliği kazanmıştır.

İlk 10 yıl yurtdışında 12 temsilciliğe sahip olan TİKA'nın son 20 yılda 50 temsilciliği daha açılmış olup; mevcut ofis sayısı 62'dir.

Sonraki yıllarda ise TİKA, Türkiye'nin izlemiş olduğu yeni insani dış politika anlayışına ve önceki yıllarda edindiği kurumsal tecrübe birikimine bağlı olarak, çoğunlukla sponsorluk ve aynı hibe desteği şeklinde yapılan kalkınma yardımı yerine ülkenin tüm kurumlarıyla koordineli bir şekilde projeye dayalı koordinasyon sağlayıcı bir kurum kimliği kazanmıştır. Bu dönüşümle birlikte, Türkiye'nin yeni dış politikasını sürekli besleyerek kamu diplomasisi yürüten diğer kurumlarla işbirliği içerisinde faaliyet yürütmeye başlamıştır. Nihayetinde TİKA ve diğer kurumlar tarafından ortaya konan performans, Türkiye'yi "dünyanın en cömert ülkesi" seviyesine ulaştırmıştır.

Türkiye'nin gelişmişlik düzeyinin ve yeni dış politikasının yanında, inancına ve kültürel yapısına dayalı paylaşımcı bir geleneğe sahip olması, kamu diplomasisi uygulamalarını kolaylaştırıcı etkenler olarak vurgulanabilir. Ayrıca sahip olduğu Osmanlı geçmişi, faaliyet yürütülen ülkelerdeki kültürel varlıkların korunmasına ve halkın gönlünün kazanılmasına, dolayısıyla da kamu diplomasisi yürütülebilmesine imkan sağlamaktadır. Ancak Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konumu dolayısıyla sürekli saldırılara maruz kalması, Türk kamu diplomasisi karşısında bir sorun oluşturmaktadır. Ayrıca kolaylaştırıcı bir unsur olarak yukarıda bahsi geçen Osmanlı geçmişi, uluslararası düzeyde zaman zaman Türkiye'nin imajının zedelenmesi için kullanılmakta, İslamofobi adı altında korku ve endişe ortamı oluşturularak Türkiye'nin dış politikası kısıtlanmaya çalışılmaktadır. Bu da Türkiye'nin, faaliyetlerinde daha dikkatli, duyarlı, akılcı, somut veriler elde edebileceği ve olumlu dönüt alabileceği adımlar atmasını gerekli kılmaktadır.

Türkiye'nin genel çerçevede kamu diplomasisi uygulamalarını kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı unsurlar olduğu gibi, Kırgızistan'da da bu tür unsurlar bulunmaktadır. Kırgızistan ile Türkiye'nin tarihi ve kültürel ortaklığa sahip olmaları, Türklerin atayurdunun bu topraklar olması, Türkiye'den bakıldığında bu toprakların Türk Dünyası'nın bir parçası olarak algılanması, tüm bu gerekçelerden dolayı da Türkiye'nin, Kırgızistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olması kolaylaştırıcı unsurlar olarak sayılabilir. Ancak, Türkiye ile tarihsel birlikteliği olan Kırgızistan'ın daha yakın zaman diliminde SSCB'nin idaresinde yönetilmiş olması, bağımsızlıktan sonra da devlet kadrosunda ve halk içerisinde SSCB eğitim sisteminde yetişmiş ve dolayısıyla da Rusya'ya yakınlık hissedilen önemli bir kitlenin bulunması, Rusya'nın ve Rusçanın bu topraklarda ağırlığının hissedilmesi, Türkiye'nin Kırgızistan'a yönelik faaliyetlerinde zorlaştırıcı etken olarak gösterilebilir. Ayrıca bağımsızlıkla birlikte kültürel

ve dini yönden çok farklı Batılı ve Doğulu ülkenin, dikkatlerini bu ülkeye yöneltmeleri ve burada misyonerlik adı altında faaliyet yürütmeleri de Türkiye'nin alanını kısıtlamaktadır.

Her ne kadar faaliyetleri zorlaştırıcı unsurlar olsa da Türkiye TİKA başta olmak üzere birçok kurumuyla Kırgızistan'da faaliyetlerini yürütmektedir. Hatta Kırgızistan'da ABD'den sonra en fazla faaliyet yürüten ülke Türkiye'dir. Türkiye'nin 1991'de resmi olarak Kırgızistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk devlet olması ve 1992'de Ankara ve Bışkek'te karşılıklı Büyükelçiliklerin açılmasıyla başlayan ikili ilişkiler, iki ülke bürokratları arasında imzalanan işbirliğine yönelik anlaşmalarla, resmi temas ve ziyaretlerle sürekli canlı tutulmuştur. Ancak Türkiye'nin yakın geçmişinde yaşanan 15 Temmuz kalkışmasının müsebbibi olan FETÖ yanlılarının Kırgızistan'da muhafaza edilmesi ve eğitim kurumlarına destek verilmesi dolayısıyla ilişkilerde Sayın Erdoğan tarafından ifade edildiği gibi "kısmi duraklama" yaşansa da Kırgızistan'da siyasi yapının değişmesiyle birlikte ikili ilişkiler ve faaliyetler yeniden sürdürülmeye başlanmıştır.

TİKA'nın Kırgızistan'a yönelik faaliyetlerinin, diğer ülkelerde yapılan çalışmalarla benzer sektörlerde olduğu görülmektedir. Sosyal ve idari alt yapıların geliştirilmesine yönelik sektörler sırasıyla eğitim, sağlık, huzurevi ve yetimhanelere yönelik çalışmalar, işsizlikle mücadele, su ve sanitasyon çalışmaları, sivil topluma destek çalışmaları şeklindedir. Ekonomik altyapıların üretim sektörlerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerde ise ticari ve mali sektör, tarım, hayvancılık, teknoloji, enerji ve bilişim, turizm ve ulaştırma, ormancılık olarak sıralanmaktadır.

Kırgızistan'da eğitim veren okulların büyük bir çoğunluğunun SSCB zamanından kalma eski binalar olması, yeni eğitim sistemiyle yetişen genç eğitimcilerden ziyade eski eğitim sistemini uygulayan kadronun eğitime yön vermesi, binaların donanım ve altyapı bakımından yetersiz olması vb. durumlar, yeni eğitim kurumlarının açılmasını, eskilerin revizyonundan geçirilmesini, uzman eğitimci kadroya yönelik tecrübe paylaşımının yapılmasını, eğitim kurumlarının donanım açısından desteklenmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle TİKA bu alanda yoğunlaşarak eğitim kalitesinin yükseltilmesine yönelik çok sayıda proje gerçekleştirmiştir.

Ekonomik altyapıların ve üretim sektörlerinin geliştirilmesine yönelik olarak da çok yoğun faaliyet gerçekleştirildiği görülmektedir. Nüfusunun %30,39'u 0-14 yaş; % 55,72'si 15-54 yaş aralığında olan Kırgızistan'da, hem yeni yetişecek nesile, hem de aktif iş hayatında yer almaya uygun nüfusa yönelik iş imkanı oluşturacak girişimlerde bulunmaktadır. Türkiye'nin üretime dayalı ekonomik tecrübesini paylaşmaya yönelik eğitim programları, konferanslar, seminerler, gezi programları vb. organi-

Kırgızistan'da ABD'den sonra en fazla faaliyet yürüten ülke Türkiye'dir.

ze edilmekte veya destek sağlanmaktadır. Üretim yönelik yeni fiziki ortamlar oluşturulmakta mesleki eğitimler verilmekte, aynı zamanda teknik donanım desteği sağlanarak kapasitelerinin artırılmasına ve ülkedeki işsizliğin azaltılmasına yönelik adımlar atılmaktadır.

Sağlık sektöründe de özellikle altyapı ve kurumların fiziki donanımları yetersizdir. Sağlık personeli açısından, eğitim sektörünün aksine, SSCB zamanında yetişen doktorların bilgi ve tecrübe düzeyleri yeterliyken sonradan yetişen yeni nesil sağlıkçıların önemli bir kısmında bilgi ve tecrübe eksikliği görülmekte, bu da vatandaşların sağlık personeline olan güvenini sarsmaktadır. Bu yüzden TİKA, nüfusun önemli bir kısmının yaşadığı şehir olan başkent Bişkek başta olmak üzere, ülkenin farklı bölgelerinde sağlık merkezleri, hastane, ambulans, teknik teçhizat vb. sağladığı gibi nitelikli sağlık personelinin yetişmesi için eğitim programları düzenlemektedir.

TİKA'nın Kırgızistan'da aktif olmadığı ve az sayıda faaliyet yürüttüğü sektörlerin başında acil insani ve sosyal yardımlar gelmektedir. Ülkede yaşanan bir etnik çatışma ve doğal afetten başka acil müdahaleyi ve insani yardımı gerektirecek bir olay yaşanmadığından bu alanda fazla faaliyet gerçekleştirilmemiştir. Üstelik Türkiye kaynaklı sivil toplum kuruluşlarının ramazan ve kurban organizeleri, yakacak, elbise vb. acil insani ve sosyal yardımlarda bulunarak bu ihtiyacı gidermeleri de TİKA'nın bu alana yoğunlaşmama nedeni olarak gösterilebilir. Ülkenin hemen her bölgesinde çok sayıda akarsuyun varlığı da suya duyulan ihtiyacı ve su-sanitasyon çalışmalarını minimuma indirmiştir.

TİKA, 1990'lı yılların başından beri Kırgızistan'da Türkiye adına varlığını sürdürmekte ve ihtiyaç duyulan alanlarda talep doğrultusunda faaliyet yürütmektedir. Peki bu kadar uzun süredir bu ülkede varlığını sürdüren bir kurumun varlığı

Kırgızistan devleti veya vatandaşları tarafından yeteri kadar hissedilmekte midir? Kamu diplomasisinin amaçlarından olan cazip hale getirme, kendi tarafına çekme, olumlu imaj oluşturma, itibar kazanma vb. beklentilerini TİKA, Türkiye adına bu ülkede yeteri kadar sağlayabilmekte midir? Bu soruların cevaplarını verebilmek zordur. Ancak, Türkiye'nin sadece TİKA ile değil birçok kurum ve kuruluşuyla bu ülkede varlığını sürdürmekte olduğunu, dolayısıyla yapılan her faaliyetin, halk nazarında, kurumların ayrı ayrı adlarıyla değil Türkiye'ye mal edilerek anılması ve değerlendirilmesinin beklendik bir davranış olduğunu unutmamak gerekir. Her kurumun ayrı değerlendirilmesi, işin uzmanları veya siyasetçiler tarafından önemsenen veya alakadar olunan bir durumdur.

Ayrıca Kırgızistan'ın uzun yıllar SSCB idaresinde yönetilmesi, bağımsızlıktan sonra Rusya'nın politikaları, Amerika ve birçok Batılı ülkenin faaliyetleri, Çin'in sınır komşusu olması ve yayılmacı politikası gibi etmenler de Türk kamu diplomasisini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle Türkiye her ne kadar Kırgızistan'a özel önem vererek birçok faaliyette bulunmuş olsa bile daha akılcı, uzun süre etkisini devam ettirecek, siyasi otoritelere göre değişmeyen, Türkiye'nin imajına olumlu katkıda bulunabilecek nitelikte, daha halka dönük çalışmalar yürütmelidir. Bu doğrultuda tüm bu çıkarımlardan hareketle TİKA'nın Kırgızistan'a yönelik çalışmalarında mevcut sorunların ve iyileştirilmeye ihtiyaç duyulan konuların şu şekilde sıralanması mümkündür:

Türkiye'nin Kırgızistan'da TİKA vasıtasıyla var olma kapasitesi 1992'den beri çok yoğun olmakla birlikte varlığının farkındalığı istenen düzeyde değildir. Bu konuyla ilgili olarak iletişim alt yapısına dair uzmanlık düzeyinde tedbirler alınmalıdır.

Kırgızistan'da Türkiye algısı daha ziyade bu ülkede yayınlanan Türk dizileri vasıtasıyla oluş-

muş bulunmaktadır. Film sektörünün devletler tarafından yumuşak güç üretmek için yoğun bir şekilde kullanıldığı ve olumlu sonuçlar alındığı düşünüldüğünde Kırgızistan'da diziler yoluyla olumlu bir Türkiye algısının oluşması, iki ülke arasındaki bağları sağlamlaştırma adına faydalı bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ancak genel nüfusun TİKA'nın yapmış olduğu faaliyetlerden yeteri kadar haberdar olmaması, halkın ilgi alanıyla açıklanabileceği gibi TİKA'nın iyileştirmesi gereken bir sorun olarak da değerlendirilebilir.

Kırgızistan'da nüfusun 2,2 milyonu şehirlerde, 4,3 milyonu kırsal kesimde yaşamaktadır. Bu dağılım göz önüne alındığında TİKA'nın faaliyetlerini bu dağılıma göre planlanması daha verimli sonuçlar alınmasını sağlayacaktır. Genç nüfusa yönelik çalışmalar yapıldığı gözlemlense de çalışmaların daha ziyade şehirlerde yoğunlaşması, kırsaldaki faaliyetlerin şehirlere göre daha az sayıda olması Kırgızistan'ın genel sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik durumuyla uyumsuzdur. Çünkü kırsalda yaşayan nüfusun yoğun olmasının yanında, şehir nüfusunun büyük bir bölümü, gerek akrabalık ilişkileri açısından gerekse ekonomik anlamda kırsal ile bağını hala devam ettirmektedir. TİKA faaliyetlerinin, ülkenin bu özel durumu göz önüne alınarak planlanması daha verimli sonuç alınmasını sağlayacaktır.

Kırgızistan'da Türkiye adına faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşları, ticari kuruluşlar, eğitim kurumları vb. arasında koordinasyonun zayıf olması, yapılan faaliyetlerin birbirinden kopuk olmasına neden olmaktadır. TİKA'nın "koordinasyon ajansı" sıfatıyla bu koordinasyonu sağlaması faaliyetlerin belli bir disiplin içerisinde yürütülmesini sağlayacaktır.

TİKA'nın misyonuna bakıldığında "talep odaklı" ve "ülke şartlarına uygun" yani ülkelerden gelen talepler doğrultusunda faaliyet yürütüldüğü görülmektedir. Bu yaklaşım aslında ülkenin gerçek ihtiyacının belirlenerek bu ihtiyaca göre faaliyet yürütülmesi, ihtiyaç duyulmayan alanlara yatırım yapılmaması açısından doğru bir yaklaşımdır. Ancak bu taleplerin, halkın gerçek ihtiyacı mı yoksa yöneticilerin popülist yaklaşımlarından kaynaklanan talepleri olup olmadığı araştırılmalıdır. Aksi halde yapılan faaliyetler halkın ihtiyaçlarına cevap vermekten ziyade yöneticilerin popülaritesine katkı sağlayacaktır. Bu da talep edilen faaliyetlere yönelik detaylı bir fizibilite çalışmasını gerekli kılmaktadır.

TİKA'nın Kırgızistan'a yönelik faaliyetlerinde göz önüne alınması gereken bir başka sorun, Türkiye'nin özellikle 2000'li yıllardan sonra ulaşılmış olduğu yenilikçi, hızlı, esnek, şeffaf bürokrasi anlayışı ile Sovyet düşünce sisteminin ağırlıklı olduğu Kırgızistan bürokrasisinin uyumsuzdur. Bu anlayış farkı faaliyetlerde zorlaştırıcı unsur olabilmektedir.

Kalkınma ajanslarının faaliyetlerine bakıldığında yapılması planlanan projelerin içinin doldurulması, istatistik verisi olmanın ötesinde amaca uygun kullanımının sağlanması ajansların genel misyonudur. Tamamlanan projelerin yetkililere tesliminden sonra amaca uygun kullanımına yönelik veya halka sağladığı kazanıma yönelik takibin eksik olduğu görülmektedir. Bu takibin ve tespitlerin yapılması, daha sonra yürütülecek faaliyetlerin yönünü çizme açısından belirleyici olacaktır.

TİKA'nın Kırgızistan'da yürütmüş olduğu faaliyetlerin Türkiye medyasında veya TİKA'nın faaliyet raporlarında yer almasına karşın Kırgızistan basın ve medya organlarında fazla yer almadığı görülmektedir. Bu durum, TİKA'nın giderilmesi gereken bir eksikliği mi, yoksa TİKA'nın "görünürlük kaygısı taşımamak" şeklinde ifade ettiği misyon veya geleneksel Türk infak kültürünün doğal bir sonucu mu olduğu sorusunu akla getirmektedir. Ancak şu da unutulmamalıdır ki diğer halklar tarafından görünür hale gelmek, fark edilmek, dikkat çekmek, kamu diplomasisinin veya yumuşak gücün hedeflerindedir. Dolayısıyla da bu ülkede yapılan faaliyetlerin yine bu ülkenin medya organlarında yer almasının sağlanması, medya alt yapısının oluşturularak aktif bir şekilde kullanılması, yapılan faaliyetlerin halka ulaştırılması halk nazarında olumlu Türkiye algısını sağlayacaktır.

Ayrıca Kırgızistan, Türkiye tarafından terör örgütü olarak ilan edilen FETÖ yapılanmasının uzun yıllardan beri varlığını sürdürmekte olduğu bir ülkedir. Bu yapılanmanın ülkede kreşten üniversiteye çok sayıda eğitim kurumu bulunmakta ve her yıl çok sayıda öğrenci bu kurumlarda eğitim almaktadır. Ayrıca iş dünyası, ticaret, medya, sanat, bürokrasi vb. birçok alanda faaliyet yürüten bu yapılanma, çok geniş bir kitleye hitap ettiğinden, Türkiye'nin TİKA veya diğer kurumları vasıtasıyla Kırgızistan'a yönelik yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetlerini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla da diğer ülkelerde daha kısa sürede ve zahmetsiz elde edilebilecek sonuçlara ulaşabilmek, Kırgızistan'da uzun sürede ve zahmetli bir şekilde mümkün olmaktadır. Söz konusu yapılanmanın yıllardır bu ülkede sürdürmüş olduğu faaliyetleri, gecikmeli de olsa YTB, Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı vb. kurumların üstlenmesi gelecekteki faaliyetler açısından umut verici olarak değerlendirilebilir.

Bir İnsani Diplomasi Aktörü Olarak Türk Kızılay

DR. KEREM KINIK

Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı

ÜLKEMİZİN güzide kurumlarından Türk Kızılay, bir buçuk asrı aşkın tecrübesiyle doğa ve insan kaynaklı afet bölgelerinde insani yardım çalışmalarına ilk günkü heyecanı, odaklanması ve adanmışlığıyla devam etmektedir. 1868’de Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti (*Mecruhin ve Marda-yı Askeriye-yi Osmaniye’ye İmdat ve Muavenet Cemiyeti*) adıyla kurulan, 1877’de Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti, 1923’te Türkiye Hilal-i Ahmer Cemiyeti, 1935’te Türkiye Kızılay Cemiyeti ve 1947’de Türkiye Kızılay Derneği adını alan Kızılay’ımız, Uluslararası Kızılhaç Kızılay Hareketi’ne mensup bir ulusal dernek olarak “kamu otoritelerine yardımcı” vasfıyla insani çalışmalarda bulunur. Bu çalışmalarını Hareket’in 7 Temel İlke’sini -insanlık, bağımsızlık, tarafsızlık, ayırım gözetmeme, gönüllü hizmet, birlik ve evrensellik- esas olarak yürütür.

Türk Kızılay “Proaktif bir kurum olarak afetlerde ve olağan dönemde ihtiyaç sahipleri ve korunmasızlara yönelik yardım sağlamak, toplumda yardımlaşmayı geliştirmek, güvenli kan teminini gerçekleştirmek ve zarar görebilirliği azaltmak” misyonunu ve “Türkiye’de ve dünyada, insani yardım hizmetinde örnek alınan, insanların en zor anlarında yanındaki kuruluş olmak” vizyonunu

İnsanların ihtiyaçlı olma durumunu ortadan kaldıracak bir yardım modeline, resmî ve sivil aktörlerin görev ve yetki paylaşımları doğrultusunda iş birliği içerisinde görev aldığı bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.

benimsemiştir. İnsani yardım ekosisteminde ve ekosistemin etkileşim hâlinde olduğu toplumsal ve siyasal alanda yaşanan dönüşümlerin ve yenileşim ihtiyacının farkında; geçmişten aldığı köklü mirası çağın ihtiyaçları doğrultusunda yenileyerek güçlendirmekte olan bir kurumdur. Hâlihazırda 2030 Stratejik Planı kapsamında belirlediği 11 amaç ve 45 hedefle “toplumsal dayanıklılığı güçlendirme” ve “güçlü yönetim ve kurumsal güveni geliştirme”ye yönelik çalışmaktadır. Sadece 2021 yılında yurtiçinde 38,5 milyon yurtdışında 8,5 milyon kişi olmak üzere yaklaşık 46 milyon kişiye ulaşan kurumumuz, 17 ülkede bulunan daimî delegasyonlarımızın da katkısıyla 51 ülkede insani yardım desteği sunmuştur.

Yaşadığımız çağ siyasî, askerî, iktisadî, toplumsal ve kültürel pek çok açıdan kırılma noktalarının ve dönüşümlerin yaşandığı, insani yardıma ihtiyaç duyan kırılgan grupların sayısının geçmişe oranla daha yüksek miktarlarda artmakta olduğu bir dönemdir. Dünya üzerinde insani yardıma ihtiyaç duyan kişi sayısının 274 milyonun üzerinde olduğu ve her gün ortalama 20 bin kişinin yaşadığı yerleri terk etmek zorunda kaldığı belirtilmektedir. Son 30 yılda sadece yakın coğrafyamızda bile Balkanlar, Ortadoğu, Orta Asya, Doğu Avrupa ve Kuzey Afrika bölgelerinde sonuçları itibarıyla geniş insan kitlelerini etkileyen insan ve doğa kaynaklı çok sayıda afet gerçekleşmiştir. Suriye örneğinde olduğu gibi kimi karmaşık insani kriz diye tanımlanabilecek bu afetler; çatışma, doğal afet ve hastalık gibi etkenlerin aynı anda veya birbiri ardınca gerçekleştiği, iç içe geçtiği dolayısıyla siyasî, ekonomik ve toplumsal sorunların da aynı anda girift ve uzun süreli bir şekilde yaşandığı durumlar doğurmaktadır. Artık hem insani krizlerin yaşandığı hem de insani krizlerden etkilenen ülkeler -sorunların çok katmanlı ve boyutlu olması nedeniyle- çok yönlü ve çok aktörlü bir yaklaşımla insani krizlere çözüm aramaktadır. Zira gerek sahadaki tecrübelerimiz gerek muhatap olduğumuz paydaşlarla fikir teatilerimiz gerekse insani yardım literatüründeki tartışmalar, insani yardım anlayışında bir paradigma değişikliğine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Temel insani yardım malzemesi sunmanın ötesinde insanların ihtiyaçlı olma durumunu ortadan kaldıracak bir yardım modeline, sadece devletlerin yahut sivil aktörlerin rol aldığı bir çözüm planından öte resmî ve sivil aktörlerin görev ve yetki paylaşımları doğrultusunda iş birliği içerisinde görev aldığı bir yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır. Acil krizlere anlık yanıtlar vermenin ötesinde kaynak, zaman ve personelin verimli şekilde kullanıldığı, krize neden olan sebeplerin bertaraf edildiği, planlı ve stratejik bakış açısında yaslanan bir yaklaşım benimsenmesi ihtiyacının aşikâr olduğu görülmektedir. Nitekim 2016 yılında İs-

tanbul'da gerçekleşen Dünya İnsani Zirvesi'nde mutabık kalınan Nexus (Üçlü Bağ) yaklaşımı insani yardım, kalkınma ve barışın eş zamanlı ve eş güdümlü yürütülmesi üzerinde durmakta, bu yaklaşım da insani alanda sivil ve resmî aktörlerin iş birliğini gerekli kılmaktadır.

Son yıllarda insani alanda sivil ve resmî aktörlerin iş birliğinin, yukarıda bahsedilen ihtiyaca ve farkındalığa binaen, arttığı söylenebilir. Diğer yandan küreselleşmenin fikir, düşünce, mal ve hizmetlerin ve hatta krizlerin transferini kolaylaştıran etkisi de devletlerin menfaatini koruma saikiyle ve resmî tarafları muhatap alarak hareket eden diplomasi aktörlerinin karşısına yeni muhataplar ve yeni gündemler çıkarmıştır. Artık klasik diplomasi aktörlerinin yanı sıra sivil toplum, sanat, ticaret, ekonomi vb. alanlardan muhtelif aktörler de diplomatik süreçlere katılabilmekte ve hatta etkileyebilmektedir. Diplomasi, bu yeni gündem ve muhatapların katılımıyla çeşitlenmiş, kamu diplomasisi, ticaret diplomasisi, kültürel diplomasi ve insani diplomasi gibi alt alanların belirlediği bir alan hâline gelmiştir.

Devletler, askerî yapılar, BM kurumları, Kızılhaç-Kızılay Hareketi mensubu ulusal dernekler, ulusal ve uluslararası STK'lar, şirketler, bireyler gibi çok sayıda aktörün etkileşim hâlinde olduğu küresel insani yardım sistemi çeşitlenen bu diplomasi alanına farklı boyutlarda katılmaktadır. İlk olarak siyasi, askerî, ekonomik krizlerin ve doğal afetlerin yaşandığı, siyasi otoritenin bulunmadığı yahut zayıf olduğu coğrafyalarda sahada bulunma, sahayı tanıma gibi bir yetkinliğe sahip olan insani yardım aktörleri yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde sivil ve resmî aktörlerle muhatap olmakta; bürokratlar sahadaki sivil aktörlerin bilgi, tecrübe ve birikimlerinden faydalanabilmekte, saha verileri ve kanaatler politika yapım süreçlerini etkileyebilmektedir.

İkinci olarak bütçeleri, kurumsal hacimleri, işlem kapasiteleri ve organizasyon kabiliyetleri ile kimi ülkelerde devletin sunamadığı hizmetleri sunan, kırılgan gruplara hem afetlerin yaşandığı akut dönemde acil yardım desteği hem de afet sonrasında yeniden yapılanma desteği veren insani yardım organizasyonları, yaptıkları çalışmalar vasıtasıyla muhatap oldukları halkların, sivil ve resmî aktörlerinin nezdinde ait oldukları ülkenin yumuşak ve akıllı gücüne katkıda bulunmakta, ülkesinin gönül elçisi sıfatını kazanmaktadır. Bu bağlamda takım elbiseli bürokratların bağlı oldukları devletlerin menfaatlerini gözetme maksadıyla formel düzeyde ve ortamlarda yürüttüğü klasik diplomasi alanı, yine temsil edilen ülkenin yumuşak gücünü ve itibarını diğer ülkeler ve toplumlar nezdinde arttırmak üzere bürokrasi dışındaki unsurlardan destek alabilmektedir. Bu veçheden bakıldığında sınır ötesi yardım faaliyetlerinde bulunan

Sınır ötesi yardım faaliyetlerinde bulunan insani yardım kuruluşları birer kamu diplomasisi aktörü olarak görülebilir.

insani yardım kuruluşları birer kamu diplomasi- si aktörü olarak görülebilir. Örneğin Türk Kızılay, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Türkiye Maarif Vakfı gibi sivil ve resmî kurumlar, Türkiye'nin yumuşak gücüne olumlu etkilerde bulunan yardımcı unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

İnsani yardım kuruluşlarının diplomasi ile muhataplığında üçüncü husus ise bizzat kendilerinin birer insani diplomat olarak işlev gördüğü durumlardır. Dünyamızda yaşanan insani krizlere çözüm üretme ve krizden etkilenen nüfusa destek olma konusu, klasik diplomasi aktörlerinin olduğu kadar sivil insani yardım aktörlerinin de gündemini meşgul etmektedir. Dolayısıyla insani yardım aktörleri sahada kendilerini birer diplomasi aktörü pozisyonunda görev yaparken bulabilmekte; ulusal ve uluslararası platformlarda kırılğan insanların sözcülüğünü yapabilmektedirler.

Diplomasi, insani yardım alanına içkin bir işlev olagelmıştır. İnsani yardım çalışanları, sadece insani yardım götürmekle değil, insani yardım ulaştırmak için gerekli diplomasi kanallarını kullanma, insani yardım erişiminin kısıtlandığı bir alanda erişim kanalları açma, muhasara altındaki sivil halkın ihtiyaçlarını karşılama, evlerinden edilmiş kişilerin güvenli transferini ve yerleşimini sağlama, aile bağlarını yeniden tesis etme, uluslararası insancıl hukukun ihlal edildiği durumlarla ilgili aksiyon aldırma ve hatta insani yardım personelinin ve malzemelerinin güvenliğini temin etme gibi hususlarda birer diplomat-yeni tabirle insani diplomat- olarak görev yapabilmektedir. Örneğin kırmızı bayrak ailesinin bir üyesi olan Kızılay, bu ailenin güçlü bir üyesi olarak resmî ve sivil aktörlerin gündemine insani meseleleri taşıma imkânına sahiptir. Kızılay, hâlen güncelliğini koruyan Ukrayna ve Suriye krizi örneklerinde görüldüğü gibi hangi düzeyde ve hangi paydaşlarla irtibat kurulması gerekiyor-

sa kurmakta, karar mercilerini insani sorunların çözümü konusunda etkilemek üzere harekete geçmektedir.

Hayata geçirdikleri insani projeler vesilesiyle ülkelerinin yumuşak gücüne ve itibarına dolaylı destek sunan, dolayısıyla kamu diplomasisine katkıda bulunan insani yardım kuruluşlarının diplomasi aktörlüğü, literatüre 2000'li yıllarda giren ve hatta mensubu olduğumuz Uluslararası Kızılaç Kızılay Federasyonu (IFRC) tarafından formüle edilen insani diplomasi çerçevesinde somutlaşmaktadır. IFRC'nin "*karar vericileri ve kanaat önderlerini temel insani ilkeler ışığında ve her zaman kırılğan insanların menfaati doğrultusunda harekete geçmeye ikna etmek*" şeklinde tanımladığı insani diplomasi yöntemi, insani aktörlerin başvurduğu diplomatik bir araç olarak öne çıkmaktadır. Türk Kızılay, savunmasız insanların çıkarlarını korumak ve yaşanan sıkıntılara çözüm getirmek adına insani diplomasinin ikna, müzakere, savunuculuk ve iş birliği gibi araçlarını kullanmaktadır. Örneğin Türk Kızılay'ın insani diplomasi yoluyla sadece Suriye İnsani Yardım Operasyonu kapsamında Türkiye-Suriye sınırında, Türkiye'de ve Suriye içerisinde açtığı yaşam alanları ve bu alanlar arasında akışı sağlayan insani yardım koridorları 4,5 milyon Suriyelinin hayatta kalabilmesinde kilit bir rol oynamıştır. Kızılay; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, BM, AB, IFRC, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları gibi çok sayıda paydaş nezdinde Suriye halkının temel ihtiyaçlarının karşılanması ve güvenliklerinin sağlanması konusunu gündeme getirmiş, insani diplomasinin ikna, müzakere, savunuculuk ve iş birliği araçlarını kullanarak karar verme yetkisini elinde bulunduran kişileri harekete geçirmiştir. Zikredilen yaşam hattının ve insani yardım koridorunun açılabilmesi bu çabalar sonucunda vuku bulmuş, örneğin Suriye krizi esnasında Halep'ten 30 bin, Doğu Guta'dan

150 bin sivilin tahliye edilmesi sürecinde yoğun ve zorlu bir insani diplomasi trafiği yürütülmüştür.

Kızılay, insani krizlerin yaşandığı uzak yakın tüm coğrafyalarda insani diplomasiyi etkili bir şekilde kullanmaktadır. Yine örnek verecek olursak daha Ukrayna-Rusya arasında savaş başlamadan önce Rusya'ya geçmiş; Donbasslılara insani destek sunulması, Donbass bölgesinde kalan aile üyeleri ile aile birleştirmelerinin yapılması konularında Rusya Kızılhaç'ı, Rusya Dışişleri Bakanlığı, Ukrayna Kızılhaç'ı, Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Donbass'taki devlet yetkilileri ile 2019 yılında görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bir başka vakada da Avrupa'da Bihaç bölgesinde bulunan ve gayriinsani koşulların görüldüğü Vucjak Kampı'nın kapatılması, kampta yaşayan kişilerin daha iyi şartlardaki bir başka yere taşınması için Hırvatistan, Bosna ve Sırbistan taraflarıyla görüşmeler yapılmış; göçmenlerin durumlarının iyileştirilmesi konusunda insani destek sağlanmış, kamplar kurulmuş, parçalanmış ailelerin birleştirilmesi bağlamında çalışmalar yapılmıştır. Kızılay'ın Aile Bağlarını Yeniden Birleştirme (ABYT) Birimi aracılığıyla dosyalarını takip ettiği, ilgili mercilerle görüşmeler yaparak kavuşturduğu ailelerin hikâyesi bile tek başına incelenmeye değer müstakil bir vakadır. Yine savunuculuk ve müzakereler sonucunda dış paydaşlarla birlikte yapılandırılan, geçici koruma altındaki ve uluslararası koruma başvuru veya statü sahibi 1.8 iki milyon ihtiyaç sahibine her ay nakit temelli destek sunan Kızılaykart Programı da başlı başına muazzam bir insani diplomasi başarısıdır.

Burada ifade edilen insani diplomasi girişimleri Türk Kızılay'ın ve diğer insani yardım kuruluşlarının insani diplomasi yoluyla çözüm getirdiği meselelerin çok küçük bir cüzüdüdür. İnsani yardım kuruluşları bir yandan insani diplomasi yoluyla insani meselelere çözümler ararken diğer yandan insanlık adına ulaşılan sonuçlar itibarıyla ülkelerinin saygınlığını arttırmakta, toplum ve kültürler arasında köprü olmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin son yıllarda insani yardım ekosisteminde artan etkinliği de göz önüne alındığında, insani yardım kuruluşlarının Balkanlar, Afrika, Asya, Uzakdoğu vb. muhtelif coğrafyadaki mevcudiyetinin dolayısıyla da ülkemizin kamu diplomasisine katkılarının da ivme göstereceği aşikârdır. Temel hedefi insan ızdırabını dindirmek olan Türk Kızılay da yürüttüğü insani faaliyetlerin dolaylı sonuçları itibarıyla ülkemizin itibarına katkıda bulunmaya devam edecektir.

Türk Kızılay, savunmasız insanların çıkarlarını korumak ve yaşanan sıkıntılara çözüm getirmek adına insani diplomasinin ikna, müzakere, savunuculuk ve iş birliği gibi araçlarını kullanmaktadır.

Kamu Diplomasisinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü: SETA, GMF ve SWP Örnekleri

DR. ÖĞR. ÜYESİ RECEP ŞEHİTOĞLU

KAMU diplomasisi kavramı, özellikle küreselleşme süreciyle birlikte uluslararası ilişkilerin nüvesine yerleşmiştir. Öyle ki 21. yüzyıl, ulus devletlerin dış kamuoylarına ulaşmalarının altın çağı olarak da nitelendirilebilir. Çünkü küreselleşme dünyayı küçültmüş ve iletişim, bilişim, teknoloji ve dijitalleşme gibi kavramlar bu değişimin bir anlamda habercisi olmuştur. Dış kamuoylarına ulaşmak isteyen devletler, bu sebeple artık yegane dış politika uygulayıcısı olan kurumlarını kullanmanın da ötesine geçmenin bir zaruriyet olduğunun bilincine varmışlardır. Nitekim kavram özü itibarıyla sivil alanın uluslararası ilişkilerde ve dış politikada hemen tüm süreçlerin içine çekilmesi zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir.

Kamu diplomasisi sadece ululararası ilişkiler disiplininin bir alanı değildir. Bünyesinde birçok disiplini ve konuyu kapsamaktadır. Bu durum esas itibarıyla küreselleşmenin bir sonucu olarak tezahür etmiştir. Söz konusu disiplinleri ve konuları aşağıdaki tabloda sıralamak mümkündür:

Birçok farklı disiplin ve konuyu kapsayan kamu diplomasisinde elbette aktörlerin sadece devlet mekanizmalarından oluşması, kamu diplomasisine dair çalışmaların kadük kalması ya da başarısızlıkla sonuçlanması anlamına gelebilmektedir. Bu sebeple farklı aktörlerin de bu diplomasi türünde yer almaları gerekliliği ortaya çıkmıştır. Söz konusu bu aktörler; bireyler, hükümet dışı örgütler (NGOs) olarak niteyebile-

Kamu diplomasisi uluslararası ilişkiler disiplini çerçevesinde bir dış politika enstrümanı olarak kullanılan yumuşak güç uygulama alanıdır.

Kamu Diplomasinin İlgili Olduğu Disiplin ve Konular

İşletme Yönetimi	İletişim	Teknoloji	Siyaset Bilimi
Pazarlama	Spor	Psikoloji	Uluslararası İlişkiler
Medya-Basın	Bilgisayar Bilimi	Sosyoloji	Tarih
Halkla İlişkiler	Gastronomi	Savunma-Güvenlik	Turizm
Hukuk	Sağlık	Ticaret-Ekonomi	Kültürel Çalışmalar
Dezenformasyonla Mücadele	Stratejik İletişim	İstihbarat	Dış Kamuoyu
Etkili-İkna Edici Konuşma	İnsani Yardım	Ulus Markalama	Kriz Yönetimi
Yükseköğretim-Akademik-Eğitim	Değişim Programları (Erasmus, Mevlana, Farabi vb.)	Uluslararası Burslar (Türkiye Bursları, Fulbright, DAAD, Eiffel Excellence Scholarship)	Uluslararası Öğrencilik
Diaspora çalışmaları	Lobicilik	Sivil inisiyatifler	Düşünce kuruluşları

ceğimiz sivil toplum kuruluşları/sivil inisiyatifler, akademisyenler, ulusal ve uluslararası şirketler şeklinde ifade edilebilir. Bu anlamda, “Kamu Diplomasinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü: SETA, GMF ve SWP Örnekleri (Recep Şehitoğlu, Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2020)” adlı doktora tezinin yazılmasının amacı, bir sivil inisiyatif olarak değerlendirilen düşünce kuruluşlarının;

1. Kamu diplomasisi tarafında bir aktör olup olmadıkları ve
2. Kamu diplomasisi yapım süreçlerinde üstlendikleri bir rol var mıdır sorularına yanıt arama gerekliliğinin bir sonucudur.

Çalışmada ana yöntem olarak tercih edilen literatür taramasıyla birlikte, konu derinlemesine incelenmiş ve araştırma sürecinde düşünce kuruluşlarının kamu diplomasisi alanında olmalarını destekleyen akademik yayınlara ulaşılmıştır. Söz konusu bu durum, tezin yazımına olan istek ve inancı daha da artırmıştır.

Düşünce Kuruluşlarının Uluslararası İlişkilerdeki Rolü

Almanya merkezli bir düşünce kuruluşu olan Alman Küresel ve Bölge Araştırmaları Enstitüsü’nde (*The German Institute for Global and Area Studies-GIGA*) başkan yardımcısı ve aynı zamanda Hamburg Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Patrick Köllner, 2011 yılında CIGA Focus’ta yayınlanan makalesinde düşünce kuruluşlarına uluslararası ilişkilerde 11 rol atfetmiştir. Düşünce kuruluşları;

1. Bölgesel, ikili, ulusal ve uluslararası ağlar oluşturmak suretiyle insan topluluklarını bir araya getirerek “salon işlevi (*salon function*)” görürler. Öte yandan uluslararası meselelerle ilgilenen farklı mesleklerden profesyonelleri de bir araya getirerek “kişi odaklı iletişim kanallarının (*person-based pipelines*)” kurulmasına katkıda bulunurlar.

Kamu diplomasisi ile ilgili hemen her politikada, düşünce kuruluşlarını bir sivil inisiyatif olarak paydaş olacak şekilde sürece dahil eden devletlerin olumlu sonuç alması kuvvetle muhtemeldir.

Kamu diplomasisi; özü itibariyle yavaş ilerleyen ve sonuçlarının uzun zamana dayalı olmasıyla bilinmektedir.

2. Geleneksel medya, sosyal medya ya da blogları iyi bir şekilde kullanılarak dış politika dahil uluslararası ilişkiler çalışmaları hakkında kamuoyu oluşturabilir, kamuoyunu yeniden şekillendirebilir veya yeni bir söylem inşa edebilirler.
3. Uluslararası ilişkiler hakkındaki bilgi ya da birikimi daha genel kamuoylarına aktarabilir ya da yayabilirler. Kamuya açık forumlar yaparak ya da daha geniş kitlelere hitap edecek yayınlar hazırlayarak ve “araştırma brokerliği (*research brokerage*)” yaparak ilgili akademik bulguları ve değerlendirmeleri akademisyen olmayanların da anlayabileceği biçimde aktarabilirler.
4. Çeşitli medya müdahaleleri ya da forumlar aracılığıyla uluslararası ve küresel meseleler hakkında farkındalık yaratabilir ya da “ulusal ve uluslararası düzeyde gündem oluşturulmasına (*setting national and cross-national agenda*)” katkıda bulunabilirler.
5. “Yarı resmi ya da tam otonom diplomatik ilişkiler (*semi-official track 1,5 or more autonomous track 2*)” geliştirebilirler. Yaklaşmakta olan politika değişimlerini işaret edebilir veya bir takım politika değişimlerini “koklayarak ortaya çıkarabilirler (*sniffing out*)”. Özellikle ikili düzeyde resmi diplomatik ilişkilerin mevcut olmadığı durumlarda önemli olabilecek, “kişi odaklı iletişim kanallarının (*person-based pipelines*)” kurulmasına yardımcı olabilirler.
6. Kamu politikası odaklı rolleri olması dolayısıyla politika yapıcılar için “ikinci görüş (*second opinion*)” sunabilirler.
7. Politika yapıcılarla etkileşime girerek bir takım politika tavsiyeleri sunmak suretiyle dış politika kararlarını veya ulusal bağlamda genel stratejik söylemleri doğrudan etkileyebilirler. Bu rol, “danışmanlık işlevi (*consultancy function*)” olarak kabul edilmektedir.
8. Özellikle yarı otoriter rejimlerde ilgili devletin mevcut veya ortaya çıkmakta olan resmi dış politika pozisyonlarını meşrulaştırmaya yardımcı olabilirler. Bu rol tam olarak “entelektüel amigo (*intellectual cheerleader*)” olmak anlamına gelmektedir.
9. Bazen belirli gündemleri diğer ülkelere ihraç etme kapsamında bir rol oynayabilirler. Bu yolla siyasi partiler, dernekler ve sendikalar gibi diğer ülkelerdeki benzer düşünceye sahip kuruluşlara yardım etmenin yanı sıra demokrasinin de yayılmasına katkıda bulunabilirler.

10. Dergiler yayınlayarak ya da alanlarında uzmanlığa sahip personel istihdam ederek ve ülke içinden ve dışından araştırmacılara burslar sunarak uluslararası ilişkiler ve stratejik çalışmaların oluşturulmasına katkıda bulunabilir.
11. Diplomatik akademiler ve uluslararası ilişkilerle ilgili çeşitli eğitim programları yaparak, stajlar sunarak, üniversitelerde ve diğer kurumlarda yeni nesil uluslararası ilişkiler uygulayıcılarının ve akademisyenlerin yetiştirilmesine yardımcı olarak uluslararası ilişkiler disipliniinde aktif rol alabilirler. Dahası uluslararası ilişkiler alanında eğitim alan yüksek lisans ve doktora öğrencilerine veya genç bilim insanlarına çeşitli eğitim programları düzenleyerek mentörlük edebilirler (Köllner, 2011: 5-6 ve Şehitoğlu, 2021: 41-44).

Yumuşak Güç-Kamu Diplomasisi İlişkisi

Uluslararası ilişkiler disiplini çerperinde bir dış politika enstrümanı olarak kullanılan yumuşak güç uygulama alanı olarak ifade edilen kamu diplomasisinin yukarıda ifade edilen rollerle şüphesiz ilintili olduğu düşünülmektedir. Özellikle küreselleşme ile birlikte vuku bulan gelişmeler, bu rollerin gerçekleştirilmesi için yegane aktör olarak devlet aygıtının tercih edilmesini imkansız kılmaktadır. Nitekim düşünce kuruluşlarının yumuşak güç ve kamu diplomasisi için önemi, Iwanska tarafından 5 farklı madde altında incelenmiştir. Iwanska'ya göre düşünce kuruluşları;

- dış politika uygulayıcılarının karar vermelerini sağlayacak gerekçe sunmanın ötesinde bir takım analizler de yaparak tavsiyelerde bulunurlar,
- dış politika uygulayıcıları ile akademik dünya arasında köprü inşaa ederler,
- dış politika uygulayıcılarının düşüncelerini hem sınyayabilecekleri, hem de kamuoyuna duyuracakları platform oluşturur ya da etkinlikler organize ederler,
- sermaye sahiplerine ya da iş insanlarıyla ve teknolojik çevrelerle iletişim kurma ve etkileşime girme hususunda mevcut yönetimlerin ötesindedirler,
- uluslararası ilişkiler ile ilgili olarak konferans, seminer ya da paneller düzenlemek suretiyle bir anlamda eğitirler (Iwanska, 2017: 2-3 ve Şehitoğlu, 2021: 44-46).

Profesyonel İnsan Kaynağı Sağlayıcısı Olarak Düşünce Kuruluşları

Weaver, uluslararası ilişkiler disipliniinde ve dış politikada düşünce kuruluşlarının rollerinin daha aktif olması gerektiğini ifade eder. Düşün-

Devletlerin daha uzun yol gitmede sivil ruha sahip düşünce kuruluşlarıyla yürüyüp hedefe varması daha kalıcı etkiler oluşturacaktır.

Düşünce kuruluşlarının en çok da insan kaynağı temin etme rolünün hükümetler nezdinde tercih edildiği görülmektedir.

ce kuruluşlarının Weaver'a göre (1989: 568-569); (i) siyasi düşüncenin kaynağı olmak, (ii) politika önerilerinin kaynağı ve değerlendiricisi olmak, (iii) hükümet programlarının değerlendiricisi olmak, (iv) personel/insan kaynağı temin etmek, (v) uzman/bilirkişi hizmeti sunmak şeklinde rolleri bulunmaktadır. Son olarak Abelson, düşünce kuruluşlarını bir yetenek havuzu (*talent pool*) olarak görmekte ve ona göre düşünce kuruluşlarında görev alan uzmanlar birgün hükümette üst düzey görev alma ümidini taşımaktadırlar (Abelson, 2006: 153). Özellikle ABD'deki düşünce kuruluşları üzerinden bir değerlendirmede bulunan Su'ya göre ise (2016: 176) düşünce kuruluşları; (i) siyasi düşüncenin kaynağını oluşturmak, (ii) yeni siyasi fikirlerin başlamasını ve ilerletilmesini sağlamak, (iii) insan kaynağı temin etmek, (iv) kamuoyunu sürekli bilgilendiren ve uzmanlık alanlarıyla ilgili konularda eğitimler vermek, (v) hükümet politikalarını değerlendirmek, (vi) ikinci yol diplomasiyi (*Track II Diplomacy*) takip etmek şeklinde sıralanabilecek altı büyük role sahiptir.

Düşünce kuruluşlarının yukarıda bahse konu rolleri hemen hepsini yerine getirdiğini ifade etmek gerekir. Ancak bu rollerden en çok da insan kaynağı temin etmenin hükümetler nezdinde tercih edildiği görülmektedir. ABD, Almanya ve Türkiye özelinde birkaç örnek vermenin yararlı olacağı düşünülmektedir:

- ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, daha önce Stratejik ve Uluslararası Çalışmalar Merkezi (*The Center for Strategic and International Studies-CSIS*) kıdemli araştırmacısı olarak çalışmıştır.
- CIA Başkanı William J. Burns, daha önce Carnegie Uluslararası Barış Vakfı (*Carnegie Endowment for International Peace*) başkanı olarak çalışmıştır.
- ABD Dışişleri Bakanı Özel Danışmanı Derek Chollet, GMF Başkan yardımcısı olarak çalışmıştır.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, daha önce SETA'da kurucu başkan olarak çalışmıştır.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun, SETA'da İstanbul Genel Koordinatörü olarak çalışmıştır.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu üyesi Burhanettin Duran, SETA Genel Koordinatörü olarak çalışmaktadır.
- Almanya Cumhurbaşkanlığı Ofisinde Dış Politika Direktörü olarak çalışan Thomas Bagger, daha önce SWP'de araştırmacı olarak çalışmıştır.

- Avusturya istihbarat servisinin yeniden yapılandırılması için İçişleri Bakan Danışmanı olarak göreve getirilen Klaus-Dieter Fritsche, daha önce SWP’de Mütavelli Heyet Üyesi olarak çalışmıştır.
- Federal Başbakanlık Direktörü Helge Braun, daha önce SWP’de Mütavelli Heyet Başkan Yardımcısı olarak çalışmıştır.

Köllner, Abelson, Iwanska, Su ve Weaver’ın yaklaşımları dikkate alındığında düşünce kuruluşları üzerine akademik çalışmalara yoğunlaşılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu sebeple söz konusu tez kaleme alınmıştır. Kaleme alınırken içerik analizi, literatür taraması ve niteliksel araştırma yöntemleri tercih edilmiş ve üç farklı ülkeden birer düşünce kuruluşu örneklem olarak alınmıştır.

Örneklem Kuruluşlar, Tercih Nedenleri ve Çalışmanın İçeriği

Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Türkiye özetindeki örneklem olarak tercih edilmiştir. 2019 yılı verileri dikkate alındığında 48 düşünce kuruluşu içerisinde, 2005 yılında kurulmasına rağmen en kurumsal yapılanmaya sahip olması ve yurtiçi-yurtdışı yapılanması ve faaliyetleri itibarıyla uluslararası bilinirliğinin olması tercih nedenidir.

Alman Uluslararası ve Güvenlik İşleri Enstitüsü (*Stiftung Wissenschaft und Politik-SWP*), Almanya özelinde örneklem olarak tercih edilmiştir. Almanya’da 1962 yılında kurulan ve 2019 yılı verileri dikkate alındığında 2018 düşünce kuruluşu içerisinde kurumsal yapılanması ve yaptığı ulusal ve uluslararası faaliyetler nedeniyle Almanya’nın Mercedes-Benz’i (*en iyisi*) olarak tanımlanması tercih edilmesinde etkin olmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri Alman Marshall Fonu (*German Marshall Fund of the United States-GMF*), ABD özelinde örneklem olarak tercih edilmiştir. 1972 yılında kurulmuş ve ABD’deki düşünce kuruluşları arasında saygın bir yere sahip GMF, Alman Şansölyesi Willy Brand tarafından Marshall Planına bir anlamda bir teşekkür niyetiyle Alman Parlamentosu tarafından sağlanan bir şartlı bağış bütçesi yoluyla ABD’de kurulmuştur. Kuruluş amacı dahi başlı başına bir kamu diplomasisi çalışması olduğu için, GMF tercih edilmiştir.

Buradan hareketle tercih edilen düşünce kuruluşları için tez araştırmasının temel soruları bağlamında iki hipotez bulunmaktadır. Bunlardan birinci soru bağlamında hipotez, sivil inisiyatif olma özelliği bakımından düşünce kuruluşları kamu diplomasisinde birer aktördür. İkinci soru bağlamında hipotez ise, Köllner’in düşünce kuruluşlarına uluslararası ilişkiler disiplini çerçevesinde atfettiği rollerin örneklem olarak tercih edilen düşünce kuruluşları tarafından kamu diplomasisi faaliyeti kapsamında yerine getirilmiştir.

*T.C. Cumhurbaşkanlığı
Sözcüsü İbrahim Kalın, daha
önce SETA’da kurucu başkan
olarak çalışmıştır.*

Düşünce kuruluşları, varlık nedenleri ve ortaya koydukları hizmet/faaliyetler bağlamında Osmanlı döneminde önemli vazifeler üstlenen ve Osmanlı'nın genişlemesinde en temel araç ve güç/kuvvet olarak yer alan Akıncılar benzetmesiyle kıymetlendirilmiştir.

Çalışmada birinci bölüm kapsamında diplomasi, kamu diplomasisi ve düşünce kuruluşları için Türkçe ve İngilizce kaynaklardan yararlanılarak derinlemesine bir literatür taraması yapılmıştır. Tez çalışması, inşaacılık kuramı (*constructivism*) temelinde ele alınmıştır. Geleneksel diplomasiden kamu diplomasisine diplomasinin evrilişi tezin bu bölümünde aktarılmıştır. Öte yandan yine bu bölümde Köllner'in aftettiği rollerin düşünce kuruluşlarına uyarlanıp uyarlanmayacağı tartışılmıştır. Ayrıca ABD, Almanya ve Türkiye'deki düşünce kuruluşlarının kamu diplomasisi bağlamındaki çalışmaları irdelenmiştir. Bunun yanı sıra ABD, Almanya ve Türkiye'nin kamu diplomasisi aktörlerinin neler olduğu derinlemesine çalışılmış ve bununla beraber her ülkedeki sivil toplum yapısı da irdelenmiştir. Son olarak ABD, Almanya ve Türkiye için; ekonomi, hukukun üstünlüğü, hesap verilebilirlik, siyasi istikrar-haklar, sivil özgürlükler, küreselleşme, askeri harcama ve insani gelişme endekleri bağlamında bir karşılaştırma yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde düşünce kuruluşlarının her biri için kurumsal kapasiteleri, programları, uluslararası ilişkilerdeki rolleri ve dış politika-kamu diplomasisi ile ilgili çalışmaları derinlemesine çalışılmıştır. Bununla beraber üç düşünce kuruluşunun da ortak çalışma alanı olan Avrupa bölgesi özelindeki çalışmalarına yönelik yayınları analiz edilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde “*Kamu Diplomasisinde ‘Akıncı Birlik’ Olarak Düşünce Kuruluşları*” başlığı altında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Burada düşünce kuruluşları için literatürde sıkça karşılaşılan “*düşünce üretim merkezi, düşünce fabrikası, düşünce küpü, düşünce havuzu, akıl deposu, düşünce deposu, fikir üretilen merkez, beyin takımı, entelektüel girişimciler, örgütlenmiş enstitü, şirket veya grup*” gibi tanımlama ve sıfatlandırmalara ilave olarak “*Akıncı*” tanımlaması literatüre kazandırılmaya çalışılmıştır. Düşünce kuruluşları, varlık nedenleri ve ortaya koydukları hizmet/faaliyetler bağlamında Osmanlı döneminde önemli vazifeler üstlenen ve Osmanlı'nın genişlemesinde en temel araç ve güç/kuvvet olarak yer alan Akıncılar benzetmesiyle kıymetlendirilmiştir. Nitekim Akıncıların, aşağıda ifade edilen amaç, görev ve sorumluluklara sahip oldukları bilinmektedir:

- Düşmana yaklaşımda mahirdirler ve stratejik hizmetlerde bulunurlar.
- Taarruz kabiliyetleri yüksektir.
- Takip etme ve muhatap ülke hakkında malumat toplama hususlarında yetkindirler.

- Arzulanan amaca yönelik her türlü uygun koşulun oluşturulmasını sağlarlar.
- Muhatap yapılarıdaki halkı etkileme, yıpratma, sindirme veya etkisizleştirme noktasında başarılıdırlar.
- Muhatap ülkenin/bölgenin ya da coğrafyanın arazi özelliklerini keşfederek sonraki birliklere yol açma ve böylelikle tuzak ve engelleri bertaraf etmede hüner sahibidirler.

Düşünce kuruluşları, yapısal manada Akıncılar gibi o dönemdeki amaç ve faaliyetlerin hepsine sahip olmasa da onların çalışmaları itibarıyla Akıncılarla benzer özellikler taşıdıklarını ifade etmek yanlış bir değerlendirme olmayacaktır. Örneğin Akıncıların sahip oldukları keşfetme özelliği, düşünce kuruluşlarının özellikle bölgesel çalışmalarıyla özdeşleştirilebilir. Nitekim düşünce kuruluşları çalıştıkları bölge ile ilgili olarak sosyolojik, kültürel, psikolojik, stratejik, hatta askeri analizler/ raporlar yayınlamaktadırlar.

Öte yandan çalışmanın bu bölümünde örneklem düşünce kuruluşları, ikinci bölümde elde edilen çıktılar neticesinde ve Köllner'in yaklaşımında ifade ettiği 11 rol dikkate alınarak karşılaştırılmıştır. Söz konusu bu karşılaştırmanın sonucunda aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır.

Köllner yaklaşımına göre düşünce kuruluşlarının karşılaştırılması

Yine bu bölümde örneklem düşünce kuruluşlarının yetkilileri ile yapılan mülakatlardan elde edilen bulgular incelenmiştir. Bulguların tablo şeklinde sunumu, bir bakışta kısaca görülebilmesi amacıyla aşağıda aktarılmıştır.

Roller	Düşünce Kuruluşları		
	GMF	SETA	SWP
Salon işlevi görme ve kişi odaklı iletişim kanalları oluşturma	✓	✓	✓
Ulusal çalışmalarını kamuoyunu bilgilendirme	✓	✓	✓
Araştırma brokerliği yapma	✓	✓	✓
Ulusal ve uluslararası gündem oluşturma	✓	✓	✓
Gayri-resmi diplomatik ilişkiler geliştirme	✓	✓	✓
İkinci görüş sunma	✓	✓	✓
Danışmanlık işlevi gören stratejik söylemleri doğrudan etkileme	✓	✓	✓
Yarı otoriter rejimleri meşrulaştırma ve entelektüel amigo olma	×	×	×
Düşünce ihraç etme	✓	✓	✓
Ulusal ve stratejik araştırmaların oluşumuna katkı sunma	✓	✓	✓
Ulusal eğitimi, staj veya doktora öğrencilerine mentörlük etme	✓	✓	✓

Türkiye’de devlet tarafında kamu diplomasisi faaliyetleri İletişim Başkanlığı bünyesinde gerçekleştirilmektedir.

Örneklem Düşünce Kuruluşlarının Kamu Diplomasisine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Mülakat Soruları	GMF	SETA	SWP
Devletler kamu diplomasisine ağırlık vermeli midir ve ülkenizin kamu diplomasisi faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?	Kesinlikle ağırlık verilmeli.	Ağırlık vermeli. Geç vakitte farketti.	Ağırlık vermektedir.
Ülkenizin dış politika yapımcıları kamu diplomasisi faaliyetlerini ne şekilde yapıyor?	Başkan ve Kongre önemli aktörler. Kamu kurumları ve sivil iş birliğinde.	Kamu ve sivil iş birliğinde. Sivil bazen paralel, bazen de tamamlayıcı unsur.	Kamu ve sivil iş birliğinde yapılır.
Kuruluşunuzun ülkenizin kamu diplomasisinde bir rolü var mıdır? Devlet sivil iş birliği olmalı mıdır? Kuruluşunuzun devletten bir beklentisi söz konusu mudur?	GMF önemli bir rol oynamıyor: Transatlantik perspektifi masaya taşıyan bir kuruluş. Devlet sivil iş birliği olmalı: devlet, kontrol ve manipüle etmeye kalkışmadığı sürece finansal destek summalı.	Tüm düşünce kuruluşlarının bir rolü olmalı. Birlikte çalışılmadığı zaman kamu diplomasisini ifade etmek mümkün değil.	Kamu diplomasisi ile ilgili bir rolü yoktur, ancak politika yapımcıların ilgisini çekecek bilgi üretir.
Çalışan sayılarınız nedir? Bütçenizi nasıl oluşturunuz?	154 tam zamanlı çalışan var. Bütçe Vakıf ana mal varlığından. Devletten, özel sektörden, aile vakıflarından gelir sağlanır.	74 tam zamanlı çalışan var. Fonların çoğunluğu Mütevelliden. Proje bazlı kamu kurumlarından da fon sağlanır.	180 personel çalışıyor. Bütçesinin %85'i Alman devletinden.
Kamu Diplomasisi ile ilgili bir karar alma mekanizması işletiyor musunuz?	Bütün çalışmalarında bir "etik kod" mevcuttur. Vakıf yönetim kurulu karar almada yetkili merci. Başkan buraya üye olmakla beraber icra yetkisine sahip.	Doğrudan bir kamu diplomasisi çalışması yok. Kamu diplomasisi doğal bir sonuçtur.	Doğrudan kamu diplomasisi faaliyeti olmadığı için bir karar mekanizması işletilmiyor.
Kamu Diplomasisi faaliyetleriniz nelerdir?	Doğrudan kamu diplomasisi faaliyeti yoktur.	Doğrudan kamu diplomasisi faaliyeti yoktur.	Doğrudan kamu diplomasisi faaliyeti yoktur.
Bir sivil inisiyatif olarak kurumunuzun devletle iş birliği var mıdır?	Sadece ABD değil, birçok devletle iş birliği mevcut. Önemli husus devletlerin gündem dayatmalarına izin verilmemesi.	Yakın iş birliği mevcuttur hatta AB ve İslam İşbirliği Teşkilatı'ndan (İİT) dahi fon sağlanmıştır.	Çok yakın iş birliği mevcut. Dışişleri Bakanlığının bütün kademeleri ile periyodik toplantılar yapılmakta.
Diğer düşünce kuruluşları ya da STK'larla kamu diplomasisi alanında ortak faaliyetler yapıyor musunuz?	Ortak faaliyetler mevcut örn. TEPAV, TOBB Türkiye'de ortak çalışan kurumlar.	Hem TR'de hem de yurtdışında yapıyor. Ayrıca SETA şubelerinin olduğu her yerde ortak çalışan kurumlar mevcut.	İş birliği yapılan hem Almanya'da hem de Almanya dışında birçok düşünce kuruluşu mevcuttur.
Ülkenizin dış politika uygulayıcıları tarafından kamu diplomasisi ile ilgili herhangi bir talep alıyor musunuz?	Talimat olarak değil ama ABD'deki yönetim zaman zaman kamu otoriteleriyle bir araya gelmekte ve görüş alışverişinde bulunulmaktadır.	Zaman zaman kamu otoriteleri SETA'ya ziyaretler gerçekleştirilmekte ya da SETA yetkilileri devletin yetkili mercileriyle görüşmektedir. Karşılıklı görüş alışverişi söz konusudur.	Görüşmeler oluyor elbette ama talimat şeklinde ifade edilemez. Ancak fikir alışverişinde bulunulmaktadır.
Kamu diplomasisi ile ilgili faaliyetlerinizde ulusal ya da uluslararası arenadan olumlu ya da olumsuz ne tür geri bildirimler alıyorsunuz?	Genelde olumlu geri bildirimler alınmakta.	Geribildirim alınmakta. Örneğin Insight Turkey, Google Scholar verilerine göre Ortadoğu'nun en etkili dergisi idi.	Olumlu ve olumsuz birçok geri dönüş alınmakta.

Sonuç ve Değerlendirme

Düşünce kuruluşları literatürde aidiyetleri kapsamında; (i) hükümet ilintili [government-affiliated], (ii) özerk ve bağımsız [autonomous and independent], (iii) yarı bağımsız [quasi-independent], (iv) yarı hükümet ilintili [quasi-governmental], (v) üniversite ilintili [university-affiliated], (vi) siyasi parti ilintili [political-party affiliated], (vii) kurumsal/kar amacı güden [corporate/for-profit] şeklinde sınıflandırılmıştır (Mc-

Gann, 2021: 14). Buradan hareketle örneklem düşünce kuruluşları ve buldukları ülkelerdeki anlayışı için araştırmanın sonuç kısmında konuya ilişkin olarak genel bir değerlendirme yapılmış ve bir takım öneriler getirilmiştir.

Türkiye

- Özerk ve bağımsız bir düşünce kuruluşu olan SETA'nın, 2005-2020 tarihleri arasındaki dönem için, mevcut iktidarla yönetimsel ya da finansal manada bir bağı yoktur.
- Almanya ve ABD'ye nazaran Türkiye'deki düşünce kuruluşu sayısı yetersizdir. Düşünce kuruluşlarıyla 1960'lı yıllarda tanışan Türkiye'de 48 düşünce kuruluşu bulunmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de çok sesli ve çok katmanlı bir dış politika/kamu diplomasisi amaçlanıyorsa, düşünce kuruluşlarının sayılarının artmasına ve nitelikli hizmet sunmalarına katkı sağlanması gerekmektedir.
- Kamu tarafı düşünce kuruluşlarını teşvik edici bir rol oynadığında, sivil tarafta da farklı ülkesel ya da bölgesel alanlarda çalışmalar yapacak düşünce kuruluşları için bir girişim söz konusu olmalıdır.
- Türkiye'de devlet tarafında kamu diplomasisi faaliyetleri İletişim Başkanlığı bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Başkanlık bünyesinde daha önce oluşturulan Kamu Diplomasisi Koordinasyon Kurulu'nda muhakkak surette düşünce kuruluşları temsilcileri yer almalıdır.
- Türkiye, Osmanlı bakiyesi bir devlet olması hasebiyle esasen köklü bir vakıf kültürüne sahiptir. Aslında sivil inisiyatifler anlamında diğer ülkelere nazaran çok güçlü bir alt yapıya sahiptir. Ancak Cumhuriyet dönemiyle birlikte bu vakıf kültürü tam manasıyla yaşatılamamıştır.
- Özellikle 2002 sonrası dönemde sivil inisiyatiflerin daha da rahat hareket alanına kavuşması Türkiye için önemli bir adım niteliğindedir. Dolayısıyla devlet organının yanında tamamlayıcı ya da destekleyici bir unsur olarak sivil inisiyatifler yer almaya başlamıştır. Bu durumun düşünce kuruluşlarına da sirayet etmesi zorunludur. Zira bu düşüncenin dahi devlet mekanizmasının zihin dünyasında bir yerinin olması önemli bir adım olarak nitelendirilmektedir.
- Düşünce kuruluşlarının insan kaynağı temin etme rolleri kapsamında örneklem düşünce kuruluşları özelinde bir değerlendirme yapıldığında SETA'nın hükümetlere daha çok insan kaynağı te-

*Düşünce kuruluşlarıyla
1960'lı yıllarda tanışan
Türkiye'de 48 düşünce
kuruluşu bulunmaktadır.*

*GME, Alman
Parlamentosu'nun
Amerika'ya yaptığı bir şartlı
bağışla kurulmuştur.*

min ettiği görülmektedir. Bu durum aynı zamanda Türkiye'nin düşünce kuruluşlarına dair farkındalığının devlet düzeyinde nasıl olduğunu göstermektedir. Ancak devlet tarafında oluşan bu farkındalığın diğer roller kapsamında da bir karşılığının olması gerekmektedir.

ABD

- Özerk ve bağımsız bir düşünce kuruluşu olan GME, Alman Parlamentosu'nun Amerika'ya yaptığı bir şartlı bağışla kurulmuştur. Halen daha şartlı bağışın sağladığı gelirlerle faaliyetlerini sürdürdüğü için, bağımsızlık ya da tarafsızlık durumu kuşku uyandırmaktadır. Öte yandan ABD hükümeti kanalıyla finanse edildiği şeffaf bir şekilde web sayfalarında belirtilmiştir.
- Düşünce kuruluşlarının sayısı ve nitelikli hizmetlerin sağlanması bakımından ABD, en iyi ülke konumundadır. Nitekim düşünce kuruluşlarının ana vatanı olarak da kabul edilmektedir. Düşünce kuruluşlarıyla 1860'lı yıllarda tanışan ABD'de 1872 düşünce kuruluşu bulunmaktadır.
- Düşünce kuruluşlarının kurumsallaşması bakımından bir karşılaştırma yapıldığında ABD, yine en iyi ülke olma konumundadır. Sadece uluslararası ilişkiler alanında değil, ekonomi ve güvenlik gibi alanlarda da düşünce kuruluşlarına sahiptir.
- Köklü ve kurumsallaşmış düşünce kuruluşlarına sahip olan ABD, diğer ülkelerde de düşünce kuruluşlarının kurulmasına esin kaynağı olmuştur. Nitekim bu çalışmada Almanya özelinde örneklem olarak çalışılan SWP, ABD merkezli RAND Corporation'dan esinlenilerek kurulmuştur.

Almanya

- Yarı hükümet ilintili ve bağımsız bir düşünce kuruluşu olan SWP'nin bu durumu karmaşık bir durum olarak değerlendirilmektedir. Nitekim Almanya hükümeti nezdinde finansal olarak desteklendiği şeffaf bir şekilde kurumun web sayfasında belirtilmiştir. Ancak Almanya'nın siyasi yapısı, dış politika anlayışı, Almanya'daki sivil toplum yapısı ve devlet organlarının yapılanması dikkate alındığında tarafsız olduğu ifade edilebilir.
- Almanya, 218 düşünce kuruluşuyla dünyada 6. sırada yer almaktadır. Düşünce kuruluşları ile 1900'lü yılların başında tanışan Almanya, dış politikada ve kamu diplomasisinde düşünce kuruluşlarını en aktif kullanan ülkelerin başında gelmektedir.
- Almanya'nın siyasi, kültürel ve sosyolojik yapısı düşünce kuru-

luşlarına bir yaşam alanı sunmaktadır. Devlet kurumlarının özellikle sivil inisiyatif olarak kabul edilen düşünce kuruluşlarıyla ilişki düzeyi en yüksek seviyededir. Bu sebeple Almanya'da özellikle dış politikada daha entegre bir yapıyla karşılaşmak mümkündür.

Düşünce kuruluşlarının sayılarının artmasının demokratikleşme, küreselleşme ve modernleşme şeklinde sıralanabilecek 3 farklı nedeni bulunmaktadır. Bu durum şüphesiz buldukları ülkelerin uluslararası konjonktürdeki yeri ve önemi ve ülke içindeki siyasi yapıların nasıl olduğu ile çok yakından ilgilidir. Söz konusu bu üç nedenin farkında olan ülkelerde genelde sivil oluşumlar, özelde ise düşünce kuruluşu oluşumlarının sayılarının artması kaçınılmazdır. Bu aynı zamanda sunulacak hizmetlerin nitelik bakımından da çeşitlenmesi anlamına gelmektedir.

Kamu diplomasisi ile ilgili hemen her politikada, düşünce kuruluşlarını bir sivil inisiyatif olarak paydaş olacak şekilde sürece dahil eden devletlerin olumlu sonuç alması kuvvetle muhtemeldir. Kamu diplomasisi; özü itibarıyla yavaş ilerleyen ve sonuçlarının uzun zamana dayalı olmasıyla bilinmektedir. Dolayısıyla devletlerin daha uzun yol gitmede sivil ruha sahip düşünce kuruluşlarıyla yürüyüp hedefe varması daha kalıcı etkiler oluşturacaktır.

KAYNAKÇA:

- Köllner, P. (2011). Think tanks: their development, global diversity and roles in international affairs. (GIGA Focus International Edition, 6). Hamburg: GIGA German Institute of Global and Area Studies - Leibniz-Institut für Globale und Regionale Studien. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-280170>
- Şehitoğlu, R. (2021). "Kamu Diplomasisinde Düşünce Kuruluşlarının Rolü: SETA, GMF ve SWP Örnekleri", Doktora Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tez-SorguSonucYeni.jsp>
- Iwanska, K. R. (2017). Five Reasons Why Think Tanks Matter For Soft Power And Public Diplomacy. USC Center on Public Diplomacy, <https://www.uscpublicdiplomacy.org/printpdf/83451>
- Weaver, R. K. (1989). The Changing World of Think Tanks. Political Science & Politics, 563-578.
- Su, J. (2016). Think Tanks in the United States: The Evolution and Evolving Roles. Sociology Study, David Publishing, 6(3): 176-185.
- McGann, J. (2021). 2020 Global Go To Think Tank Index Report. TTCSP Global Go To Think Tanks Reports 17. The Lauder Institute, The University of Pennsylvania.

Düşünce kuruluşları ile 1900'lü yılların başında tanışan Almanya, dış politikada ve kamu diplomasisinde düşünce kuruluşlarını en aktif kullanan ülkelerin başında gelmektedir.

Türkiye, Rutinleşen Yumuşak Gücü Nasıl Dönüştürmeli?

PROF. DR. MEHMET ÖZKAN

Milli Savunma Üniversitesi

TÜRKİYE’DE yumuşak güç tartışmalarında yeni bir aşamaya geçilmesi gerekiyor. Çok kısa bir sürede kendisini etkili bir yumuşak güç aktörü olarak konumlandırmasına rağmen ülkemizde maalesef halen çok ciddi bir yumuşak güç ve kamu diplomasisi tartışması yoktur. Konu ile alakalı yazılan tezlerden akademik makalelere kadar geniş literatüre bakılınca temel olarak yumuşak güç aktörlerini güzelleme ve betimlemelerden öteye çok ciddi bir tartışmanın son derece sınırlı olduğu görülecektir. Peki Türkiye’nin yumuşak gücünü nasıl okumak gerekir? Son yıllardaki tecrübelerden geleceğe bakıldığı zaman tartışmalar kamu diplomasisi ile ilgili nasıl ve hangi zemin üzerinde yürütülmelidir? Bu yazı, Türkiye’nin yumuşak güç öğelerini kavramsal bir çerçevede ele alacak ve yumuşak güç dış politikada nasıl okunmalı sorusuna yanıt arayacaktır.

Öncelikle Türkiye’nin yumuşak gücünü üç kategoride değerlendirmek gerekir: entelektüel, kurumsal ve sosyal. Bunları her birisi ayrı bir inceleme gerektirse de temel olarak bunların tek başına ve birbirleriyle çarpan etkisiyle oluşturdukları güç Türkiye’nin yumuşak gücünü oluşturur. Entelektüel yumuşak güç, Türkiye’den akademisyen, yazar ve fikir adamlarının küresel anlamda oluşturduğu etki, verdiği katkı ve en nihayetinde küresel anlamda fikirselleştirmelerini ifade eder. Türkiye’den yurtdışında çok farklı üniversitelerde ve fikir topluluklarında azımsanmayacak sayıda akademisyen olsa da maalesef bunların katkısı genel Türkiye algısının ötesine çok geçmemektedir. Bu durum özellikle ülkenin yaşadığı sosyal-siyasal dönüşümü anlamlandırma konusunda

yer yer ters tepmektedir. Özellikle Türkiye'yi 'Erdoğan ve diğerleri' kategorisinden okuyup bütün olan biteni bu basit ikileme indiren çoğu yaklaşımlar hem olayı basitleştirmekte hem de paradigmatik veya fikirsel bir perspektif vermemektedir. 'Durum tespiti üzerinden gündemi okuma' şeklinde ifade edilebilecek bu çaba Türkiye'nin entelektüel yumuşak gücüne çok az veya sınırlı katkı sağlamaktadır. Aynı şekilde sosyolojik olarak Anadolu ekolünü temsil eden ve Türkiye'de son yirmi yılda yaşanan pratik gelişmeler dolayısıyla fikirsel anlamda daha etkin olması beklenen sosyolojik kesim ise çoğu zaman durumun farkında bile değildir. Elit-içi kavgalar, siyasal beklentiler ve en önemlisi pratik içinde kaybolup kendisine ve çevresine üst perdeden bakamama, aslında çok ciddi bir imkân olarak katkı verme fırsatını daha devreye sokamadan heba etmektedir.

İşin özü, entelektüel yumuşak güç olarak Türkiye'de yaşanan durum teoriiyi bilenlerin pratikten koptuğu, pratiği bilenlerin ise teorik çerçeveye ilgilenmediği gibi ilginç bir durum arz etmektedir. Bu anlamda Türkiye'nin entelektüel yumuşak gücünün etkisi en üstten ve siyasal söylem üzerinden oluşmakta ve orta kademelerde fikirsel olarak zayıf kalmaktadır. Yani kaçınılmaz olarak siyasallaşmış veya siyasal söylem üzerinden şekillenen bir entelektüel yumuşak güç, Türkiye tecrübesinde kendisini göstermektedir.

İkinci kategori olan Türkiye'nin kurumsal yumuşak gücü, son yıllarda çok hızlı başarı gösteren ve kendisini dünyanın birçok bölgesinde hissettiren bir konumdadır. Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Türkiye Maarif Vakfı, Anadolu Ajansı, TRT ve THY gibi bir çok kurum Türkiye'nin kurumsal yumuşak gücüne ve kamu diplomasisi faaliyetlerine doğrudan katkı vermektedir. Bu kurumlar Türkiye'nin kalkınma yardımı faaliyetlerinden eğitime, turizmden öğrenci burslarına kadar o kadar geniş alanda ülkenin yumuşak gücüne katkı vermektedir ki bunun boyutları rakamsal olarak ifade edilenden çok daha büyüktür. Kurumsal yapılar devletin genel makro planlarına göre kendisini etkin konumlandığı müddetçe etkili ve verimli olurlar. 2002'den beri AK Parti iktidarında bu kurumlar ya gelişmiş ve dönüşmüş veya ilk defa kurulmuşlardır. Cumhurbaşkanı Erdoğan liderliğinde genel politikanın arazide algılanmasına, Türkiye'nin görünür kılınmasında ve en önemlisi Türk insanının kadirşinaslığını dünyaya gösterilmesi anlamında bu kurumsal yapıların şu ana kadar çok ciddi katkılar sağladığı yadsınamaz bir gerçektir. Fakat bütün yaşayan canlılar gibi kurumsal yapılar şartlar oluştuğu zaman dönüşebilmeli ve stratejik eğilimleri konusunda iç tartışma yapabilmelidir.

Yaratıcılığını kaybeden yumuşak güç kurumları rutinleşir, rutinleşen kurumsal yapılar hantallaşır, hantallaşan kurumsal yapılar ise ülkeye maddi ve manevi yük olmaktan öteye geçemez.

*Devletin genel politikasını
bilmeyen veya iyi
anlayamayan bir sivil toplum
kuruluşu farkında olmadan
ülkenin genel politikasına
zarar bile verebilir.*

Gelinen noktada TİKA'nın farklı ülkelerde bazen birbirinde çok farklı gözüken projelerinden kapsamlı ve 3-5 yıllık aralıkları ifade eden bir kalkınma programına; YTB'nin Türkiye bursları programında öğrenci seçiminde nicelikten niteliğe; Maarif Vakfı'nın okul açtığı veya açacağı ülkeler önceliğinde genişleme ve her yerde olma stratejisinden Türkiye'nin yaşam alanını ve çarpan etkisi yapacak stratejik yerlere öncelik vermesi bir gereklilik haline gelmiştir. Yunus Emre Enstitüsü maalesef kurumsal yumuşak güç unsurları arasında kendi rolünü halen bulamamış bir kurum olarak durumunu sürdürmektedir. Türkçe öğretimi konusunu yer yer Maarif Vakfı, TİKA, Üniversiteler ve Milli Eğitim Bakanlığı ile paylaşmakta; kültürel etkinlikler konusunda ise Kültür Bakanlığının ataşelikleri ile örtüşen rolleri olmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü'nün temel sorunu 'Osmanlı coğrafyasına çıktığı zaman Yunus Emre'nin rolü ne olmalı?' sorusuna anlamlı bir cevap verilememiş olmasından kaynaklanmaktadır. Osman coğrafyasında Türkçe eğitimi merkezli süreci yürütmesine rağmen, diğer bölgelerde Yunus Emre Enstitüsü'nün çok ciddi bir kimlik krizi yaşadığını görmek gerekir. Bütün bu kurumlara has oluşan yeni şartlar yanında her kurumun yaptığı işlerin yeniden bir iç dizayndan geçirilmesi ve makro ölçekli olarak Türkiye'nin yumuşak güç politikasına ilişkin çerçeve bir metnin kamuoyunda tartışılması gerekir. Yaratıcılığını kaybeden yumuşak güç kurumları rutinleşir, rutinleşen kurumsal yapılar hantallaşır, hantallaşan kurumsal yapılar ise ülkeye maddi ve manevi yük olmaktan öteye geçemez.

Üçüncü olarak, Türkiye'nin sosyal yumuşak gücü daha çok yurtdışında faaliyet gösteren dernek, vakıf ve sivil toplum kuruluşlarını ifade etmektedir. Türkiye sosyolojisi her açıdan dışarıya açık olmuş olup belirli zamanlarda devlet kurumlarından bile daha geniş coğrafyada faaliyet gösterdiği olmuştur. Bugün Türkiye tam anlamıyla bir sivil toplum cennetidir, fakat bunların ne kadarının sivil olarak bir ajandasının olduğu ne kadarının diğerlerini kopyalama veya ego-kavgası yüzünden ortaya çıktığını iyi görmek gerekir. Latin Amerika'dan Asya'ya; Afrika'dan Avrupa'ya kadar dünyanın neresinde bir kriz, sorun veya ihtiyaç olsa Türkiye kökenli sivil toplum kuruluşlarının orada olduğunu görmek mümkündür. Türkiye'nin bu zenginliği artık olgunlaşmış olup iki temel ihtiyaç belirlemiştir. Birincisi sivil toplum kuruluşlarına bir genel perspektif veren yol haritası ihtiyacıdır. Bir ülkeye gittiği zaman neye nasıl bakacağından, kimlerle ne kadar ve ne derecede bilgi paylaşımı yapacağına kadar bir tür genel çerçeveye ihtiyaç vardır. Bu sivil toplumu sivillikten çıkarıp devlet aygıtı haline getirmek değildir, aksine bu ülkedeki vatandaşların maddi imkanlarıyla bu kadar faaliyet yapan sivil

toplum kuruluşlarının devlete ve topluma nasıl daha fazla faydalı olabilecekleri ile alakalı bir tartışmadır. İkinci temel mesele Cumhurbaşkanlığı uhdesinde sivil toplum politikaları üst kurulu türü bir yapının oluşturulmasıdır. Özet olarak hem fikirsel hem de kurumsal anlamda Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarını yeniden organize edip onların bu topluma maksimum fayda sağlaması için bir çalışmanın yapılması artık kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu durum asla sivil toplumun sivillikini kaybettirmek şeklinde okunmamalı ve o minvalde şekillendirilmemelidir. Devletin genel politikasını bilmeyen veya iyi anlayamayan bir sivil toplum kuruluşu farkında olmadan ülkenin genel politikasına zarar bile verebilir.

Eğer 2023 itibarıyla Cumhuriyetin 100. yılında, değişen küresel ve bölgesel denklemde Türkiye'yi yumuşak güç aktörü olarak yeniden konumlandırmak istiyorsak yukarıda bahsettiğim üç yumuşak güç ögesini yeniden düşünmeli ve dönüşen şartlara göre yeniden şekillendirmeliyiz. Türk dış politikasının temel sorunu genişleme ve daha çok nicelik merkezli rakamsal okumalardan niteliksel ve etki merkezli okumaya geçememesidir. Genişleme doğal olarak daha çok güzelleme ve betimlemeyi önceler. Derinleşme ise daha detaylı bir stratejik çabayı, yerine göre çok ciddi iç eleştirileri ve hatta gerektiğinde makas değişikliğini bile içerebilir. Türkiye'nin yumuşak güç öğeleri derinleşme aşamasına geçemezse yaşadığı genişleme bir süre sonra yük olmaktan öteye geçemez.

Türk dış politikası sert güçten yumuşak güce, ekonomik etkiden siyasal ilgi alanına kadar o kadar genişlemiş durumdadır ki neredeyse 360 derecelik bir dış politika yapımı ile karşı karşıyayız. Bu durum, ileride ülkeyi yönetenler istese bile değişmeyecektir. Çünkü dönüşen jeopolitik, siyasal ve küresel şartlar bunu Türkiye'ye bir nevi zorunlu kılmaktadır. Yumuşak güç Türkiye'nin halen en önemli güç öğelerinden birisi olup bunun nerede, nasıl ve hangi ölçekte kullanılacağı muhtemelen Türkiye'nin politika yapımında derinleşme derecesini hem birinci derecede gösterecek hem de sert güç dahil diğer güç öğelerini doğrudan etkileyecektir.

Türk dış politikasının temel sorunu genişleme ve daha çok nicelik merkezli rakamsal okumalardan niteliksel ve etki merkezli okumaya geçememesidir.

Bir Yumuşak Güç Unsuru Olarak Hollywood

DOÇ. DR. MUSTAFA ASLAN

Sakarya Üniversitesi

KAMU diplomasisi, devletlerin ulusal çıkarları için diğer devletlerin politik aktörlerini ve halkını etkilemeye yönelik stratejik girişimler olarak tanımlanmaktadır. Ülkelerin imajının ve itibarının yükseltilmesi hedefiyle birçok faaliyetin çok yönlü planlanması, kamu diplomasisinin yumuşak güç ile yürütülmesi anlamına gelmektedir.

Kitleleri etkileme gücüne sahip sinema; kurgu, belgesel, animasyon, çizgi film ve daha birçok alt türüyle kamu diplomasisinin en işlevsel araçlarından birisidir. Kamu diplomasisi bağlamında en etkili yumuşak güç unsuru sinemadır. Televizyon, gazete, radyo gibi konvansiyonel araçlar bilgi yoğun kitle iletişim araçlarıdır. Bu araçlar daha çok bilgi aktarmak, bilgilendirme yapmak için kullanılmaktadır. Kitle iletişim araçları içinde duygu yoğun bir araç olan sinema hedef kitleyi harekete geçirme kabiliyetine sahiptir. Doğrudan duyguya hitap eden sinema; gündem belirleyebilme, kamuoyu oluşturabilme ve algıları şekillendirebilmektedir.

Sinemanın kitleleri manipüle etme gücünün farkına varan Amerika, Hollywood'u diplomatik bir enstrüman olarak kullanmaktadır. Hollywood filmleri ile Amerikan dış politikası karşılıklı bir okumaya tabi tutulduğunda, Hollywood'un ABD politikalarının servis edildiği bir mecra olduğu görülecektir. Bu yapıyla Hollywood film endüstrisi sistemini beslerken aynı zamanda sistemden beslenmektedir.

Toplumların dini değerleri, düşünce sistemleri, sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı Hollywood sineması aracılığıyla biçimlendirmektedir. Toplumların politik yönelimlerine ve politika yapıcılarının kararlarına etki etmek bir yana, yeme içme alışkanlıkları, yaşam tarzı gibi dönüşümü zor ve fakat etkisi çok uzun sürecek kültürel değişimi de tetiklemektedir. Amerikan kültürü Hollywood aracılığıyla tüm dünyaya pazarlanmaktadır.

Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç

Gündem belirlemenin ve politik aktörlerinin karar alma süreçlerine etki etmenin en bilinen iki yöntemi; sert ve yumuşak güç kullanımıdır. Soğuk savaş döneminde devletlerin askeri kapasiteleri ve operasyon kabiliyetlerinin yerini hedef kitleyi yönlendirebilme ve ikna edebilme kapasitesi almıştır. Amerikalı siyaset bilimci Joseph Nye, devletlerin bir başka ülkeyi ve o ülkenin vatandaşlarını etkileme ve yönlendirebilmesi kabiliyetini “*yumuşak güç*” olarak adlandırılmaktadır. (Nye, 2005: 14). Nye’a göre dünyada (2005); küresel sistemin çok kutuplu yapısı ve medyanın artan etkisiyle birlikte sert güç olarak nitelendirilen askeri ve ekonomik gücün etkisi azalırken, ikna ve rızaya dayalı bir sistem olan yumuşak güç kullanımı yaygınlaşmaktadır. Hem daha düşük maliyetli ve daha kalıcı sonuçlar doğurabilmesi hem de rıza unsuru içermesi bakımından yumuşak güç, uluslararası politikada en etkin güç olarak kabul edilmektedir (Medin, Koyuncu, 2017).

Devletler kültür ve ideolojilerini diğer ülke insanlarına anlatma, onlarda hayranlık uyandırma, gündem belirleme, algıları yönlendirme ve politik aktörleri etkileyebilmek için; radyo, televizyon, gazete, edebiyat, müzik, tiyatro ve sinema gibi bir takım yumuşak güç unsurlarını kullanırlar. Bu araçlar arasında daha geniş kitlelere ulaşabilme ve duyguyu yoğun aktarımı sayesinde sinema, ABD başta olmak üzere devletler tarafından en sık kullanılan enstrümandır (Çevik, 2015: 396-397). Uygun izleme koşullarında beş duyu organına aynı anda hitap edebilen sinema; bir fikir ve düşüncenin karşı tarafa aktarılmasında etkili bir araçtır.

Hollywood Film Endüstrisi

Hollywood kapasitesi, insan kaynağı ve ekonomisiyle dünyanın hiçbir yerinde başka bir sinemada olmayan işletim modeliyle endüstrileşmesini tamamlamış bir sistemdir. Amerikalıların daha şanslı, daha zengin ve daha özgür oldukları anlatılan Hollywood, dünyaya Amerika’yı ve “*Amerikan rüyası*”nı pompalamaktadır.

Amerikan dış politikası gözetilerek yazılan senaryolar, bu senaryolardaki roller için seçilen oyuncular, gerçekliğin aktarılmasında önemli işlev gören mekanlar, hikâyede amaçlanan duygunun seyirciye doğru

Doğrudan duyguya hitap eden sinema; gündem belirleyebilme, kamuoyu oluşturabilme ve algıları şekillendirebilmektedir.

*Hollywood kapasitesi,
insan kaynağı ve
ekonomisiyle, işletim
modeliyle endüstrileşmesini
tamamlamış bir sistemdir.*

geçmesi için bestelenen müzikler ve daha birçok detay küresel ölçekte ABD'nin aldığı kararlar için meşru bir zemin oluşturmaktadır. (Pinar, 2017: 254) Amerika, Hollywood yapımlarını kendi toplumunun siyasi ve kültürel değerlerini, inançlarını ve düşüncelerini dünyaya yaymak için bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.

Amerika filmler aracılığıyla tüm dünyaya kültürünü ve yaşam tarzını da pazarlamaktadır. Bunu yaparken Amerika sadece politik/psikolojik üstünlüğü elde etmiş olmuyor; diğer ülke vatandaşlarının kültürel değişimini de tetikleyerek uzun vadede Amerikan mallarının uluslararası pazar paylarını artırıyor. Bu açıdan bakıldığında Amerika, Hollywood endüstrisine yaptığı yatırımları geri kazanıyor. Filmlerde aktörlerin giydikleri jean pantolonlardan aktrislerin saç modellerine, film içinde görülen arabalardan ev içlerinde kullanılan mobilyalara, yemeklerden içeceklere kadar bütün detaylar Amerikan mallarının uluslararası pazar paylarının artmasını hedefliyor.

Bugün dünya üzerinde dağıtım ağı en yaygın gazlı içecek Amerikan kolasıdır. Metropollerdeki süpermarketlerden Afrika'nın en ücra köşesindeki köy bakkalına kadar dünya üzerinde CocaCola'nın girmediği, satış yapmadığı bir yer yoktur. Aynı şekilde McDonald's da dünya genelinde merkez yerleşim yerlerinin hemen hepsinde şubesi olan dünya üzerinde en yaygın fastfood marketlerin başında gelmektedir. Sadece CocaCola ve McDonald's örnekleri bile Amerikan fastfood kültürünün dünyaya pazarlanması ve Amerika'nın büyük bir ekonomik sermayeyi elinde tutmasına gösterilebilecek en somut örneklerdir.

Herkesin CocaCola sevdiği ve McDonald's şubelerinden yemek yediği bir sistemde, beğeniler ve zevkler aynılaşmakta, yerellik ortadan kalkmaktadır. Yerel değerlerin, beğenilerin, kültürün yavaşça silinerek yerine Amerikan kültürünün yerleştirilmesi projesi Hollywood filmleri aracılığıyla yürütülmektedir.

Dünya sinemasında bir filmin Hollywood filmi olup olmadığını anlamak hiç de zor değildir. Hollywood filmlerinin anlatı yapısı aynıdır. Literatürde buna klasik anlatı sineması denilir. Hikâye ikili karşıtlıklar üzerine kurulur. Bu ikili karşıtlıklar çok temel olarak iyiler ve kötüler şeklinde karşımıza çıkar. İyiler genellikle olağanüstü özelliklerle donatılırken; kötüler beceriksiz, konusuna yeterince hâkim olmayan ve görece eksik bilgiye sahiptirler. Filmin kahramanı çoğunlukla pür Amerikalı ve erkektir. Anti-kahraman ise Amerikan olmayan ya da Amerikalı olması durumunda sistemin kabul etmediği kişilerden seçilir. Hollywood filmlerinin iyi karakterleri birbirine çok benzerken, karşısına konumlandırılan öteki; kimi zaman Rus ajanı olur, kimi zaman Çinli ya da Japon,

kimi zaman da Orta Doğulu bir teröristtir. Dahası iyi karakterler güzel, bakımlı ve temiz giyinirken kötüler çirkin, bakımsız, pis ve özensiz olarak sunulmaktadır.

Hollywood bir endüstridir. Tıpkı bir fabrika gibi işler ve bu sistemde her şeyin bir karşılığı vardır. Tomruklar marangoz atölyesinde geldiğinde hiçbirisi birbirine benzemez. Boyları, kalınlıkları ve yapıları birbirinden farklıdır. Marangozun tezgahından geçen tomruklar atölyesini çıkarken tek tipleşirler. Hollywood bu haliyle bir marangoz öteleyesini andırmaktadır. Seyircinin farklılıklarını ortadan kaldırmayı amaçlar, özgül bakışları yok eder ve bireyleri aynılaştırır.

Dünya film piyasasını Hollywood kontrol etmektedir. Gösterim ve dağıtım ağını elinde bulunduran büyük yapım şirketlerinin (*bu şirketler Hollywood endüstrisini oluşturlar*) izni olmadan sinema salonunda hiçbir film izlenmez. Bağımsız sinema gösterim salonları hariç (*bu salonların sayısı oldukça azdır*) diğer salonlar Hollywood'un kontrolündedir. Bu açıdan bakıldığında ülke olarak çok film üretmeniz bir anlam ifade etmez. Bir yerli yapım filmin vizyona ne zaman gireceği, hangi salonlarda gösterileceği ve kaç hafta gösterimde kalacağını kararı Hollywood tarafından verilmektedir. Böyle bir sistemde seyirci Hollywood yapımlarına muhtaç bırakılırken tüm dünyaya sinema filmleri aracılığıyla "Amerikan rüyası" pazarlamaktadır.

Hollywood Devlet İlişkisi

Hollywood Amerikan devlet politikasının bir ürünüdür. O sebeple Amerikan ulusal çıkarları ile ters düşen hiçbir projeye onay verilmez. Pentagon ile sinema endüstrisi arasında tahmin edilenin ötesinde bir iş birliği vardır. Amerikalı yazarlar Michael Ryne ve Douglas Kellner, 1988 yılında yayınladıkları ve 2002 yılında Politik Kamera ismiyle Türkçeye çevrilen kitaplarında; Beyaz Saray ve Hollywood arasında resmi temasın olduğu ilk toplantıdan bahsederler. ABD başkanı Franklin Roosevelt bir grup yapımçı yönetmeni Beyaz Saray'a davet ederek, Amerikan çıkarlarına uygun filmler yapmalarını istemiştir. 1942 yılında Beyaz Sarayda yapılan bu toplantının hemen ertesinde Hollywood'da bir irtibat bürosu kurulmuştur (*Ryne & Kellner, 2002*). Hollywood'un içinde kurulan bu büronun görevi Amerikan hükümetinin politikalarını filmler aracılığıyla ulusal ve uluslararası kamuoyuna anlatmaktır.

Bu iş birliği sayesinde büyük bütçeli filmler yapabilme kabiliyeti elde eden Hollywood Amerikan ordusunun tüm imkanlarından yararlanmakta ve devlet reflekslerini öğrenmektedir. Helikopterler, savaşta kullanılan mühimmatlar, askeri araçlar, tanklar, uçak savarlar, savaş ge-

Hollywood filmlerinin anlatı yapısı aynıdır, hikâye ikili karşıtlıklar üzerine kurulur.

Hollywood; ABD çıkarlarına uygun hareket etmeyen ülkelerin imajını uluslararası kamuoyu nezdinde zedelemekte ve politikacılarına olan güveni sarsmaktadır.

mileri, jetler, askeri üstler vb. Hollywood'un kendi bütçesiyle temin edemeyeceği imkanlar filmlerde sıklıkla kullanılmaktaydı (Ryne & Kellner, 2002: 32-36).

Pentagon'un lojistik olarak desteklediği filmler arasında; *"I'm Legend, Transformers II, The Lucky Ones, Iron Man, The Messenger, War of The Worlds"* gibi filmler sayılabilir.

ABD, Hollywood sinemasının büyümesini bir endüstri olmasını planlamıştı. Daha sonra Hollywood sinemasını ulusal politikaları için kullanmaya başladı. Aslında buna tam olarak "kullanma" diyemeyiz. Çünkü Hollywood, Louis Althusser'in tanımlamasıyla devletin ideolojik aygıtı haline gelmişti. Soğuk savaş döneminde ABD sinemayı etkin bir enstrüman olarak kullandı. O dönemde sinemalarda yoğun bir şekilde SSCB aleyhine filmlerin vizyona girmesi sağlandı. SSCB'nin dağılmasının ardından; İran, Kuzey Kore, Çin, Irak gibi uluslararası arenada ABD'nin sorun yaşadığı ülkeler Hollywood yapımlarında kahramanın karşısında yerini almaktaydı.

Hollywood'un "Ötekisi"

2. Dünya savaşından sonra başlayan soğuk savaş döneminde SSCB, ABD için en büyük tehlikeydi. O dönemde çekilen filmler arasında; *"Rambo I, II, III, Yaralık II, Top Gun, Av, Zor Ölüm, Zafer, Kızıl Ekim"* gibi filmler sayılabilir.

ABD'nin kamu diplomasisi bağlamında sinemayı etkin enstrüman olarak kullanımına en iyi örnek hiç şüphesiz *Rocky* ve *Rambo* serileridir. ABD-SSCB ilişkisini hikayesinin merkezine alan bu filmlerde Amerika uluslararası kamuoyuna nasıl barışçıl, dürüst ve özgürlükçü bir politika güttüğünü anlatır. *Rambo* filminde kahramanın kilometrelerce uzağa başka bir coğrafyaya neden gittiğine ilişkin; bölgeyi Rus sömürsünden kurtarmak ve Afgan halkının özgürleştirilmesini sağlamak iki temel argüman olarak sunulmaktadır (Esen ve Aslan, 2015).

ABD ile SSCB arasındaki siyasal gerilimin ele alındığı filmlerde; iki ülkeyi temsil eden karakterlerin karşı karşıya geldikleri, Amerika'nın iyiyi SSCB'nin ise kötüyü temsil ettiği görülmektedir. Hollywood filmlerinde Amerikalı karakterler ile Rus karakterlerin sürekli karşı karşıya geldiğinin altını çizen Ebru Ejder (2007: 88), karşılaşmaların hiçbirisinin romantik bir karşılaşma olmadığına, hikâyenin bir aşk etrafında şekillenmediğine, filmlerin sonunda karakterlerin birbirlerini anlamaya çalışmadıklarına ve empati yapmadıklarına dikkat çekmektedir.

Filmlerde Amerikalı karakterlerle sıklıkla karşı karşıya gelen ya da hikâyede olumsuzlanan sadece SSCB değildir. Hollywood yapımlarında; büyüyen sanayisiyle tehdit oluşturan Almanya, Uzak Doğu'da yükselen

ve günden güne parlayan ekonomisiyle Japonya, Orta Doğu planlarının uygulanmasında ABD'nin hızını yavaşlatan İran ve ucuz iş gücü sayesinde küresel piyasaları etkileyen Çin filmlerde "öteki" olarak konumlanmaktadır.

İkinci dünya savaşında Japon askerlerinin işgal ettiği topraklarda yerli halka yaptığı işkencelerin Hollywood filmlerine (*Thin Red Line*, *Pearl Harbour*) sıklıkla konu olmasının sebebi; Japonya'nın ABD sermayesine ve mallarına ulusal pazarında yeterince yer açmaması olabilir. Orta Doğu'da Amerika'nın çıkarı doğrultusunda hareket etmeyen; Birleşik Arap Emirlikleri, İran, Irak, Suriye vb. ülkeleri ötekileştiren Hollywood; ABD çıkarlarına uygun hareket etmeyen ülkelerin imajını uluslararası kamuoyu nezdinde zedelemekte ve politikacılarına olan güveni sarsmaktadır.

Örnek Filmler

Rocky (1976) Hollywood sinemasının yapımlarından olan filmde Rocky ile Rus boksör arasında yaşanan kıyasıya mücadele ele alınmaktadır. David Robb Rocky filmleri serisine ilişkin Hollywood Operasyonları isimli kitabında filmin sadece sıradan bir Amerikan filmi olarak değerlendirilmesinin eksik bir bakış olacağını dile getirmiştir. ABD tehdit olarak gördüğü komünist rejimi Rocky filmi üzerinden ötekileştirmektedir.

Full Metal Jacket (1987) Vietnam Savaşı'na gitmek üzere bir grup askerinin aldıkları eğitime odaklanan filmde, vatan sevgisi ve dine bağlılık anlatılmaktadır. Amerikan ulusal çıkarlarına karşı olan herkesin ve her şeyin düşman olarak kabul edilmesi gerektiğinin anlatıldığı filmde, askerlerin dinlerine bağlılıklarının önemi vurgulanır. Filmde askerlerin savaş meydanında Hz. İsa ile birlikte savaşacakları, komünizmin yok edileceği ve savaş sonunda Vietnam halkına özgürlük getirileceği anlatılmaktadır.

Er Ryan'ı Kurtarmak (1998) İkinci Dünya Savaşı'nda kaybettiği üç oğlunun ardından Normandiya çıkarmasında dördüncü çocuğunu da kaybetmek istemeyen bir kadının Amerikan Başkanına ulaşarak oğlunun sağ olarak geri dönmesini istemesiyle başlar. Başkan tarafından verilen bir emirle James Ryan'ın savaştan sağ çıkması sağlanacaktır. Ordunun her bir neferinin ne kadar kıymetli ve değerli olduğunun anlatıldığı film, Amerikan ordusunun yüceltiildiği sahnelerle doludur. Çıkartma esnasında yaşanan olumsuzluklara ve can kayıplarına rağmen komutanların yaptığı akıllıca planlar sayesinde başarıya ulaşıldığı ve Amerikan ordusunun disiplinli yapısı vurgulanmaktadır. Filmde Alman askerlerine karşı acımasız olunması gerektiği ve Almanların güvenilmez olduklarına ilişkin diyaloglar bulunmaktadır.

Hollywood, Amerikan ordusunun tüm imkanlarından yararlanmakta ve devlet reflekslerini öğrenmektedir.

11 Eylül ile birlikte İslam'ı
ötekileştirme projelerine
ağırlık vermeye başlayan
Hollywood, sistematik bir
şekilde İslam'ın adil bir düzen
önerisini hedefe almıştır.

Ölümcül Tuzak (2008) filminde herkesin potansiyel düşman ve her objenin de ölümcül bomba olduğu Irak'ta, Amerikan ordusundan seçilmiş bomba imha uzmanı ve bir grup askerinin yaşadıkları anlatılmaktadır. Filmde Amerikan askerleri ile Iraklı askerler arasında ikili karşıtlık kurulurken, kaos ve gerilim sahnelerinde ezan ve kuran sesinin duyulması, filmin içine ustaca yerleştirilen detaylar olarak dikkati çekmektedir.

Argo (2012), bir grup Amerikalının, ABD büyükelçiliği baskının ardından Tahran'dan kurtarılması hikâyesini anlatmaktadır. 2012 yılında ABD-İran arasında gerginliğin tırmandığı, ABD'nin İran'a olası askeri müdahalesinin konuşulduğu bir dönemde filmin vizyona girmesi sadece tesadüf kelimesiyle açıklanamaz. ABD, *Argo* filmi ile uluslararası kamuoyunun dikkatini İran'ın üzerine çekmeye çalışmıştır. Filmde İranlılar yağmacı, çirkin, yakıp yıkan, aşırı dinci, cahil, kaba-saba insanlar olarak sunulmaktadır. Filmde diplomatlarını İran'dan kurtarmak isteyen ABD, insanların İran rejiminden kurtarılması ve özgürleştirilmesi gerektiği mesajını vermektedir. Ey iyi film Oscar ödülünü alan *Argo*'nun ödül sunumunu Beyaz Saray'dan bağlanarak First Lady Michelle Obama yapmıştır. İran Kültür Bakanı Muhammed Hüseyini ise *Argo* filmi hakkında yaptığı bir yorumda ABD'nin tarihi çarpıttığını Hollywood aracılığıyla İran'a karşı yumuşak güç uyguladığını belirtmiştir.

Olympus Has Fallen (2013), filmi Kuzey Koreli teröristlerin Beyaz Saray'ı gizli bir operasyonla ele geçirerek Amerikan başkanını rehin almasını anlatır. ABD özel kuvvetler biriminde görevli ajan olan Mike Banning, başkanı ve Beyaz Sarayı teröristlerden kurtarır. Hollywood film aracılığıyla Kuzey Kore'nin nükleer füze denemeleriyle bölge barışını tehdit ettiği imajı oluşturarak uluslararası politik aktörelere dikkatini Kuzey Kore'nin üzerine çevrilmesini amaçlamıştır.

American Sniper (2014), Amerikan ordusunda görevli bir keskin nişancının yoğun savaş ortamının hüküm sürdüğü Irak'a silah arkadaşlarını korumak için gönderilmesini ve Irak'ta yaşadıkları anlatılmaktadır. Amerika'nın Orta Doğu politikalarını meşrulaştırmaya hizmet eden film, Orta Doğu halklarının terörist olduğunu varsayımından hareket eder. Birçok Hollywood filminde olduğu gibi savaş sahnelerinde arkadan ezan sesi duyulmaktadır. Filmde klasik Hollywood anlatı kalıplarına uyularak, hikaye ikili karşıtlıklar üzerinden anlatılmıştır. Irak askerleri; işbirlikçi, korkak, üzerleri pis olarak sunulurken; Amerikalılar temiz, cesur ve özgürlük savaşçıları olarak sunulmaktadır.

Fury (2014), İkinci Dünya Savaşı'nın son günlerinde beş Amerikan askerinin 300 Alman askeriyle karşılaştığı ve tüm imkansızlıklarla savaşmak zorunda kaldığı 24 saati konu alıyor. Tecrübesiz bir askerinin bile ye-

terince cesaretlendirilirse ülkesinin değerleri için nasıl bir kahramana dönüşebileceği filmin ana konusunu oluşturmaktadır. Hollywood'un klasik anlatı kalıplarının tekrar edildiği filmde; zor durumda olsalar da inançlarından ve cesaretlerinde bir şey kaybetmeyen Amerikan askerleri ile, sayıca fazla olmalarına rağmen cesaret ve stratejileri olmayan Alman askerleri karşılaştırılmaktadır.

Hollywood film stüdyolarının film arşivleri, ABD'nin İslam'ı ve Müslümanları doğrudan hedef aldığı yüzlerce film ile doludur. Hollywood yapımlarında her fırsatta İslami değerlerin aşağılandığı ve Müslümanların açık hedef olarak gösterildiği ve İslam'ın terörle eşleştirildiği sahnelere yer verilmektedir. 11 Eylül saldırısı öncesinde de İslami değerlerle alay eden filmler yapılsa da 11 Eylül bir milat olmuştur. 11 Eylül ile birlikte İslam'ı ötekileştirme projelerine ağırlık vermeye başlayan Hollywood, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra sistematik bir şekilde İslam'ın adil bir düzen önerisini hedefe almıştır. Günümüzde Hollywood halen adil düzenin itibarsızlaştırılması için yüzlerce film yapmaya devam etmektedir.

Sonuç

Amerika Hollywood'u kültür ve ideolojisini dünyaya açmak için etkili bir enstrüman olarak kullanmaktadır. ABD'nin ulusal çıkarları gözetilerek yapılan filmler, Amerikan rüyasının kitlelere anlatılması ve rızanın imal edilmesinde önemli bir işlev görmektedir.

Hollywood filmlerinde; güçlü, güzel, zengin, bakımlı, başarılı, cesur ve bilgiyi temsil eden karakterlerin Amerikalı karakterler olduğu, klasik anlatıdaki ikili karşıtlık gereği kahramanın karşısına konumlandırılan "öteki"nin; çirkin, korkak, bilgi yoksunu, hileye başvuran, pis vb. karakterler olarak sunulmaktadır. İyiler ile kötülerin çatışmasının anlatıldığı Hollywood filmlerde her zaman iyiler kazanır. Filmlerin sonu umutla biter. Seyircinin sisteme olan inancının sarsılmasına asla müsaade edilmez. Hemen her filmde siren seslerine, polis ve ambulans gibi ilk bakışta kamu idaresini hatırlatan unsurlara yer verilir.

Hollywood klasik anlatı yapısını bozmadan hikayelerini modern dünyanın gerekliliklerine göre revize etmektedir. Yıllardan beri anlattığı hikâye aynı olmasına rağmen her seferinde yeni bir anlatı duygusunu oluşturarak bakışları sürekli üzerinde tutmayı başarmaktadır. *Rocky*, *Rambo*, *James Bond* ve *Transformers* ile başlayan hikâyeler artık *Superman*, *Batman*, *Iron Man*, *Hulk*, *Örümcek Adam*, *Ant-Man* vb. karakterlerle devam etmektedir. Hollywood tezgahından çıkan tüm filmler; Amerika'nın güçlü ve yenilmez olduğunu ve dünyaya özgürlük ve huzur getirdiğini anlatmaktadır. Bu günümüz Amerikan filmlerinde de böyledir.

Kaynakça

- Çevik, B. S. (2015). Kültürel diplomaside devlet dışı aktörler: Türk sineması ve dizileri. İçinde M. Şahin-B. S. Çevik (Ed.), Türk dış politikası ve kamu diplomasisi (ss. 391-437). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ejder, E. (2007). Dış Politika Aracı Olarak Tanıtım: ABD Dış Politikası Ve Hollywood Örneği. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- H. Esen & M. Aslan (2015). "Nationalist Discourse In Cinema An Analysis Upon Rambo III and Valley Of The Wolves Palestine Film," 13. International Communication in the Millennium Symposium.
- Medin, B. & Koyuncu, S. (2017). Cinema as a soft power instrument: Hollywood and cinema case. International Journal of Social Sciences and Education Research, 3 (3), 836-844.
- Nye, J. (2005). Yumuşak Güç, (Çev: Rayhan İnan Aydın). Elips Kitap, Ankara.
- Pınar, L. (2017). Amerika Birleşik Devletleri'nin Yumuşak Gücü ve Hollywood İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi. 6 (1). 253-274.
- Ryne, M. & Kellner, D. (2002). Politik Kamera Çağdaş Hollywood Sinemasının İdeolojisi ve Politikası. (Çev: Elif Özsayar). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Uslu, E., B. (2021). Yumuşak Güç Kavramı Ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Yumuşak Güç Unsuru Olarak Hollywood Sineması. Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kudüs Gezi Notları

DR. MUSTAFA KASIM KARAHOCAGİL

İZLENİM

*Mekke Allah'ın haremi,
Medine Resulullah'ın haremi,
Kudüs mü'minlerin haremidir.
Haremin (kutsalın) esirse, sen de özgür değilsin...*

AN-NAJAH Üniversitesi'nin Filistin/Nablus'ta düzenleyeceği bir tıp kongresine katılarak, akademik anlamda Filistin'e destek vermek amacıyla, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Sağlık Medeniyet Derneği'nden katılan 25 kişilik bir doktor grubuyla AID (*Uluslararası Doktorlar Derneği*) ve MEDICS (*Uluslararası Tıbbi Yardım Derneği*) derneklerinin destekleriyle yola çıktık. Kongreye katılmamıza mani olurlar endişesi ile bir tur firması üzerinden gidiş gelişimizi planladık. Seferimizden döndüğüm bu gün aslında bu sefere ne kadar çok ihtiyacım varmış diye düşünüyorum... Bu ihtiyacı henüz hissetmeyen herkesi Kudüs'e gitmeye Mescid-i Aksa'yı görmeye teşvik etmek için bu gezi notlarını paylaşıyorum.

Ben Gurion havaalanındayız, içeri girip giremeyeceğimizi bilmiyoruz, tedirginiz, ama çok şükür içeri de girdik, havaalanında Hasidik Yahudilerin bakışları altında cemaatle namaz da kıldık, elhamdülillah. Biz tedirgindik, ama ertelenmiş bir hesabın görüleceği günlerin yaklaştığı düşünüldüğünde onlar da tedirgindi. Biletlerimize bakan kadın aşağıdan yukarı manalı manalı bakarak “Telaviv’de bu kadar doktor ne yapacaksınız” diye sorduğunda, “biz Telaviv’e değil Kudüs’e geldik” demek geldi içimden, “Kudüs için geldik” diyebildim. Gülümsedi tedirginliğini bastırmak içindi sanki... Havaalanından çıkınca, Turizm şirketinin ayarladığı otobüse binip Kudüs’e doğru yola çıktık ve rehberimiz Zeyd büyük bir iştiaqla anlatmaya başladı.

Mekke ve Mescid-i Haram, alemin hidayet merkezidir. Medine ve Mescid-i Nebevi, alemin rahmet merkezidir. Kudüs ve Mescid-i Aksa ise alemin bereket merkezidir. Alemin bereket merkezine hoş geldiniz...

Doğu Kudüs ve Batı Kudüs’ü ayıran yoldan geçiyoruz. Batı Kudüs’te yahudiler yerleşmiş, Doğu Kudüs’te ise Müslümanlar. Batı Kudüs’ün zenginliği Doğu Kudüs’ün fakirliği aslında her şeyi izah ediyor. 1948’de İngilizler çekilip Birleşmiş Milletler eliyle Kudüs’ün %55’ini yahudilere, %45’ini Müslümanlara yani Ürdün’e veriyorlar ve hemen ardından 14 Mayıs 1948’de İsrail devleti kuruyor. 15 Mayıs, Filistinlilerin

Nekbe (*Büyük Felaket*) günü. Çünkü İsrail’in Filistin toprakları üzerine işgal devletini kurduğu günün 24 saat sonrasında Müslümanlar Batı Kudüs’ten kitleler halinde göç etmek zorunda kalıyor.

O gün bu gündür Müslümanların çektiği sıkıntılar hayal sınırlarını bile zorlayan bir hal almaya başlıyor.

1967'deki 6 gün savaşından sonra İsrail, Doğu Kudüs'ü de işgal ediyor. 1980'de Kudüs'ün tamamını başkent ilan ediyor. Bunun üzerine Müslümanlar işgal edilen topraklarda 1987 yılında intifada ilan ediyor. İntifada sonucunda binlerce şehidin karşılığında İsrail geri adım atıyor ve 1993'de Oslo Anlaşması yapılıyor. Bu antlaşmaya göre 6000 km² Filistinlilere verildi, ama İsrail bu antlaşmaya hiçbir zaman uymadı. Filistin topraklarında yerleşim yerleri açmaya devam etti. Ariel Şaron daha sonra Filistinlilere bırakılan bölgelerin çevresine "utanç duvarları" yaptırmaya başladı. Öyle ki Filistinliler bu bölgelere adeta hapsedilmiş oldular. Bu bölgelerde kontrol tamamen İsrail askerlerindedir ve bugün hala kimse bu bölgelerden İsrail'in izni olmadan girip çıkamaz. Mesela Filistin bölgelerinde araba plakaları beyaz zemin üzerinde yeşil plakalıdır ve Kudüs'e ve yahudi yerleşim alanlarına kesinlikle giremezler. Mevcut sınırların tamamını İsrail kontrol ediyor. Hatta Ürdün üzerinden Batı Şeria'ya bile ancak İsrail vizesi ile girebilir. Bu bir abluka ve boykot uygulaması olup, asıl amacı yaşam şartlarını zorlaştırarak sosyo-demografik yapıyı yahudiler lehine çevirmektir. İsrail'in Doğu Kudüs'ü fiilen ilhak etmesine rağmen burada yaşayan Filistinliler Ürdün pasaportu taşıyabilir bile resmi olarak hiçbir ülkenin vatandaşı kabul edilmiyor. Doğu Kudüs'te Filistinliler, İsrail makamlarının verdiği "Kudüs Kimlik Kartı" ile şehirde ikamet etme iznine sahip bulunuyor.

Ülke yok, devlet yok, kimlik yok, silah yok, asker yok... Bağımsızlık, can güvenliği, mal güvenliği, eğitim kurumları, iş, aş, para yok, imkân yok... Lakin İslam var, iman var, ihlas var... Teslimiyet, takva, tevekkül var...

Sokaklarında adım başında İsrail işgal kontrol noktaları, elleri tetikte bekleyen Siyonist katiller; Müslümanların ise kalplerinde muhabbet, sürur ve huzur var.

Zeyd'i hem dinleyip hem de yola devam edip, Mescid-i Aksa'nın Kanuni Sultan Süleyman tarafından yapılan surlarına kadar ulaştıktan sonra otobüsten iniyor ve Mescid-i Aksa'ya doğru yürüyor. Önce Mescid-i Aksa'nın hemen yanında bulunan meşhur bir kahvaltı salonuna uğruyor. Kahvaltı için değil, Emad İshak Ebu Hatice'nin hikayesini dinlemek için. Mescid-i Aksa'ya 15-20 metre uzaklıktaki babadan kalma 6 metre kare dükkanını elinden almak için İsrail'in yaptığı bütün baskılara direnmiş sıradan bir Filistinli O. Hatice'nin babası, anlatmaya başlıyor... Yedi yıl önce tutuklayıp, bu dükkanda hiç bir şey satamazsın,

dışında yap ne yapacaksan demişler. Görünen gerekçe dükkânın Yahudi tarihi için önemli bir eser olması, asıl gerekçe Kudüs'ün altındaki 15 tünelden ikisinin geçtiği kesiştiği bir yerde olması. Beş ayrı avukat tutuyor ve uzun süre sonra davayı kazanıyor. İsraili yetkililer dükkânını aç ama biz seni her gün denetleyeceğiz deyip, günlük 350 dolar denetleme parasını bile kendisinden alıyorlar. Elektrik su parası ve diğer vergiler nedeniyle zorlandığı bir zaman dükkânını tam 31 milyon dolara satın almak istiyorlar. Ama üç ay önce ölen ve "bu dükkân bizim değil ümmetin, biz burada emanetçiyiz" diyen babasının sözünü hatırlayıp hatırlatıyor bize Emad İshak Ebu Hatice. Hiçbir ülkeden yardım talebine cevap gelmezken, Türkiyeli Müslümanların destek verdiğini, TİKA eliyle ve bireysel desteklerle dükkânını büyütüp hizmet vermeye devam ettiğini, bu sebeple misafir değil ev sahibi olduğumuzu heyecanla vurguluyor.

Orada şahit oluyoruz ki; İsrail Kudüs'te Müslümanların sayısını azaltabilmek için elinden gelen her şeyi yapıyor. Satın alabileceği her şeyi maddi değerini çok üstünde fiyat vererek, satın almaya çalışıyor. Satın aldığı her yere İsrail bayrağı ve önemli bir yere Yahudi şamdanı dikerek burasının artık Yahudilere ait olduğunu ilan ediyor. Satın alamadığı yerleri ise çıkardığı bazı kanunlar çerçevesinde anlamsız gerekçelerle gasp ediyor. İsrail çalıştırılmayan kullanılmayan her yeri; tarla, dükkân, ev hatta özel mülk olsa bile işgal edebiliyor. İşgal edeceği bir tarlaya gidip konteynır bırakması, burası kullanılmayan bir alan o halde İsrail devletinin malıdır demesi yetiyor. Daha sonra dışarıdan getirdiği Yahudilere gasp ettiği yerleri ücretsiz vererek sosyo-demografik yapıyı bozuyor. Bunu başardıklarını maalesef üzülenek görüyoruz. Kudüs'te yahudi nüfusu 600 bine yaklaşmışken, müslüman nüfusu 200 bine düşmüş durumda ve durum gittikçe daha da kötüleşiyor.

Kahvaltıdan sonra kendimizi hemen Mescid-i Aksa'ya attık. Her kapıda sonradan çoğunun Yahudi değil Dürzi olduğunu öğrendiğimiz otomatik silah ve modern teçhizatlarla donatılmış İsrail askerleri var. Acaba izin vermezler mi diye tedirginiz ancak onlar da tedirgin. Türki! Türki! derken yüzlerine yansıyor gerginlik. Niye geldiniz! der gibi bakıyorlar, biz ise bir Kudüs'lü gibi umursamadan yürüyüp geçiyoruz kapıyı.

Önce Osmanlı'nın yaptırdığı sebil karşılıyor bizi, her zaman her yerde olduğu gibi, çünkü Osmanlı bir su medeniyetiydi aslında. Abdest aldık, geçmiş zamanlarda kimlerin burada abdest aldığını şöyle bir düşünerek, sonra muhteşem görüntüsü ile Kubbetü's-sahre karşıladı bizi. Peygamberimizin miraca yükseldiği o mübarek yer... Uhud dağı gibi parça parça küçülmüş ve bu yüzden üzeri örtülerek muhafaza edilmek istenmiş, hani tam altında peygamberimizle Ulü'l-azm peygamberlerin sohbet ettiği, Hz. İbrahim adına atfedilen dünyanın en eski mihrabının bulunduğu ruhlar mağarasını bağrında taşıyan o Kaya (*Hacer-i Muallaka*). İsrâ... Kudüs... Miraç... Hüzün yılında İsrâ ile Mekke'den Kudüs'e, Miraç ile Kudüs'ten Allah'a... Ne mübarek bir yolculuk. Ve tabii ki hemen yanında peygamberinizin 124 bin peygambere namaz kıldırıldığı makam. Rabbim! burada iki rekat bir namaz kılsam, umut buya, peygamber efendimizin Livâü'l-Hamd sancağı altında haşrolur muyum acaba?... Ve korku, iki rekat değil bin rekat da kılsam bu mekanda, Kudüs affeder mi beni, Mescid-i Aksa razı olur mu benden?

Sonra Kubbetü's-sahre'den çıkıp kibleye doğru yürüyoruz, karşımızda muhteşem Kible Mescidi. Nurettin Zengi'nin yaptırdığı 12 bin parçadan oluşan çivi ve tutkal kullanmadan yapılmış minberlerden biri burada. Nurettin Zengi oğullarının nezaretinde üç tane yaptırmış bu minberlerden. Ölmeden önce Selahaddin Eyyûbî'yi çağırılmış ve vasiyet etmiş. Ben Kudüs'ü fethetmeden ölürsem bu minberlerden birini Mescid-i Aksa'da Kible Cami'sine, birini de El-Halil'de Harem-i İbrahim Cami'sine koyarsın. Hedefinden o kadar emin ki yapımı yıllarca süren bu minberlerin fethedilecek mübarek topraklarda nereye konulacağını bile vasiyet ediyor. Allah, ona ve vasiyeti yerine getirene rahmet etsin. Ve Avusturyalı bir yahudi tarafından Kible Camii yakıldığında, yanıyor bu minber. Vasiyeti yeniden yerine getirmek ise bize düşüyor, elhamdülillah. Türkiye TİKA eliyle yeniden yapıyor bu minberi.

Sonra hemen Kible camiinin yanından aşağıya caminin altındaki tünellere iniyoruz. Yer altında taşla örülmüş uzun koridorlardan geçip geniş, ferah ve teskin edici bir mekâna ulaşıyoruz. Mervan Mescid'i karşılıyor bizi. Mescidi yapandan çok "1948 İslami Hareket"inin, araç kullanmalarına izin vermeyen İsrail askerine rağmen, bütün hukuki engelleri aşmış, bir insan zinciri oluşturarak aylar içinde uzun yıllar ahır olarak kullanılmış bu mescidi temizlemesi ve ibadete yeniden açması etkiliyor beni. Üç dört kilometre insan zinciri ile bir kaç yılda temizlenen Mervan Mescidi'nde gönül rahatlığı ile secdeye varıyorum, Şeyh Raid Salah'a selam ve dua ederek...

Nihayet vakit Cuma vaktidir, Mescid-i Aksa'da Cuma vakti bir başkadır. Akın akın Kudüslüler, Filistinliler, Müslümanlar geliyor. Kudüs'ün 7, Mescid-i Aksa'nın 10 kapısından. Hangi kapı açıksa oradan, hangisi kapalı ise öbürünü zorlamak üzere, hüznü bir o kadar kararlı adamlar ve adımlar. Yüreklerinin aynı sevda ile attığı yüzlerinden okunan binlerce Müslüman... İsrail'den izin alarak mescide girmek ne kadar acı olsa da, tek bir Müslüman görmeye bile tahammül edemeyenler, Mescid-i Aksa'ya yönelen bu insan seli karşısında çaresiz kalıyor. Biliyorlar ki bir kapıyı kapatsalar öbüründen girecek bu insanlar, hepsini kapatsalar da kimse yerinden kıpırdamayacak, Mescid-i Aksa kapılarında, Kadim Kudüs'ün dar sokaklarda bir sel gibi kıyama duracak. İsrail, Mescid-i Aksa'yı ziyarete gelenleri yıldırım, biktirmek, usandırmak, bir daha gelmemesini sağlamak için akla hayale gelmedik zorluklar çıkarıyor. Filistinliler Mescid-i Aksa için öldürülmekten yorulmadılar, yılmadılar, Mescid-i Aksa'ya ulaşmaktan mı yorulacaklar, çıkarılan zorluklardan mı yılacaklar? Tüm zorluklara rağmen her yerden Müslümanlar ısrarla Mescid-i Aksa'yı ziyaret etmek ona sahip çıkmak için bir sürü kontrol noktasından geçerek, zulümleri zorlukları aşarak, utanç duvarlarını dolanarak azimle akıyor Mescidi Aksa'ya.

Tek yürek hutbeyi dinliyoruz. Arapça hutbeyi anlamasak da Kudüs'ten, Mescid-i Aksa'dan, hüznün günlerinden, İsrail'in zulmünden, ümmetin dirilişinden ve geri dönüşünden bahsettiğini kalben biliyorum. Bir şiir gibi dinliyoruz bütün bir hutbeyi. Koca kible mescidinde çocuk sesleri dışında çıt bile yok. İnsanlar öksürmüyor bile. Anlıyorum ki Cuma namazı burada ümmetin ispat-ı vücut vesilesi haline gelmiştir. Biz varız, buradayız, Ey Beytülmakdis seni bırakmadık bırakmayacağız...

Cuma namazı sonrasında müminler yeryüzüne dağılınca, Mescid-i Aksa'nın o mahzun havası dağılıyor birden, Kudüs bayram yerine dönüşüyor ve Cuma'nın bereketi, bereketin merkezinde tüm olumsuzluklara rağmen yüzlere vuruyor. Kubbetü's-sahrenin altın kubbesi hiç olmadığı kadar parlıyor, ve Mescid-i Aksa Müslümanları çağırıyor, peygamberimizin dilinden; "Gelin ve namaz kılın bu topraklarda, eğer gelemezseniz ve içeride namaz kılamazsanız, kandillerim için zeytinyağı gönderin." Bu çağda Mescid-i Aksa'nın kandilleri olsa olsa onun için canları ve mallarından vazgeçen, direnen ve sabreden Kudüs'lü Müslümanlardır... Mescid-i Aksa'yı karanlıktan aydınlığa çıkaracak olanlar da onlardır. Bize düşen bu kandillere bir damla zeytinyağı olmak değil midir?

"Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde/Götür Müslüman'a selam diyordu/Dayanamıyorum bu ayrılığa/Kucaklasın beni İslâm diyordu." Akif İnan.

*Cuma namazı burada
ümmetin ispat-ı vücut
vesilesi haline gelmiştir:
Biz varız, buradayız,
Ey Beytülmağdis
seni bırakmadık
bırakmayacağız...*

Akşam 1948 İslami hareketi Başkan yardımcısı (*Nasıreddin Halid*) ile görüştüğümüzde daha iyi anlıyorum ne kadar zor bir işi göğüslediklerini. Kudüs şu anda zor bir süreçten geçmektedir diye söze başlıyor. İsrail ağır bir baskı uyguluyor, insanları lokmasından ediyor, evlerinde oturmalarından çalışmalarına kadar sıkıntı çıkarıyor. Evlerin tamirine yenilemesine asla izin vermiyor. Önce utanç duvarlarını inşa etti, bu duvarlar ile Filistin'i Kudüs'ten ayırdı. Batı Şeria'daki aslında çoğu Kudüs göçmeni olan Filistinlileri Kudüs'e almıyor, Kudüs'te yaşayan çoğu Müslümana ise gösterilere karıştığı gerekçesi ile Mescid-i Aksa'ya giriş yasağı koyuyor, bazen 50 bazen 60 yaş altındakilere gerekçesiz Mescid-i Aksa'yı yasaklıyor. 50-60 yaş üstündekiler de özel izin ve imza ile ancak Kudüs'e girebiliyor. Zaten Gazze tamamen kuşatılmış ve tamamen abluka altında. Bütün bunların amacı içerdeki Müslümanları Kudüs'ten çıkarmak ve dışardaki Müslümanları Kudüs'e sokmamak. Böylece Kudüs'e Mescid-i Aksa'ya gelen Müslüman cemaati azaltmak. Doğu Kudüs'te yaşayan Müslümanları fakirleştirmek ve buraları terk etmelerini sağlamak da bir diğer amaçları. Ticareti önleyerek ve yüksek vergilerle, yüksek elektrik su paraları ile bunu sağladılar. Filistinlileri ezdiler fakirleştirdiler ve meskenlerini tamir etmelerine bile izin vermeyerek yerlerini bırakıp Kudüs'ten çıkmaları için ellerinden geleni yaptılar.

Nasıreddin Halid'in cümlelerine kulak veriyoruz: "Bu süreçte Raid Salah önderliğinde 1948 İslami Hareketini başlattık. Selahaddin Eyyübî'den ilham alarak başlattığımız ilk projemiz ile işgal altındaki köylere otobüs gönderip, Filistinlileri ücretsiz Mescid-i Aksa'ya getirmeye başladık. Halen 50-70 civarı otobüs ile bunu yapmaya devam ediyoruz. Böylece Mescid-i Aksa doldu taşı ve buradaki pazar ve ticaret güçlendi, insanlar geçimlerini sağlar hale geldi. İkinci projemiz ile Kudüs'teki evleri yeniliyor tamir ediyoruz. Ağır vergiler altında ezilen ve imkânı olmadığı için evlerini tamir ettiremeyen insanların evlerini tamir ettiriyoruz diye bize devamlı baskı uyguluyorlar ve yaptığımız bu yardımları terörü destekleme gibi gösteriyorlar. Üçüncü projemiz ise özellikle Kudüs ve Batı Şeria'dan ve Gazze'den yetimlere bakıyoruz. 30 bin yetimimiz var.

Raid Salah şu anda ev hapsinde ve yukarıda yaptığımız işler nedeniyle teröre destek verdiği suçlamasıyla mahkeme sürecinde, 17 Kasım'da büyük bir ihtimalle hapis cezası alacaktır. Ama biz bu işlere devam edeceğiz. Mescid-i Aksa bütün bir ümmetin kutsalıdır. Ancak tüm İslam âleminin yükünü biz taşıyoruz ve taşımaya devam edeceğiz. Bu topraklarda zulüm kaim olmayacaktır. Peygamber efendimiz böyle

söylüyor, biz buna inanıyoruz ve bunun için çalışıyoruz. Allah'ın yardımıyla başaracağız. En büyük desteği Türkiye'den alıyoruz. Diğer Arap devletlerden bir yardım almıyoruz, buna ihtiyacımız da yoktur. Onlar kendilerine baksın yeter. TİKA burada ihtiyacımız olan her şeyi yapıyor. Bu, İsrail, Mısır, Ürdün ve Filistin hükümetlerini rahatsız ediyor. Sizlerden tek bir isteğimiz var: Bizi unutmayın, bizi yalnız bırakmayın, Mescid-i Aksa'yı ziyaret edin, buralara gelin, görün. Burada ki zulüm sizi endişelendirmesin, Kudüs halkının yanında olmanız bile yeter. Kim Kudüs'e ihanet ederse asla âbâd olamaz! Kim sahip çıkarsa dünyanın efendisi olur!.." Konuşmanın sonunda oluşan hüznü havaya rağmen, Halid kardeşimin gözlerinde gördüğüm inanç ve kararlılık umutlarımızı yeşertiyor. Sanki Halid'in gözlerinde Halid bin Velid nazarı isabet ediyor kalplerimize.

Birden Aklıma Şeyh Ahmet Yasin'in şehadetinden önce ümmete yazdığı o mektup geliyor. "Allah'ım! Ümmetin suskunluğunu sana şikâyet ediyorum! Bu ümmetin kurumları, sivil güçleri, partileri, teşkilâtları ve bariz şahsiyetleri, Allah için kızmaz mı? Tümü birden sokaklara dökülüp, bizim için dua etmeye; Ey Rabbimiz! Gücümüzü topla, zaafımızı gider ve mü'min kullarına yardım et!" diye çağıramaz mı? Buna da mı gücünüz yetmiyor? Bizden, teslim olmamızı ve beyaz bayrak dikmemizi beklemeyin! Çünkü biz, bunu yapsak da öleceğimizi biliyoruz. Bırakın savaşı onuruyla ölelim! Allah'ım! Sana şikâyette bulunuyorum... Sana şikâyette bulunuyorum... Gücümün azlığını, imkânımın yetersizliğini ve insanlara karşı zaafımı Sana şikâyet ediyorum. Sen mustazafların Rabbisin... Sen bizim Rabbimizsin... Bizi kime bırakıyorsun? Bize cehennem olacak uzaklara mı? Veya düşmana mı? Allah'ım! Akıtılan kanlar, dokunulan ırzlar, çiğnenen hürmetler, yetim bırakılan çocuklar, oğlunu yitirmiş anneler, dul kalmış kadınlar, yıkılmış evler ve ifsad edilmiş ekinler aşkına Sana şikâyette bulunuyorum."

Bu mektubun ezici ağırlığı karşısında şimdilik duadan başka bir şey elimden gelmiyor; Rabbim, Gazabından Rahmetine sığınırım, bizi gücümüzün yetmedikleri ile imtihan etme Ya Rab!... Gücümüzün yettiklerinin şuurunu nasip et, gücümüzün yettiklerini yapabilme iradesi nasip et Ya Rab!...

DİREN KUDÜS

*Ya uyandırın Bedr'in aslanlarını,
Ya da çağırın Kafkas kartallarını,
Seslen Fatih'e, Selahaddin Eyyûbî'ye,
Mescid-i Aksa mahkum yahudiye!
Selam olsun intifada kahramanlarına
Anadolu'da yürekler çarpıyor uğruna
Aksa özgürleşmeden bize haram geceler
Diren Kudüs uyanıyor ümmetin gençleri
Dr. İsa Kaya 07.12.2017*

El-Halil'deyiz... Güya Filistinlilere bırakılmış bir şehir El-Halil. Ama ana meydana girdiğinizde İsrail bayrakları karşılıyor sizi. Ve meydanın hemen karşısında İsrail bayrağı asılmış önünde kippalı çocukların oynadığı büyükçe bir apartman, belli ki Yahudi yerleşim merkezi. Harem-i İbrahim'e doğru ilerliyoruz. Yine İsrail askerleri... Hem meydana hakim bir yerde hem de mescidin girişinde eller tetikte bekliyorlar. Her girişte X-ray cihazları ve birkaç tam boy demir turnike var. Sırayla tek tek geçerek içeri girebiliyoruz. Kendimizi bir hapisanede olduğumuzu hissettirecek kadar çok demir kapılar ve turnikeler arasından yavaş yavaş ilerliyoruz. Sonunda mescidin ferahlığı yüzümüze çarpıyor ve bütün kasvetli havayı dağıtıp manevi bir ruh hali çöküyor üstümüze.

Rehberimiz Zeyd başlıyor anlatmaya: El Halil kentinde yer alan Harem-i İbrahim mescidi, Mekke'deki Mescid-i Haram ile Medine'deki Mescid-i Nebevi ve Kudüs'teki Mescid-i Aksa'dan sonra en kutsal dördüncü mescit kabul edilir. Dört büyük peygamberin mezarı burada mescidin altındaki mağaralarda meftun. Hz. İbrahim, Hz. Yakub, Hz. İshak ve Hz. Yusuf. 1994 yılına kadar bu mekânın tamamı mescit olarak kullanılıyormuş. 25 Şubat 1994 Amerikalı bir Yahudi, bir doktor, sabah namazı vaktinde otomatik silahlarla saldırıyor secdedeki cemaate. Saldırganın silahı tutukluk yapınca, saldırıdan sağ kurtulanlar tarafından linç ediliyor. Saldırı anında önce 48 şehit veriliyor, İsrail askeri yaralılara yardım edilmesine izin vermediği için şehit sayısı 67'ye çıkıyor. Saldırgan akıl sağlığı yerinde olmayan biri diye açıklama yapıyor İsrail yetkilileri, hakkında işlem bile yapılmıyor. Ama olay bitmiyor. Bu olay üzerine, mekân Filistin toprağı üzerinde bir Müslüman mescidi olduğu ve saldırgan Yahudi olduğu halde İsrail, Harem-i İbrahim'i 8 ay Müslümanların ziyaretine kapatıyor. Mescit ziyarete tekrar açıldığında, İsrail'in mescidi boydan boya bir paravanla tamamen ikiye böldüğü ve

*Kendimizi bir hapisanede
olduğumuzu hissettirecek
kadar çok demir kapılar ve
turnikeler arasından yavaş
yavaş ilerliyoruz.*

yarısından fazlasına (%63) Yahudiler adına el koyduğu anlaşılıyor. Sinagog olarak hazırlanan bu kısımda Hz. Yakup ve eşi Lamia anamızın mezarları bulunuyor. İsrailoğulları Hz. Yakub'un soyundan geldiklerine inandıkları için ve Yahudilik zaten bir soy ve ırk dini olduğu için şaşırtmıyor bizi. Sadece yılda 10 mübarek gece ve günde mescidin bu kısımları Müslümanların ziyaretine açılıyor. Ezan okumak için bile izin alıp, sinagog tarafına geçilerek okunabiliyor ezanımız. Cuma akşamı ve Cumartesi günleri ezan zaten yasak, rahatsız olmasın diye Yahudiler. Saldırgan Yahudi, şehit olanlar Müslüman, ama cezalandırılan yine Müslümanlar. İşte size İsrail'in ve Birleşmiş Milletlerin adaleti! Kafimizin hafız doktoru Yusuf Eren, gür sesi ile Kuran-ı Kerim okumaya başlıyor, Hz. İbrahim makamının hemen yanında. Sükût ile dinlerken aşr-ı şerifi, yan tarafta Hz. Yakub'un makamında dua eden Yahudiler seslerini yükseltiyorlar. Belli ki rahatsız oldular. Olsun biz zaten rahatsız etmeye gelmiştik zalimleri.

Hafız doktor Yusuf'u dinlerken, El-Halil katliamının faili doktor gözümün önüne geliyor birden. Secde eden cemaate arkadan yanaşıp otomatik silahlarla gözünü kırpmadan ateş ediyor, tetiğe o kadar uzun basıyor ki silah tutukluk yapıyor. Bütün mesleki ve insani değerlerini unuttu, ya da hiç kazanamamış cani bir doktor!.. Bir doktor olarak görevi insan hayatı kurtarmak olan birisi nasıl ibadet eden sivil insanlara ölüm kumar anlayamıyorum. Ya bir insan olarak, bir dinin mensuplarının bir kitlesel katili nasıl kahraman ilan edebildiğini ve adına anıt dikilebildiğini ve bu anıtı düzenli ziyaret edebildiğini anlayabileniniz var mı? Akıl sağlığı yerinde olmayan sadece bu doktor ve

kitlesel katliam yapan benzerleri mi, yoksa mebzul miktarda kitlesel katil üreten bütün bir Siyonist toplum mu? Evet El-Halil'i görünce Hanzala'yı, onun niye bütün dünyaya küstüğünü ve sırtını döndüğünü daha iyi anlıyorum... Müslümanlar Kâbe'nin hemen yakınındaki Hz. İbrahim makamına el sürmek için yarışırken, El-Halil'de Hz. İbrahim'in kabri adeta yalnızlığa çaresizliğe terkedilmiştir. Küsen Hanzala değil sadece, Harem-i İbrahim'dir, Mescid-i Aksa'dır, Beytülmakdis'tir aslında, Küsülen sadece Arap ülkeleri ve dünya milletleri değildir, öncelikle bütün bir ümmettir aslında... Küsme ey Kudüs, sen bize küersen bağrında meftun peygamberlerin küser bize, sen küersen Allah'ın hidayet, rahmet ve bereket melekleri küser bize, Sen küersen Ey mahşerin ve menşerin (diriliş) toprağı, Rabbim küsmez mi bize?

Eriha'dayız, Lut Gölü'nün yanında hurma bahçeleri ile meşhur Eriha, bir de 1948'de kurulan artık büyük düzensiz şehirlere dönüşen mülteci kamplarıyla... Ama şehrin girişinde büyük bir anahtar simgesi ve altında bir yazı görüyoruz; "We will return" inşaAllah... İnşaAllah kardeşim, inşaAllah. Filistinlilerin evleri Kudüs'te ama kendileri üç-dört nesildir mülteci, Eriha'da, El-Halil'de, Ramallah'da hatta Ürdün'de. 6 milyon Filistinli mülteci kamplarında yaşıyor. Filistinli mülteciler her eylemlerinde ellerindeki işgal edilmiş evlerinin anahtarlarını gösterip, bir gün geri döneceklerini haykırıyor. Aklıma siyonistlerin 3. kez Mescid-i Aksa üzerinde yapmayı planladıkları Süleyman Mabedi üzerine takacakları bir Rus yahudi iş adamı tarafından 14 kilo altından yapılan ve bir fanusta sergilenen yahudi şamdanı geliyor. Evet Filistin'in her tarafı mücadelenin simgeleri ile hem müslümanlar hem de siyonistler tarafından nakış nakış işlenmiş, işleniyor. Her şey ertelenen büyük hesaplaşma gününe göre dizayn ediliyor. Ertelendikçe mevcudun sızısı sancısı azalmıyor, aksine artıyor ve bu toprakların baskın bir karakteri halini alıyor. Ve bu mübarek topraklarda herkes biliyor ki, yaklaşıyor yaklaşmakta olan...

Ardından Lut Gölü'ne uzaktan bir nazar ettik ve Sodom Gomore halklarının oluşturduğu beş yüz bin nüfuslu helak edilmiş şehri ibretle hatırladık. Hz. İbrahim'in yeğeni Hz. Lut bu halkları uyarmak için görevlendirilmiş ve bu görevi sırasında kendisine peygamberlik verilmişti. Kendisi ve eşi dışında ailesi şehirden çıktıktan sonra bütün bir ahlaksız kavmi, yapanlar ve yapanlara engel olmayanlarda dahil helak olmuştu. Hatta rivayet o ki şehirden çıkması emredilenlere arkalarına bakmamaları da emr olunmuştu ama Hz Lut'un karısı bu ahlaksızlık yurduna dönüp özlemle baktığı için helak olmuştu. Lut Gölü'nün Ürdün tarafında

Müslümanlar Kâbe'nin hemen yakınındaki Hz. İbrahim makamına el sürmek için yarışırken, El-Halil'de Hz. İbrahim'in kabri adeta yalnızlığa çaresizliğe terkedilmiştir.

sayısız dünyaca ünlü turistik tesislere plajlara rağmen İsrail'in kontrolündeki Filistin tarafında turistik tesislere ve plajlara izin verilmeyişini ibretle not ettik. İsrail büyük bir bilinçle geleceği planlıyor... Ahlaksızlıkları ile helak olan bir kavmin topraklarında bilerek ve isteyerek maddi kazancı teperek Ürdün'e inat ahlaksızlığa izin vermiyor.

Daha sonra Filistin'le Ürdün'ü ayıran ve Yahya peygamberin Hz. İsa'yı vaftiz ettiği Ürdün Nehri'nde Hristiyanların vaftiz törenlerini izledik. Karşıda Ürdün askeri bu tarafta İsrail askerleri ve nehre girerek vaftiz olan Hristiyanlar. Bakara suresinde bahsedilen Talut'un ordusunun "Şüphesiz Allah, sizi bir ırmakla imtihan edecektir. Kim ondan içerse benden değildir. Kim onu tatmazsa işte o bendendir. Ancak eliyle bir avuç alan başka" hükmüyle imtihan edildiği nehir... İçlerinden pek azı hariç, hepsi ırmaktan içtiler ve geride kaldılar. Geride kalanlar "Bugün bizim Câlût'a ve askerlerine karşı koyacak gücümüz yok." dediler. Talut ile birlikte ırmağı geçenler ise şu cevabı verdiler: "Allah'ın izniyle büyük bir topluluğa galip gelen nice küçük topluluklar vardır. Allah, sabredenlerle beraberdir. Tâlût'un askerleri, Câlût ve askerleriyle karşı karşıya gelince şöyle dediler: "Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sağlam bastır ve şu kâfir kavme karşı bize yardım et." Allah'ın izniyle onları o gün bozguna uğrattılar. Davud, o gün Câlût'u intifadanın sembolü bir sapan taşı ile öldürdü (*Bakara Suresi 246 - 251*). Bugün Filistinliler her gün o nehri geçer gibi yaşıyorlar Beytülmakdis sokaklarında, kaçmadan, korkmadan, ellerindeki bir avuç rızıklarına hamd ederek, vakur ve şecaatle sabrediyorlar. Onlar nehri geçiyorlar ama sanki ümmetin geride kalanları gerçekten geride kalıyor gibi geliyor bana. Allah'ım bizi geride kalanlardan değil, nehri geçenlerden, ayakları yere sağlam basanlardan, en önde saf tutanlardan ve kafirlere karşı yardım edilenlerden eyle Ya Rabbi!...

Yolumuza devam ederek, Selahaddin Eyyûbî'ye göre Musa Peygamberin makamını ziyaret ettik. Her inancın şenliklerinin yapıldığı bir ortamda Nebi Musa şenliklerini yapma kararı alan Şarkın En Sevgili Sultanı Selahaddin Eyyûbî'ye selam olsun. Büyük komutan önce müslümanları kalkındıran ve kaynaştıran bir siyaset izlemiş ve sonunda Kudüs'ün fethi ona nasip olmuş. İngilizler Kudüs'ün işgali ile birlikte ilk önce Nebi Musa şenliklerin iptal etmiş, bir de sultan Abdülhamit'in yaptırdığı saat kulesini yıkmış. Geçen yıl TİKA desteği ile Nebi Musa şenlikleri yeniden yapılmaya başlanmış, bütün engellemelere rağmen yakında saat kulesini de yeniden yaptırmak TİKA eliyle bize nasip olur inşaAllah.

**Müslümanların
izzetlerine yeniden
kavuşabilmelerinin
yolu Kudüs'ün
özgürleşmesinden geçiyor.**

Osmanlı döneminde askeri kışla olarak kullanılan Zeytindağı'nda-
yız. Karşıda Mescid-i Aksa bütün ihtişamı ile duruyor. "And olsun in-
cire ve zeytine" (Tin/1). Böyle başlar Kur'an-ı Kerim'de Tin Suresi. Yüz-
yıllar önce ilk kez Filistin'de görülmüştür zeytin. Üç din içinde burası
çok önemli bir mekân. Yahudilere göre Mesih Zeytindağı'na inecek ve
buradan Kubbetü's-sahreye uzanan sırat köprüsü kurulacak. Zeytinda-
ğı'nın hemen altında bulunan Yahudi mezarlarındaki ölümler dirilerek,
Mesih'le birlikte sıratan geçecek, Rahmet kapısından Mescid-i Aksa'ya
yani cennete ulaşarak kurtulacak. Bu yüzden bir mezarın milyon do-
larlara satıldığı bir mezarlık burası. Mezarlardan sonraki vadi kısmına
ise Kidron Vadisi diyorlar yani cehennem vadisi. Kidron Vadisi ile Mes-
cid-i Aksa surları arasında içinde sahabelerin mezarlarının bulunduğu
Müslüman mezarlığı var. Rahmet kapısını Mescid-i Aksa'nın güvenliği
için Selahaddin Eyyûbî kapattırıyor. İsrail bu mezarlığı kaldırıp otopark
yapmak istiyor, Yahudiler bazen saldırıp Müslüman mezarlığını tahrip
ediyorlar. Mesih'le beraber yeryüzüne inecek olan Kohenler mezarlık-
lardan geçemezlermiş. Şimdi inançlarının gereği olarak bu mezarlığı
kaldırmak Kohenlerin yolunu açmak için ellerinden geleni yapıyorlar.
Bu sebeple TİKA mezarlıkların tamiri ve tadilatı için çalışan Filistinli-
lere destek veriyor. Nereye yüzünüzü dönseniz bir mücadele var Ku-
düs'te...

Akşam Burj Lug Lug Vakfı Başkan yardımcısı Musa El-Hicazî ile görü-
şüyoruz, İsrail'in bütün baskılarına rağmen 6 yıl nöbet tutarak muhafa-
za ettikleri Mescid-i Aksa'nın yanındaki kendi binalarında misafir edi-
yor bizleri. İstanbul Cerrahpaşa mezunu bir inşaat mühendisi kendisi.
Mescid-i Aksa ve kadim Kudüs'te bazı inşaat ve tamirat tadilat işleri
yapıyor. Heyecanla anlatıyor, ama anlattığı zor işlerin bedelini ödemiş
olmanın tesiri var ses tonunda. Türkiye'den biri gelse iki kişi aklımıza

gelir. Sultan Abdülhamid
ve Selahaddin Eyyûbî. Biri
Kürt, biri Türk, ama sorun
yok, ikisi de bizim. Cen-
netmekan Sultan Abdül-
hamid Han; "Ben bir karış
dahi toprak satamam, zira
o bana değil, milletime ait-
tir. Onlar bu İmparatorluğu
kurup kanlarıyla mahsul-
dar kıldılar. Onu, bizden
koparılmadan önce üzerini

kanımızla bir kere daha kaplamayı biliriz.” diyerek, ABD büyükelçisini en zor zamanda kovmuşken, doğunun en sevgili Sultanı Selahaddin Eyyûbî; “Kudüs ve Beytülmakdis, Mescid-i Aksa, Haçlıların işgali altında bulunduğu müddetçe ben nasıl olur da gülebilirim, nasıl olur da sevi-nebilirim ve istediğim gibi nasıl olur da yemek yiyebilirim? Hele hele, gözüme uyku nasıl girebilir?” diyerek Kudüs’ü fethetmişti.

En sıkıntılı günlerde, hüzün yıllarında Allah, Resülü’nü buraya getirdi. Kudüs izzetli iken Müslümanlar izzetli idi. Ne zaman Kudüs zillete düştü o zamandan beri Müslümanların evine teker teker zillet girdi. Müslümanların izzetlerine yeniden kavuşabilmelerinin yolu Kudüs’ün özgürleşmesinden geçiyor. Kudüs özgürse Müslümanlar da özgürdür. Herkes Beytülmakdis’i özgürleştirmeliyiz diyor. Ancak hakkında bir şey bilmediğin bir yeri özgürleştiremezsin. Onun için Beytülmakdis’e gitmek görmek ve bilmek zorundayız. Hiçbir mazeret, Kudüs’ü ziyaret etmeye ve sahip çıkmamaya engel değildir. Mescid-i Aksa yani “en uzak mescid” kalbimize uzak kalmamalı.

El-Hicazî devam ediyor: “İsrailliler, bize, Türkiye’den mezun olanlara Osmanlılar diyor. Türklerden korkuyorlar. Mavi Marmara onları perişan etti. 2 ay tatbikat yaptılar ve silahsız ölüme yürüyen insanların karşısında acze düştüler. Buraya gelmeniz bize güç veriyor, düşmanlara korku veriyor, Allah düşmanlarını kızdırıyor. 1982’de Türkiye’deyim, Aksa’da iki kişinin siyonistler tarafından şehit edildiği televizyonda haber olunca sarhoşlarınız bile içki masalarını devirip tepki verdiler. Ben o zaman anladım sizler samimisiniz, sarhoşu böyle tepki veren bir millet, ayık olursa nasıl tepki verir diye düşündüm. Dönünce ülkenizde herkese söyleyin ayık olsunlar, fitneye düşmesinler. Sizi fitneye düşürecekler, fitneye düşerseniz gücünüz gider.”

“Bu vakıf binamızda dersler yapıyoruz, 300 Filistinli ile her gün program yapıyoruz. Olaylar olduğunda yaralılara ilk yardımı burada yapıyoruz. Bizimle devamlı uğraşıyorlar, en son spor hocamızı gözaltına aldılar, 3 yıldır tutuklu, uyuşturucu satanlarla yaptığı mücadele nedeniyle aldılar onu. İsrail, Filistinli gençler uyuşturucuya alışsın diye elinden geleni yapıyor. İsrail uyuşturucuyu sakız gibi dağıttırıyor, en ucuz uyuşturucu bizde, çünkü İsrail bunu özellikle finanse ediyor. Biz de buna izin vermeyeceğiz, inşaAllah. 28 Martta tüm dünyadan gelen yahudilerle “jarusselam maratonu” yapıyorlar, bizde ters istikamette “Kudüs maratonu” yapıyoruz. Ama bizimkiler biliyorum en az bir hafta tutuklanacak içerde yatacak, yine de yapacağız.”

“Zaman zaman Kudüs ve Mescid-i Aksa şuurumuzu unutursak, İsrail öyle bir şey yapıyor ki hemen kendimize geliyoruz. İsrail iki yıl önce Aksa’yı kapattı ve açtığına X-ray cihazı koymuştu. Hepimiz işlerimizi bıraktık, nöbet tuttuk, protesto ettik, Namaz kılmayanlar namaza başladı, Hristiyanlar bizimle beraber nöbet tuttu ve İsrail geri adım atmak zorunda kaldı. Buradaki gençlerin hepsi bir iki yıl içerde kalmıştır. Ben utanıyorum 10 ay içerde kaldım, en az ben kaldım. İsteseler de istemeseler de biz bu mübarek toprakları kurtaracağız. Çünkü peygamberlerini öldüren bir kavimdir bu kavim. Bu kavimle birlikte yaşanmaz. Hem yalan söylüyor, hem kendi yalanına iki gün sonra inanıyorlar. İnanın Müslümanlar aralarından çıksa iki günde birbirlerini yerler.”

“Burada anneler sabah namazı vaktinde uyuyamazlar, hepsi o vakitlerde bir ışık gördü mü bilirler ki gelen İsrail askeridir. Ya komşunun bir çocuğunu ya da kendi çocuklarını almaya gelmişlerdir. Geçen günlerde beni aldılar, TİKA yardımlarını sordular, burada evleri tamir etmek bile yasak, niye evleri tamir ediyorsun, Türklerle

nasıl görüşüyorsun diye sordular. İyi polisi oynayan biri yanıma geldi ve ne dedi biliyor musunuz; “Halife’niz var ya ona söyleyin Kudüs’ü değil O, Allah bile elimizden alamaz” dedi. Bu söz yüzünden Allah ellerinden alacak Kudüs’ü ama biz hak edince inşaAllah.”

Temmuz 1920’de Şam’a giden Fransız komutan Henry Gouraud’nun Selâhaddin Eyyübî’nin kabrine giderek sandukasına ayağıyla dokunduğu ve “Haçlı Seferleri şimdi sona erdi! Uyan, Selâhaddin, geri geldik! Burada bulunmam, Haç’ın Hilal karşısındaki zaferini kutsuyor” diyerek inancının gereğini yapmıştı. Kenan Diyarı’nda hüznün hâkim. Kudüs şimdi yeni bir Selahaddin Eyyubî bekliyor...

Ey Kudüs sen bizim devamımız sen bizim devamımız ve birçoğumuz fark etmesek de Sen bizim imtihanımızsın...

Babil kralı Nebukatnezar’ın Kudüs’ü ele geçirip tüm yahudileri sürgüne yollaması üzerine Yahudilerin “Ey Yerusâlim, seni unutursam, sağ elim kurusun veya sağ elim hünerini unutsun.” sözüne nispetle; eğer seni unutursak kalbimiz kurusun ey Kudüs!... Çünkü adını kalbimize bir mih gibi çaktık Ey Kudüs! Kimse söküp alamaz onu. Çünkü Kudüs Şairimiz Nuri Pakdil’in dediği gibi; “Yüreğimin yarısı Mekke’dir, geri kalanı da Medine’dir. Üstünde bir tül gibi Kudüs vardır.”

Pazar sabahı erkenden yola çıkıp Nablus’a biraz zahmetlice vardık. Utanç duvarları coğrafyayı öylesine parçalamış ki navigasyon bile yolları şaşıyor, 10 dakikalık yolları görmeyip etrafımızda bir tur attırıp utanç duvarlarını dolandırıyor ve yolu bir buçuk saate çıkarıyor. Kongre için An-Najah Üniversitesi kongre salonuna vardığımızda herkesin samimi karşılamaları ile müşerref olduk. Öğrencisinden rektörüne ve dekanına kadar herkes kongreye katılımımızdan dolayı duyduğu memnuniyeti dile getirdi gözlerinin içi

gülerek. Tunus’tan gelen bir akademisyen Türkiye’den neredeyse 30 kişiye ulaşan katılımımız karşısında takdir ve teşekkür cümlelerinden başka bir şey söyleyemedi. Kongre boyunca pek çok kişi ile görüşüp akademik eğitim amaçlı işbirliklerini görüştük.

Programa Kongre onursal başkanı olarak katılan ve katılımımızı teşvik eden Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Vatan Karakaya’ya, Bolu Abant İzzet Baysal Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Muhammed Güzel Kurtoğlu’na ve kongre katılımını destekleyen Sağlık Medeniyet Derneği ve MEDICS (Uluslararası Tıbbi Yardım Derneği) mensuplarına, maddi katkılarını esirgemeyen AID (Uluslararası Doktorlar Derneği) Başkanı Uzman Doktor Mevlüt Yurtseven’e çok teşekkür ediyorum.

*Tur Dağını yaşa
Ki bilesin nerde Kudüs
Ben Kudüs’ü kol saati gibi taşıyorum
Ayarlanmadan Kudüs’e
Boşuna vakit geçirirsin
Buz tutar
Gözün görmez olur
Gel
Anne ol
Çünkü anne
Bir çocuktan bir Kudüs yapar
Adam baba olunca
İçinde bir Kudüs canlanır
Yürü kardeşim
Ayaklarına bir Kudüs gücü gelsin...
(Ocak 1972) Nuri Pakdil*

CIHANNÜMA DERGİ

www.cihannuma.org

Hacı Bayram Mah. Haşimi (Kutlu) Sokak No. 12 Altındağ - ANKARA

@Cihannumader - Twitter / @cihannumader - Facebook / @cihannumader - Instagram / CIHANNUMA DERNEĞİ- YouTube